

35. Tiistaina 12 p. kesäkuuta

k:lo 7 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Esitellään:

- 1) Ehdotuksen laiksi erinäisten asiain siirtämisestä Suomen senaatin ja kenraalikuvernöörin ratkaistavaksi sisältävä hallituksen esitys n:o 9 504
- 2) Ehdotuksen laiksi 20 päivänä heinäkuuta 1906 annetun valtiopäiväjärjestyksen erinäisten valtiopäivätöitä koskevien säännösten muuttamisesta ja täydentämisestä sekä samana päivänä annetun Suomen Suuriruhtinaanmaan vaalilain 37 §:n muuttamisesta sisältävä hallituksen esitys n:o 10 520
- 3) Hallituksen esitys n:o 11, jossa on esitys laiksi, sisältävä selityksen asetukseen 12 päivältä maaliskuuta 1909 samana päivänä annetun, torpan, lampuotitilan ja mäkitupa-alueen vuokrausta koskevan asetuksen soveltamisesta aikaisemmin syntyneisiin vuokrasuhteisiin 521

Ensimmäinen käsittely:

- 4) Ehdotus ulosottolain 4 luvun 5, 6 ja 7 §:n sekä sanotun lain voimaannuttamisesta annetun asetuksen 27 §:n muuttamisesta .. „
- Asiakirjat: Lakivaliokunnan mietintö n:o 5; ed. Arosen y. m. edusk. esit. n:o 1.
- 5) Ehdotus kuolemanrangaistuksen poistamisesta „
- Asiakirjat: Lakivaliokunnan mietintö n:o 6; ed. K. H. Wiikin y. m. edusk. esit. n:o 5.
- 6) Ehdotus laiksi kahdeksan tunnin työajasta 527
- Asiakirjat: Työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 1; ed. Hännisen y. m. edusk. esit. n:o 22.

Pöydällepanoa varten esitellään:

Siv.

- 7) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 4 hallituksen esityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi mooseksenuskolaisista Suomessa ja laiksi oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 7 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi 548
- 8) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 5 hallituksen esityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi valtiopäiväjärjestyksen 32, 46 ja 51 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi 549
- 9) Talousvaliokunnan mietintö n:o 5 anomusehdotuksen johdosta, joka tarkoittaa vesioikeuslainsäädäntömme kehittämistä siihen suuntaan, että yhteiskunnalle turvattaisiin entistä suurempi mahdollisuus huolehtia vesivoiman käyttämiseen liittyvistä yleisistä eduista „

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Furuhjelm, Isaksson, Letonmäki, Lumivuokko, Malmivaara, Paasivuori, Pärssinen, Vihersalo, K. H. Wiik ja Väisänen.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saa yksityisten asiain vuoksi tästä illasta ensi maanantaiaamuun ed. Väisänen.

Valitsijamiesten vaali Antellin kokoelmien valtuuskunnan valitsemista varten.

Puhemies: Eduskunnan valitsijamiehiltä on saapunut eräs kirjelmä, jonka sihteeri lukee.

Sihteeri lukee:

Suomen Eduskunnan
Valitsijamiehet.
Helsingissä
kesäkuun 12 p:nä 1917.

Suomen Eduskunnalle.

Suomen Eduskunnan valitsijamiehet lähettävät täten kunnioittaen pöytäkirjan kuluvaan kesäkuun 12 päivänä pitämistään kokouksesta, josta pöytäkirjasta näkyy, kutka ovat tulleet valituiksi jäseniksi ja varajäseniksi siihen 21-henkilöiseen valitsijakuntaan, jonka toimitettavaksi Eduskunta on päättänyt jättää Antellin kokoelmain hoitoa varten asetetun valtuuskunnan jäsenten ja varajäsenten vaalin.

Valitsijamiesten puolesta:

A. Listo.

Anton Huotari.

Pöytäkirja, tehty Suomen Eduskunnan valitsijamiesten kokouksessa tiistaina kesäkuun 12 päivänä 1917. Saapuvilla olivat kaikki varsinaiset valitsijamiehet paitsi Isaksson, E. Huttunen, Kurkinen, Lumivuokko, Alhainen ja Juutilainen, joiden tilalla olivat Gädä, Mänty, Hirven-salo ja Runtti.

1 §.

Avustamaan nyt toimitettavissa Antellin kokoelmain valtuuskunnan valitsijamiesten vaaleissa asiantuntijain ed. Hallsténin ja V. Jokisen ohella kutsuttiin edustajat Hälvä, Luopajarvi, Marttila, Orasmaa, E. Saari ja Sundblom.

2 §.

Puheenjohtaja ilmoitti, että suoritettavaa vaalia varten siihen 21-jäseniseen valitsijakuntaan, jonka toimitettavaksi eduskunta on päättänyt jättää Antellin kokoelmain hoitoa varten asetetun valtuuskunnan jäsenten ja varajäsenten vaalin, oli määräajan kuluessa jätetty kaksi eri ehdokaslistaa (liitteet 1 ja 2), jotka molemmat oli huomattu vaalimääräysten mukaisiksi.

Tämän jälkeen suoritettua vaalissa jätettiin 43 hyväksyttyä vaalilippua. Vaaliliput tarkastettua havaittiin, että listaa n:o 1 oli äänestänyt 22 valitsijaa ja listaa n:o 2 21 valitsijaa. Suhteellisista vaaleista voimassaolevoin määräysten mukaan tu-

lee siis listalta n:o 1 valittavaksi 11 ehdokasta ja 4 varajäsentä sekä listalta n:o 2 10 ehdokasta ja 4 varajäsentä.

Kun vaalin tulos oli laskettu, julistettiin sanottuun valitsijakuntaan valituiksi:

jäseniksi: listalta n:o 1 edustajat Gylling, E. Huttunen, Sillanpää, Paasonen, Lehokas, Saarikivi, J. Kohonen, Aakula, Raitanen, Salmi ja Hiekkaranta;

listalta n:o 2 Hultin, Ingman, Juutilainen, Lille, Nevanlinna, Saalasti, Söderholm, Talas, A. H. Virkkunen ja P. Virkkunen; sekä

varajäseniksi: listalta n:o 1 edustajat Häkkinen, Komu, Lehmus ja Jalonen;

listalta n:o 2 edustajat S. Haapanen, Hallstén, Erko ja af Forselles.

3 §.

Tätä pöytäkirjaa tarkastamaan valittiin valitsijamiehet Eloranta ja Fränti.

Vakuudeksi:

Anton Huotari.

Tarkastettu ja hyväksytty 12—6—17.

A. Fränti.

Evert Eloranta.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotuksen laiksi erinäisten asiain siirtämisestä Suomen senaatin ja kenraalikuvernöörin ratkaistaviksi

sisältävä hallituksen esitys n:o 9 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa asian lähetettäväksi perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Senaattori Tokoi: Sen johdosta, että tämä nyt eduskunnalle esiteltävä asia on yksi kaikkein tärkeimpiä, joita tämän eduskunnan käsiteltäväksi tällä istuntokaudella saattaa tulla, katson velvollisuudekseni lyhyesti tehdä selkoa tämän kysymyksen vaiheista ja niistä seikoista ja myöskin niistä mielipiteistä, jotka ovat esiintyneet tätä kysymystä käsiteltäessä sen alkuvaiheissa.

Niinkuin tämän esityksen alussa olevissa perusteluissa näkyy, mainitaan tässä, että maaliskuun 20 päivänä tänä vuonna annetun julistus-

kirjan mukaan, joka koskee Suomen suuriruhtinaanmaan valtiosäännön vakuuttamista sekä jälleensaatamista täysin toteutetuksi, on Suomen eduskunnalle m. m. esitettävä ehdotus erityisiksi perustuslain säännöksiksi, joitten kautta maan valtiosääntöä kehitetään. Nämä sanat: „joilla maan valtiosääntöä kehitetään”, ja niihin sisältyvän lupauksen, jonka Venäjän väliaikainen hallitus tämän manifestin kautta on Suomen kansalle antanut, sen me olemme käsittäneet niin, että nyt jo ennen, ennenkuin Venäjän kansalliskokous kokoontuu, on mahdollista ja Venäjän väliaikaisen hallituksen antamain lupauksen mukaista ryhtyä kehittämään Suomen valtiosääntöä siihen suuntaan, että se tulee tyydyttämään niitä muuttuneita oloja, joihin me vallankumouksen jälkeen niin hyvin Venäjällä kuin täällä Suomessakin olemme joutuneet. Tätä käsitystä ovat vielä vahvistaneet ne erinäiset lausunnot, joita Venäjän väliaikaisen hallituksen jäsenet ja Venäjän väliaikaisen hallituksen edustajat tässä maassa ovat erinäisissä tilaisuuksissa lausuneet ehkä vieläkin selvemmin kuin puheenaolevassa maaliskuun manifestissa. Erittäin selvästi ja vakuuttavasti heti vallankumouksen tapahduttua Venäjän väliaikaisen hallituksen nykyinenkin jäsen, sotaja meriasiaiministeri Kerenski täällä pitämässään puheissa on viitannut siihen, että Suomi on katsottava vapaaksi maaksi. Ja minä lisään, tämä käsitys on vahvistettu Suomen kansan kasvojen edessä siinä julkisessa kokouksessa, jossa Venäjän väliaikaisen hallituksen edustaja on ilmoittanut tekevänsä liiton Suomen kansan kanssa ja Suomen hallituksen edustajan kanssa. Minun käsitykseni mukaan kunniallista, arvokasta liittoa ei voida tehdä muiden kuin vapaiden, itsenäisten kansain kesken, liitto epäitsenäisten, orjuutettujen kansain kanssa on valtio-oikeudelliselakin näkökannalta historiallinen monstrumi, jota minun ymmärtääkseni ei saata missään tapauksessa käsittää normaaliseksi asiaksi. Tämä seikka on enemmän kuin mikään muu antanut meille hallituksen edustajille aihetta siihen, että meillä on velvollisuus Suomen hallituksen jäsenenä ja Suomen kansan tahdon edustajina hallituksessa esittää jo väliaikaisen hallituksen hyväksyttäväksi ja eduskunnalle annettavaksi sellaisia väliaikaisia säännöksiä, jotka turvaavat ja kehittävät Suomen itsenäisyyttä niiden muuttuneitten olojen mukaisesti, joista minä tässä jo mainitsin.

Tästä syystä me hallituksessa heti paikalla vallankumouksen tapahduttua ryhdyimme valmistamaan esitysehdotusta eduskunnalle, jonka kautta erinäiset Suomea koskevat asiat siirrettäisiin Suomen senaatin talousosaston ja kenraalikuvernöö-

rin ratkaistaviksi. Sellaisia asioita, joita me katsoimme näitten muuttuneitten olojen vuoksi välttämättömäksi siirtää Suomen senaatin talousosaston lopullisesti ratkaistaviksi, oli oleva kaikki ne, jotka koskevat Suomen sisäisiä asioita, jotka ovat puhtaasti meidän sisäisiä kysymyksiä, niin hyvin lakien vahvistaminen, esitysten antaminen, valtiopäiväin kokoonkutsuminen ja lopettaminen, Suomen kansalaisiin koskevan armahdusoikeuden käyttäminen, kuin myöskin kaikki virkanimitykset, paitsi senaatin talousosaston jäseniä, — jotka luonnollisesti on valittava eduskunnan luottamusta nauttivista henkilöistä ja nimitettävä toisella tavalla kuin muut maan virkamiehet, — ja maan kenraalikuvernööriä ja hänen kansliaansa.

Iloisella ja toivorikkaalla mielellä ilman pienintäkään epäilystä, että tällainen esitys saattaisi kohdata esteitä Venäjän väliaikaisen hallituksen puolelta, me, niinkuin minä aikaisemmin olen täällä eduskunnassa ilmoittanut, esitimme jo niiden asiain joukossa, jotka oli tarkoitus antaa heti eduskunnan juhlallisissa avajaisissa eduskunnan käsiteltäviksi, myöskin tämän nyt puheenaolevan kysymyksen. Valitettavasti minä en tällä hetkellä voi lopullisesti sanoa, mitkä syyt olivat aiheuttaneet sen, että tätä esitystä ei siinä muodossa Venäjän väliaikainen hallitus hyväksynyt. Voin sanoa, että minun ymmärtääkseni saattoi olla jonkun verran väärinkäsitystä. Meille kuitenkin sanottiin enemmän tai vähemmän suoraan, että tämä esitys on isku Venäjää selkään. Myöskin mainittiin, että tämä ei olisi täysin vilpittömässä mielessä tehty. Minä pyydän tältä paikalta vakuuttaa, että se ehdotus oli tehty mitä vilpittömmässä mielessä ja mitä rehellisimmässä vakauksessa siitä, että se oli oleva oikein ja että se myöskin perustui niihin lupauksiin, joita Suomen kansalle jo aikaisemmin oli annettu. Me — tunnustakaamme se suoraan — olimme jonkun verran hämmästyneitä tästä — etten sanoisi — ymmärryksen puutteesta, jota väliaikainen hallitus meitä kohtaan tässä asiassa osoitti. Sillä meidän käsityksemme mukaan eihän saattanut olla suu- relle ja vapaalle Venäjän kansalle vaarallista se, että Suomen sisäiset asiat, ne asiat, jotka koskivat Suomen sisäisiä kysymyksiä ja jotka eivät johtuneet Suomen ja Venäjän välisistä oikeussuh- teista eivätkä koskeneet Venäjän kansalaisia ja laitoksia Suomessa, siirrettäisiin Suomen viran- omaisten ratkaistaviksi, vaan päinvastoin meidän käsityksemme oli, että näiden kysymysten rat- kaisu juuri sillä tavalla, kuin me olimme esittä- neet, oli käyvä täysin sopusoinnussa niiden uusien kansanvaltaisten pyrkimysten kanssa, joita uusi vapaa Venäjä oli myös itsellensä ottanut.

Kuitenkin kesti kauan aikaa voidaksemme haihduttaa niitä väärinkäsityksiä, joita mainitulla taholla oli ilmaantunut, ja täytyy myöntää, että tuskin vieläkään täydellisesti kaikki väärinkäsitykset lopullisesti ovat haihtuneet. Mutta minusta tuntuu, että me olemme kulkemassa selvemmälle, kaukonäköisemmälle kannalle kuin missä me näinä viime kuukausina ja viime viikkoina olemme tässä kysymyksessä olleet.

Samalla pyydän jo tässä yhteydessä ilmoittaa, että maamme hallituksen jäsenenä emme milloinkaan emmekä missään yhteydessä, kun on ollut puhe tästä käsiteltävästä asiasta, ole salanneet sitä tosiasiaa, että tämä toimenpide on laadultaan aivan väliaikainen ja että tämän toimenpiteen tarkoitus on poistaa se väliaikainen, epämääräinen ja etten sanoisi jonkunverran luonnoton tila, joka tällä hetkellä on olemassa Suomen eduskunnan ja Venäjän väliaikaisen hallituksen välillä, mutta että meidän tarkoituksemme tähtää paljon etemmäksi, että Suomen kansan ja Suomen eduskunnan tarkoitus on Suomen itsenäisyyden ja vapauden saavuttaminen, sellaisen itsenäisyyden, joka vastaa Suomen kansan arvoa kansakuntien joukossa, joka vastaa sitä asemaa, joka meillä epäilemättä kulttuurikansana nykyisessä yhteiskunnassa jo täytyy olla. Me olemme sen aina ja rehellisesti ilmoittaneet Venäjän väliaikaisen hallituksen jäsenille ja edustajille. Mutta me olemme puolestamme myös ilmoittaneet, että me emme suinkaan myöskään harjota mitään, epärehellistä politiikkaa, vaan että meidän politiikkamme on oleva täysin avonaista ja rehellistä. Me emme tahdo käyttää salajouonia, emme salahankkeita, vaan tulemme esittämään kaikki vaatimukset aikanaan ja viimeistään silloin kun Venäjän kansalliskokous kokoontuu, jolle Venäjän tulevan yhteiskunnan muotojen rakentaminen on uskottu ja jonka yhteydessä Suomen itsenäisyyskysymys täytyy tulla lopullisesti esille ja jolloin myös Suomen valtion muodot tulevat lopullisesti ratkaistuksi ja Suomen ja Venäjän väliset suhteet pysyvästi järjestetyksi. Tämä siis on, niinkuin minä jo sanoin, väliaikainen toimenpide, joka on johtunut aivan näistä väliaikaisista poikkeuksellisista oloista, joissa me nyt elämme. Me olemme, ainakin omasta puolestani tahdon ilmoittaa, että me olemme sanoneet, että me emme tahdo käyttää hyväksemme sitä epäilemättä sangen kriittillistä asemaa, jossa Venäjän väliaikainen hallitus ja Venäjän kansa epäilemättä nykyisenä aikana on, jolloin uusi nouseva taantumus Venäjällä etsii kaikkia mahdollisia ja mahdottomia keinoja käydäkseen nykyisen vapautteen pyrkivän Venäjän yhteiskuntajärjestyksen kimppuun ja käyttäen kaikkia aseita palauttaak-

seen takaisin, ellei entistä regimiä, niin ainakin siihen vivahtavan yhteiskuntajärjestyksen. Me siis sanomme, että me emme tahdo vaikeuttaa Venäjän väliaikaisen hallituksen toimia, sikäli kun ne ovat sopusoinnussa myös meidän pyrkimyksemme kanssa ja sikäli kun ne ovat sopusoinnussa uuden kansanvaltaisen Venäjän kansanvaltaisten pyrkimysten kanssa, vaan että me tahdomme avonaisesti, rehellisesti ja lojaalisesti esittää kaikki ne asiat, jotka olemme katsoneet välttämättömiksi jo nyt väliaikaisesti säätää.

Kuten te näette, tässä muodossa, jollaisena tämä esitys nyt täällä eduskunnalle esitetään, ei se ole täydellisesti samanlainen kuin esitysehdotus, jonka me ensinnä väliaikaisen hallituksen hyväksyttäväksi esitimme. Tässä ehdotuksessa on oleellisia poikkeuksia siitä. Oleellisimmat poikkeukset ovat ne, että niiden asiain joukkoon, jotka tulisivat Venäjän väliaikaisen hallituksen ratkaistaviksi tai ensikädessä kenraalikuvernöörin harkittaviksi ja mahdollisesti, jos senaatin talousosasto sallii, myöskin Venäjän väliaikaisen hallituksen ratkaistaviksi, näiden asiain joukkoon on lisätty paitsi näitä meidän esityksessämme esiintyviä asioita, nimittäin niitä, jotka johtuvat Suomen ja Venäjän välisistä oikeussuhteista, jotka koskevat Venäjän ja Suomen kansalaisia ja laitoksia Suomessa, tähän on lisätty myöskin „Venäjän etuja”. On tietenkin sangen epämääräistä tällä hetkellä arvostella, mitä kaikkea saatetaan katsoa Venäjän etuihin kuuluvan. Mutta minä sanon, että yhtä epämääräistä on tarkemman tulkinnan mukaan myöskin analysoida se, mitkä asiat voidaan katsoa johtuvan Suomen ja Venäjän välisistä oikeussuhteista. Joka tapauksessa tämä on hyvin venyvä ja saattaa avarasti tulkittuna johtaa hyvinkin laajalle siinä, että useat asiat sellaisista, joita me katsomme, että ne ovat yksinomaan Suomen sisäisiä asioita, voidaan selittää koskevan myös Venäjän etuja. Epäilemättä on asianlaista niin. Mutta minun täytyy omasta puolestani ainakin huomauttaa, että kun katson tätä asiaa avarammin ja sanoisinko, pitemmän päälle, niin minun täytyy sanoa, että uuden vapaan Venäjän etujen mukaista ei saata olla se, että se sekaantuu Suomen sisäisiin asioihin; uuden vapaan Venäjän edut eivät mitenkään, sen todelliset edut, eivät voi, eivätkä saata olla, eivätkä saa olla ristiriidassa Suomen todellisten etujen kanssa. Tietysti riippuu tällöin siitä, minkälainen hallitus Venäjällä on, minkälainen kenraalikuvernööri Suomessa tulee olemaan. Hänen harkintaansa suurimmalta osalta nämä asiat jäävät. Mutta minä rohkenen olla sitä mieltä, että se aika on ollut ja mennyt, jolloin Suomessa hallitsee sellainen ken-

raalikuvernööri, joka täältä viimeksi poistettiin. Minä luulen, että Suomen eduskunnalla ja Suomen kansalla ja Suomen hallituksella tulee olemaan keinoja poistaa pois tieltä sellainen kenraalikuvernööri, joka harjoittaa jarrutuspolitiikkaa Suomen asiain kehitykseen nähden ja joka käyttää valtaansa väärin täällä Suomessa. (Eduskunnasta: Hyvä! Vasemmalta: Lapsellista, poistakaa! Puhuja: Kyllä se poistetaan. Vasemmalta: Poistakaa pian!)

Mitä tulee tähän toiseen kysymykseen, että Venäjän väliaikainen hallitus on puolestaan tahtonut myöskin itselleen pidättää muodollisen oikeuden eduskunnan kokoonkutsumiseen, lopettamiseen ja hajottamiseen, on tämäkin periaatteelliselta kannalta katsoen epäilemättä erinomaisen tärkeä. Mutta tämä on esitetty meille sillä nimenomaisella huomautuksella Venäjän väliaikaisen hallituksen puolelta, että väliaikainen hallitus tahtoo kuitenkin tässä yhteydessä huomauttaa, että sen tarkoituksena ei suinkaan ole käyttää oikeuttaan valtiopäiväin hajottamiseen nähden minkäänlaisien omien tarkoituseriensä ajamiseen. Takeena tästä on se, että väliaikainen hallitus on ilmotanut olevansa suostuvainen Suomen hallitusta koskevissa asioissa nojautumaan eduskunnan luottamusta nauttivaan senaattiin. Tämä on siis lopultakin, niinkuin minä sen käsitan, enempi ambitsioonikysymys tahi kunniakysymys, kuin asiallinen kysymys. Kun jo, niinkuin sanoin, tässä nämä esitetyt asiat ovat senluontoisia, että ne ovat aivan väliaikaista laatua, ja kun me olemme jo ilmotaneet, että me tulemme esittämään lopulliset vaatimuksemme kansalliskokouksen yhteydessä ja kun lisäksi me olemme sitä mieltä, että tämän kysymyksen järjestäminen on erikoisen kiireellistä, niin olen puolestani katsonut voivani olla mukana esittämässä tätä esitystä eduskunnalle. Mutta minä tahdon heti ilmotaa, että me emme suinkaan ole missään tapauksessa eikä millään tavalla tahtoneet sitoa eduskunnan käsiä. Eduskunnalla on oleva aivan täysin rajoittamaton valta päättää asiasta puoleen tahi toiseen, ja mitenkä muuten saattaisikaan olla, sillä se aika on minun ymmärtääkseni mennyt, jolloin salaisen diplomatian ja salaisten asiakirjain avulla kokonaisten kansojen kohtalo sidotaan vuosikymmeniksi, ehkä vuosisadoiksi, vaan täytyy nykyaikana esiintyä puhtaasti avonaisella politiikalla ja jättää lopullinen ratkaisuvalta eduskunnalle. Mutta niinkuin sanoin, minä olen katsonut voivani olla mukana esittämässä tätä eduskunnalle.

Minä siis olen tullut siihen lopputulokseen, että tämä esitys, joka nyt on eduskunnalle esi-

tetty, se on tuskalla ja vaivalla saatu, ja sanon sen suoraan, että minä en olisi kelvollinen esiintymään tämän eduskunnan edessä, jollen minä ja minun toverini olisi käyttäneet kaikkia mahdollisia keinoja saadaksemme tämän asian niin onnelliseen ratkaisuun kuin mahdollista. Mitään emme ole jättäneet käyttämättä, mitä suinkin rehellinen mies tässä asiassa saattaa tehdä. (Oikealta: Hyvä!) Muuten minä luulen, niinkuin minä jo viittasinkin, että meidän pyrkimyksemme valtiolliseen vapauteen ja itsenäisyyteen alkaa saada tunnustusta ja ymmärtämystä myös Venäjän kansan ja myöskin Venäjän hallituksen ainakin erinäisten edustajain puolelta. Minä luulen voivani vakuuttaa, että Venäjän kansassa on kehittyvä, on vakiintuva se käsitys, että vain itsenäinen ja vapaa Suomi on, niinkuin minä olen jo sanonut, kyllin arvokas naapuri Venäjälle, vain itsenäinen Suomi on kyllin arvokas tuki ja turva Venäjälle länttä vastaan. Minä voin sanoa, että me tulemme ennenpitkää huomaamaan sen tosiasian, että itsenäinen valtio on aina vahvempi, vapaa valtio on aina vahvempi puolustamaan olemassaoloa kuin epävapaa valtio ja silloin jokaisen kansakunnan täytyy voida olla vapaa ja itsenäinen voidakseen puolustaa itseään ja voidakseen myöskin tarpeen tullen ratkaisevalla hetkellä, silloin kun ihmiskunnan kohtalot saattavat olla kysymyksessä, myös antaa tarmokasta apua oikeuden puolesta taisteleville naapureilleen. Minä siis rohkenen olla sitä mieltä, että meidän itsenäisyytemme ja vapauspyrkimyksemme on terveellä pohjalla, ja minä luulen, että meidän on myöskin koetettava ymmärtää venäläisiä tovereita ja venäläistä kansaa, sillä minä uskon, että parempi on meidän olla Venäjän ystävänä kuin vihamiehenä, ja minä voin sanoa sen, että sittenkin olemme Venäjän kansalle paljon kiittollisuuden velassa. Me olemme kiittollisuuden velassa ennen kaikkea siitä, että me nyt täällä tällä hetkellä keskustelemme näistä asioista, jotka meidän kansamme kehitykselle ovat äärettömän tärkeitä, ja se kansa, joka on vapauden hankkinut itselleen ja avannut tien myös meidän vapaudellemme, se kansa ei voi olla meidän vapautemme sortajana vastaisuudessa, vaan tarjoutuu meille tilaisuus vastaisuudessa sovinnossa saada täydellinen itsenäisyys, riippumattomuus Suomen kansalle.

Minä luulen, että tässä yhteydessä minun on kajottava muutamiin muuhin seikkoihin, jotka ovat, ellei välittömässä, niin ainakin välillisessä yhteydessä tämän puheenaolevan kysymyksen kanssa. Minä sanoin ja minusta tuntuu, että meidän vapautemme kehityksellä vielä on monta vaaraa — riippuu ennen kaikkea tavattoman

paljon meistä itsestämme, miten me kykenemme järjestämään meidän omat asiamme. Miten me kykenemme järjestämään meidän omat sisäiset kysymyksemme, sillä jollemme me kykene järjestämään omia sisäisiä asioitamme, niin minä pahoin pelkään meidän vapautemme tulevaisuus ei ole erikoisen toivorikas. (Oikein! hyvä!) Jos tässä maassa pääsee vallalle epäjärjestys ja sekasorto, niin pelkään, että silloin tulevat toiset kansat, jotka ovat tottuneet pitämään järjestystä, ja hallitsevat meitä ja silloin me saamme maksaa heille ehkä kalliin veron siitä opetuksesta, jonka he meille epäilemättä tulevat antamaan.

Minä siis rohkenen toivoa, että tämän kansan eduskunnalta ja minä voin sanoa tämän kansan jäseniltä ei pitäisi puuttua halua ja rehellistä tahtoa tehdä kaiken voitavansa meidän omien kotoisten sisäisten olojemme järjestämiseksi niin, että ne pysyisivät mallikelpoisessa kunnossa, siten, että me voisimme osottaa koko sivistyneelle maailmalle: Katsokaa sitä kolkkaa Pohjan perillä, siellä sittenkin vaikeissakin oloissa on pysynyt järjestys, se kansa on kyennyt hallitsemaan itsensä, sillä kansalla täytyy olla paikka kansojen joukossa. Minä tahdon tämän erikoisesti sanoa sen vuoksi, että me ainakin hallituksessa tänä vaikeana aikana, jolloin taloudelliset kysymykset valtiollisten kysymysten rinnalla äärettömän jyrkkinä kohtaavat toisensa, olemme tavattoman vaikeassa asemassa. Meille toiselta puolelta huudetaan ja toivotetaan: laillisuus on palautettava kaikessa ankaruudessaan, laillisuus on se, jonka pohjalla yksin voidaan järjestys tässä maassa palauttaa. Mutta minun täytyy rehellisesti ja avonaisesti sanoa, että ankaran, muodollisen laillisuuden palauttaminen tähän maahan ei ole tällä hetkellä mahdollinen niissä puitteissa ja sillä tavalla kuin se palautettiin suurlakon jälkeen. (Oikein!) Minä olen puolestani tullut vakuutetuksi siitä, että se laillisuus, joka suurlakon jälkeen tässä maassa pääsi valalle, se laillisuus on kaivanut maaperän pois näiden päivien alta. Ne piiskan sivallukset, jotka läimähyttiin Laukon mailla ja ne tunnotomat torpparihädät, jotka pantiin toimeen, ovat näinä päivinä olleet esillä vaikuttamassa. Ne joukot, jotka silloin saivat lyöntejä Laukon maille, eivät ole niitä unohtaneet, ja ne eivät tule sallimaan sitä toista kertaa. (Kättentaputusta vasemmalta.) Meille on sanottu, että hallituksen tueksi ja turvaksi olisi muodostettava lentäviä legiooneja, asestettuja joukkoja. Meidän on täytynyt sanoa: Ei, kiitoksia paljon, mieluummin me menemme itse, mieluummin menemme

aivan aseettomina, aivan turvattomina kansan eteen ja selitämme heille ne kysymykset, jotka tällä hetkellä ovat esillä. Mieluummin me tahdomme käyttää järkeä kuin raakaa valtaa ja minun täytyy sanoa, että niistä vaikeuksista huolimatta, jotka meillä on ollut edessämme, niin suhteellisesti — verrattuna niihin oloihin, joissa me elämme, ja verrattuna esimerkiksi niihin tapauksiin, jotka tapahtuvat Venäjällä, yksinpä vapaassa itsenäisessä Ruotsissa, joka on ollut ainakin täydellisesti puolueeton maa, — verrattuna näihinkin maihin meidän olomme ovat kehittyneet verrattain rauhallisesti. (Oikein!) Onhan tietysti lain kirjainta rikottu, eihän sitä voi kieltää, mutta minun täytyy sanoa, että meidän on täytynyt tässä katsoa enemmän tuomarien ohjesääntöä kuin lakia, meidän on täytynyt enemmän sovelluttaa sitä katsantokantaa, että yhteiskunnan hyöty on paras laki ja sentähden se, mikä havaitaan yhteiselle kansalle hyödyksi, se pidettäköön myös lakina, vaikka säädetyn lain sanat näyttäisivät toisin kuuluvan. Sitä paitsi minun täytyy sanoa aivan rehellisesti ja avonaisesti, että minä ainakin olen omasta puolestani huomannut, että vallassa olevat luokat ovat ihan kiusalla pitäneet kiinni lain muodosta ja kirjaimesta. Minulla on riittävästi todistuksia siitä, että nämä teot ovat olleet luonteeltaan hyvin lähellä sitä pistettä, jota eräissä asioissa ja eräitten kysymysten yhteydessä sanotaan provokatsiooniksi. Minun täytyy sanoa, että tämä ei ole oikeaa ymmärtämystä. Minä en tahdo tällä sanoa sitä, etteikö työväestö myös olisi eräissä tapauksissa kiihottunut aivan liiaksi, mutta heillä on ollut, niinkuin minä sanoin, koko mennyt kehitys pohjana ja syynä kaikkeen siihen, mitä me näinä aikoina olemme saaneet niittää. Ja minulla on ollut tilaisuus toisella kertaa tältä paikalta sanoa, että Suomen kansa, erittäinkin sen työätekevä väestö, odottaa nyt todella meiltä, eduskunnalta ja hallitukselta, todellisia reformeja, jotka kiireellisesti ja viipymättä pannaan käytäntöön, ja sen vuoksi minä rohkenen toivoa, että myös näitä toiveita tässä suhteessa toteutetaan, että eduskunta myös puolestaan on antava todellisia reformeja. Sillä jollei näitä reformeja nyt tule, niin se ei ole Suomen kansan onneksi eikä menestykseksi, vaan päinvastoin tulevaisuus on käyvä meidän yhteiseksi turmioksemme. (Oikein!)

Jos täällä on joku, jos tässä maassa on yhteiskuntaluokkia, jotka uskovat, että tähän maahan voidaan palauttaa laillisuus sen kaikessa ankaruudessa juuri sellaisena kuin se palautettiin suurlakon jälkeen, niin pyydän: olkaa hyvä,

astukaa remmiin, sopii koettaa. Joka tapauksessa me olemme koettava ja tekevä voitavamme, niin ja kaiken, mitä suinkin voimme tehdä meidän yhteiskuntamme säilyttämiseksi, yhteiskunnallisen rauhan ja järjestyksen turvaamiseksi.

Tässä yhteydessä minun täytyy vielä kajota erääseen asiaan, joka tällä hetkellä on erittäin tärkeä. Se on tämä elintarvekysymys. Kun loppuu leipä, niin loppuu järjestys. Silloin ei kysytä, meneekö maan ja kansan itsenäisyys vaiko ei. Nälkä on ankara vieras. Kun eduskunta on nyt hyväksynyt lain elintarpeiden käytöstä tässä maassa, niin minä ainakin rohkenisin toivoa, että kansa kaikkialla on auttava hallitusta tämän laillisen lain toteuttamisessa, niin ettei sitä vastaan nousta, ettei sitä koeteta kiertää kaikilla salakavalilla keinoilla ja siten saada aikaan tässä maassa epäjärjestyksiä ja suuri kansallinen vaara. Minä olen kuullut, että eräillä tahoilla suunniteltaisiin hyvinkin kiivasta vastarintaa näiden säännösten toteuttamiselle. Minä pyydän, miettikää ja miettikää tarkoin! (Keskustasta: Antakaa meidän kylvää peltomme!!) Tässä asiassa on paljon pelissä. Tässä ei ole kysymyksessä ainoastaan nykypäivien asia, vaan tähän kysymykseen sisältyy epäilemättä myös tulevien vuosikymmenien, ehkä vuosisatojen kehitys ja miten meidän asiamme vastaisuudessa tulee käymään.

Minä siis toivon, että eduskunta ja Suomen kansa näinä raskaina aikoina tulevat antamaan suosiollista apua, auttaman meitä yhteiskunnallisen järjestyksen säilyttämisessä tässä maassa ja siten edistämään sitä meidän vapauserkimystämme, jonka tarkoituksena on itsenäisen ja vapaan Suomen luominen ja jonka tarkoituksena on Suomen kansan kohottaminen vapaiden kansojen joukkoon. (Hyvä-huutoja. Käntänaputuksia vasemmalta.)

Ed. Gadolin: Jag vill endast yttra mig i anledning af nu föreliggande proposition. Hvad i detta afseende af viceordföranden i ekonomiedepartementet uttalats befriar mig från att närmare ingå på propositionens sakliga innehåll. Densamma motsvarar ju icke det förslag, som den inhemska regeringen uppgjort och som åsyftar att vara det närmaste trappsteget för den utveckling vi här hafva velat hälsa välkommen. Endast såsom ett modus vivendi får man förty uppfatta propositionen och såsom sådan kan densamma möjligen godkännas.

Jag förbehåller mig emellertid att möjligen framdeles, då utskottets betänkande föreligger, närmare motivera min ståndpunkt. Jag vill nu

endast nämna, att 2 § i propositionen påtagligen borde erhålla en annan formulering, nämligen sådan att slutet af 1 mom. skulle lyda: „äfvensom sammankallar, öppnar, avslutar och upplöser Landtdagen på sätt L. O. stadgar”. Det är nämligen lämpligast att här hänvisa till landtdagsordningen. Jag skall i detta sammanhang icke yttra mig vidlyftigare om detta propositionsförslag. Jag hoppas att utskottet tager under behandling denna anmärkning, hvilken jag tror icke saknar fog.

Ed. Estlander: Jag nödgas uttala ett beklagande öfver att ekonomiedepartementets hr viceordförande icke velat inskränka sig till sådana uttalanden, där han säkert skulle haft att påräkna understöd från hela folkrepresentationen, utan önskat göra uttalanden, där han säkert icke följes af en stor del af landtdagen.

Ed. Schybergson: Det är svårt att fatta hvad hr viceordförandens i ekonomiedepartementet långa andragande med alla dess „om” och „men” och framför allt „men” — det fanns däraf ett dussintal — haft gemensamt med den fråga, som nu föreligger för landtdagen. Det var endast en ringa del, som handlade om den förevarande propositionen, det öfriga handlade om både ett och annat, mest sådant som icke har med denna proposition att göra och som säkert, såsom den föregående talaren sade, icke kan af landtdagen i dess helhet godkännas, såsom fallet var med hans första andragande i denna landtdag.

Men äfven i själfva saken, utvidgandet af senatens myndighet, föreföll andragandet synnerligen osäkert. Hvarför ej helt enkelt erkänna att propositionen, sådan den nu föreligger, innebär stor fara? Hvarför öfverskyla det? Senatens viceordförande hade dock kunnat komma till samma slutresultat, nämligen att propositionen bör antagas såsom en öfvergående lag, och jag för min del vill i detta afseende instämma i hans uttalande. Jag vill t. o. m. hoppas, att landtdagen icke skall, såsom hr Gadolin föreslagit, göra ändringsförslag i fråga om detaljer, hvilka måhända kunna riskera lagens fastställande eller åtminstone medföra dröjsmål därmed. Erfarenheten från landtdagen närmast efter storstrejken talar sitt språk i det afseendet. Det är mycket, som vi hade fått, om vi icke då hade inslagit en sådan väg, som den hr Gadolin nu förordar.

Ed. Nevanlinna: Ei voi olla lausumatta syvintä valitteluansa siitä, että, silloin kun maassa

lukuissa tapauksissa mitä törkeintä joukkolaitto-
muutta on tehty, joka on mennyt niin pitkälle,
että ihmisiä on väkivalloin estetty tekemästä työ-
tä omilla pelloillaan, kun nälänhätä odottaa ma-
ta, että, sanon minä, maan hallituksen esimies
katsoo tämän kaiken rajoittuvan siihen, että lain-
kirjainta on jossakin kohden loukattu. Me roh-
kenemme tässä eduskunnassa varmaan kaikki
toivoa, että viime aikojen pöyristyttävistä tapauk-
sista huolimatta kansamme terve ydin on jaksava
voittaa sen anarkian, joka nyt meilläkin huoles-
tuttavalla tavalla raivoaa. Mutta jos tämä toivo
toteutuu, niin ei totisesti maan nykyisen halli-
tuksen esimiehelle, hänen tässä antamansa lau-
sunnan jälkeen, siitä tule pienintäkään ansiota.
(Hyvä, hyvä!)

Ed. Brander: Mitä itse asiaan tulee, joka
nyt on käsiteltävänä, pyydän lausua sen toivo-
muksen, että asianomainen valiokunta käsittelee
sen sillä nopeudella, sillä harkitulla perusteelli-
suudella, minkä tämä tärkeä asia ehdottomasti
vaatii.

Mitä toisekseen tulee siihen puoleen asiasta,
joka on ainoastaan välillisessä yhteydessä tämän
kysymyksen kanssa, asian, johon ensimmäinen ar-
voissa puhuja täällä on kajonnut, niin lienee pai-
kallaan säästää sen johdosta sanottava johonkin
toiseen tilaisuuteen. Sen verran olkoon nyt sanot-
tuna niiden puolelta, jotka ovat tässä maassa tah-
toneet rinnakkain kohottaa laillisuuden ja edistyk-
sen yhteiseksi ohjesäännöksi, että, tapahtuukoon
laittomuutta tai vallattomuutta miltä taholta ta-
hansa, niin se on puoleltamme tuomittava. (Va-
semmalta: Edistys menee kilpikonnan askelin!)
Siinä ei ole siliteltävä puolelta eikä toiselta. Ja
kun tässä erikoisesti on vedottu niihin, jotka tässä
maassa harjoittavat elintarvetuotantoa, niin ol-
koon heidän puolestaan sanottu, että heihin näh-
den ei tässä yhteiskunnassa, ei tässä eduskunnassa
eikä maan hallituksessa ole osoitettu siinä määrin
ymmärtämystä kuin tämä tuotanto, tämän maan
pääelinkeino tällaisena vaikeana aikana ehdotto-
masti edellyttää. (Oikeistosta ja keskustasta:
Hyvä, hyvä!)

Ed. Alkio: Se hallituksen esitys, joka tänä
iltana on eduskunnalla lähetettävänä jatkokäsit-
telyä varten valiokuntaan, on yksi niitä, jotka
tällä ratkaisevalla historiallisella hetkellä tule-
vat järjestämään Suomen kansan asemaa pitkiksi
ajoiksi. Sanon pitkiksi ajoiksi, vaikkakin mi-
nun on lisättävä heti, että sillä pohjalla, kuin tä-
mä esitys meidän vastaisen valtiollisen asemam-

me järjestelyä edellyttää, se ei saata muodostua
pitkäaikaiseksi vaan väliaikaiseksi. Siinä lau-
sunnossa, minkä hallituksemme varapuheenjohtaja
äskén täällä esitti, lausui hän tärkeitä val-
tiollisia periaatteita, viittoi niitä suuntaa, mihin
Suomen kansan pyrkimykset valtiollisessa suh-
teessa nykyään tähtäävät. Ja minun on tunnus-
taminen, että nämä määritelmät olivat sellaisia,
minkälaisiksi minäkin pääasiassa tunnen kansam-
me kaikissa kerroksissa nykyään virtojen käyvän.
Suomen kansan itsemääräämisoikeus, Suomen kan-
san täydellinen valtiollinen vapaus, ne ovat peri-
aatteita, päämääriä, joihin tässä maassa nykyi-
sellä hetkellä kaikki sydämet voimakkaasti pyr-
kivät. Minun on tähän lisättävä puolestani, että
me pyrimme tähän historiallisten oikeuksien pe-
rusteella. Se vuosisadan yhdessäelämä Venäjän
kanssa, joka nyt on suoritettu, on eräs jakso sii-
tä historiallisesta taistelusta, jonka kautta Suo-
men kansa on itsellensä ansainnut aseman Eu-
roopan sivistyskansojen keskuudessa. Ennen
vuosisatojen kuluessa joutui Suomi taistelemaan
Ruotsin vallan polkemista ja alituista Suomen
kansan vapauksien rajoittamista vastaan. Tämä
vuosisata, joka nyt on kulunut Venäjän yhtey-
dessä, on muodostunut Suomen kansalle taiste-
luksi olemassaolonsa puolesta. Ja kun me ny-
kyisellä hetkellä, kun kansojenvälistä oikeutta
Europassa ruvetaan jakamaan niillä keinoilla,
jotka Europan sorretut kansat ovat pakoitettut
valitsemaan vapautuaksensa niistä järjestelmis-
tä, joiden kautta kansojen vapautta on tähän
asti ahdistettu, — kun me nyt muiden kansojen
kera ryhdymme suunnittelemaan omaa elämääm-
me, me pyrimme silloin vapauteen ja katsomme,
että meillä on siihen historiallinen oikeus.

Mutta kun tämän olen sanonut senaatin vara-
puheenjohtajan kanssa samaan nuottiin, täytyy
minun valittaen lausua myöskin se, että ne aja-
tukset, joita hän täällä esitti Suomen kansan ko-
koomiseksi nykyhetkellä, eivät olleet onnistuneet.
Minä ymmärrän senaatin varapuheenjohtajan, ny-
kyisellä hetkellä Suomen ensimmäisen miehen, sie-
lunelämää silloin, kun hän tällaisessa tilaisuus-
dessa kohdistaa vaikeassa asemassaan avunpyynn-
tinsä eduskunnan vasemmistoryhmää kohti. Siihen
hänellä on ehdoton oikeus. Mutta hänellä ei ole
oikeutta samassa hengenvedossa ryhtyä sanoin
tuomitsemaan tämän kansan toista puolta siitä,
että se olisi nykyisellä hetkellä, esimerkiksi hal-
lituksen järjestyksenpitotoimenpiteiden suhteen
nykyistä anarkiaa vastaan, asettunut vähemmän
lojaaliselle kannalle hallitukseen nähden kuin
eduskunnan vasemmisto. Ja kun tämän olen sa-
nonut, tuntuu minusta, että senaatin varapuheen-

johtajan lausunto varsinkin niitä kohtaan, jotka eduskunnassa edustavat niitä kansankerroksia, joiden on vastattava siitä, että tämä kansa elää leivän puolesta tulevina lähempinä aikoina, senaatin varapuheenjohtajan lausunto niitä vastaan oli isku vasten kasvoja. (Oikealta: Hyvä!) Ja isku ei ollut onnistuneella ajalla annettu. Olen sitä mieltä, että tässä eduskunnassa on nykyään etsittävä keskinäistä ymmärrystä, juuri sitä keskinäistä ymmärrystä, jonka puutetta senaatin varapuheenjohtaja täällä moitti lausueessaan, ettei Venäjän väliaikainen hallitus ole osottanut riittävää ymmärrystä Suomen hallituksen pyrkimyksiä kohtaan. Minä väitän tässä meidän keskeisessä asiassa, että Laukon lakon syihin vetoaminen, valaistakseen nykyisen hetken asemaa Suomessa, ei ollut onnistunut. Jos sitä taas pidetään onnistuneena, mikä silloin on vastuussa siitä, ettei keskinäistä ymmärrystä täällä vihdoinkaan löydetä? (Vasemmistosta: Ei ole tahdottu ymmärtää.) Täällä on viimeisinä viikkoina riehunut ympäri maan ei ainoastaan lakkotaistelut, jotka sellaisinaan minäkin toisenlaisena aikana tunnustan oikeutetuiksi, vaan täällä on riehunut taistelu, jossa on käytetty sellaista väkivaltaa, jota minäkään hallituksen esimies ei saa tunnustaa eikä myöskään asettua niin pitkälle ymmärtämään, että hän asettuisi niitä tuomitsemaan, jotka tahtovat laillista järjestystä pitää siinä maassa, jonka ensimmäinen mies hän on. (Keskustasta: Hyvä.) Maa on lailla hallittava. Siitä velvollisuudesta ei yksikään hallitus tästäkään lähin pääse vapautteen. Tätä maata ei ole viimeisten 18 vuoden kuluessa lailla hallittu. (Vasemmistosta: Eikä enenkään.) Tässä maassa on ollut, minä sanon sen julkisesti, paljon sellaista ainesta, joka on ollut valmis kumartamaan venäläisen byrokraattisen hallitusvallan edessä, pyrkien itsellensä etsimään henkilökohtaisia etuja ja luokkaetuja, josta on ollut seurauksena onnettomuutta Suomen kansalle. Mutta minun täytyy surulla todeta, että nyt, kun vallankumouksen lainet ovat pyyhkineet syrjään Venäjän entisen byrokraattisen hallituksen ja sen kätyrit tässä maassa (Vasemmistosta: Ei kaikkia!), meidän on ollut pakko nähdä, että ne voimat, jotka nyt ovat nousseet Suomen yhteiskunnassa ensimmäistä viulua soittamaan, että ne voimat ovat olleet uudestaan taasen valmiit turvautumaan venäläiseen sapeli- ja kiväärivaltaan. (Keskustasta: Hyvä! Vasemmistosta: Ei oletotta.) Ja minun täytyy valittaen sanoa, että tätä eduskuntaa on helsinkiläinen työväenjärjestö ollut valmis uhkaamaan, suunnittelemaan toimenpiteitä eduskunnan toimivapauden ahdistamiseksi, sitä varten, että eduskunta suostuisi pakkovallan

edessä tanssimaan niitten joukkojen pillin mukaan, jotka tulevat kokoontumaan tämän eduskunnan ympärille venäläisten sotamiesten kiväärien apuamina. (Vasemmistosta: Se on vale!) Parempihan se valheena olisi! (Vasemmistosta: Niinhän se olisi. Puhemies: Ei saa vuorokeskusteluja pitää. Ed. Airola: Missä se on kielletty?) Asianlaita on tässä maassa sellainen, että me odotamme nykyään hallitukseltamme sellaista ääntä, joka velvottaisi vasemmistoa ja oikeistoa yhtymään siinä, että tässä maassa laillinen järjestys pääsisi valtaan, että anarkia täällä voitaisiin ehkäistä ja että tämä kansa ja eduskunta voisivat yhteisvoimin järjestää asiat sillä tavalla, etteivät vallankumouksen jälkinäytökset pyyhkisi meitä kansakuntien joukosta. Mikäli minä tunnen, on eduskunnan oikeiston taholla nykyään taipumuksia hyvinkin suuriin myönnetyksiin yhteiskunnallisen vallan luovuttamiseksi vasemmistolle. Kun tällaisia taipumuksia kerran on, on oikeus asettaa myöskin vasemmistolle jonkinlaisia vaatimuksia. Ja nämä vaatimukset ovat sellaisia, että vasemmistonkin on koetettava pyrkiä kerrankin myöskin kansallisesti tapausten tasalle. Mutta se valta, jota eduskunnan vasemmisto nykyään eduskunnassa käyttää, on nähtävästi heissä jo vaikuttanut saman, mitä samallinen luokkatunne ja luokkavalta on aivan läheisinä aikoina ennen tätä vaikuttanut niissä ryhmissä, jotka ennen pitivät valtaa maassa. Meillähan oli pysähdyksissä koko säätyvaltiopäiväin toiminta-ajan melkein kokonaan yhteiskunnallinen lainsäädäntö. Ja kun katselemme sitä aikakautta, joka kului siihen, jolloin täällä olisi pitänyt toteuttaa jo suuret määrät niitä uudistustehtäviä, jotka nyt ovat patoutuneina meidän eteemme, meidän täytyy valittaa, että viime vuosisadan jälkipuoliskolla yhteiskunnallinen valta käsitettiin täällä niin väärin. Se valta on synnyttänyt tämän patoutuman, jonka edessä nyt seisomme. Mutta ne, jotka nyt hallitsevat vuorostansa asemaa tässä maassa, ne ovat velvolliset tämän edellisestä ajasta saadun esimerkin valossa hiukan tarkistamaan, millä tavalla he käyttävät tällä kertaa valtaansa. Sillä ennen vallassa olleiden luokkien aika on mennyt. Tulevaisuus on kansanvallalla. Mutta jos se tulevaisuus särjetään ennenkuin kansanvalta on astunut sen paremmin ohjaksiin tässä maassa kuin mitä meillä nykyisellä hetkellä vielä on tilaisuutta, voi olla, että unelmat kansanvallan toteuttamisesta tässä maassa häipyvät tyhjiin. Kun puolestani siis katson tässä asemaa siltä kannalta, että tällä kertaa seisomme, ei luokkien edustajina, vaan Suomen kansan edustajina valmistamassa tälle kansalle tulevaisuutta tähänastisen historiamme merkilli-

simpänä hetkenä, meidän on silloin lakkaaminen syyttelemästä toisiamme ja koettaminen etsiä nykyisen hetken hajaannuksen syitä kukin omassa itsessämme. Ja senvuoksi rohkenen pyytää, että vasemmisto, tämän illan keskustelun hedelmänä, tulisi hiukan harkitsemaan sitä, millä tavalla he tuomitsevat niitä kansanjoukkoja, jotka vielä yrittävät tässä maassa pitää laillista järjestystä voimassa. Luulen, että se harkinta varmasti tulee johtamaan siihen, että me huomaamme, että valan väärin käyttäminen vie aina turmioon ja että se voi viedä myöskin Suomen sosialidemokratian turmioon. Sillä tämä sosialidemokratia seisoo vain, jos tämä kansa kansallisesti seisoo. (Vasemmalta: Ei sentään!) Jos tämä kansa häviää, häviää Suomen sosialidemokratiakin maailman kansojen joukkoon. (Vasemmalta: Oho! Ei ikinä!) Niin kauvan kun kansallistunne kokonaan puuttuu niiltä henkilöiltä, jotka nykyään johtavat Suomen suurinta eduskuntaryhmää, minun täytyy se tunnustaa, asemamme tässä historiallisessa taistelussa on sangen tukala. Mutta en ole niin pessimisti, että luulisin tämän kuitenkaan johtavan Suomen kansan häviöön. Sillä olen vakuutettu siitä, että ennen kuin ne taistelut ovat loppuneet, joihin me nyt kansana käymme, taisteluun elämästä, taisteluun valtiollisesta oikeudesta, kansojenväliseen taisteluun — ennen kun ne taistelut loppuvat, olen vakuutettu siitä, että me joudumme käymään niin raskaan ja vaikean koulun läpi, että Suomen sosialidemokratiakin on silloin ehtinyt oppia kansalliset aakkoset. (Oikealta hyvä-huutoja ja kättentaputuksia.)

Ed. Piisinen: Samalla kun minä suurin piirtein katsoen yhdyin siihen lausuntoon, minkä hallituksen edustaja esilläolevan hallituksen esityksen yhteydessä on täällä antanut, katson välttämättömäksi huomauttaa, että sen lausunnon yksityiskohdista täytyy kyllä olla vakavasti eri mieltä. Minä ilolla merkitsen, että hallituksen edustaja on jälleen uudistanut täällä ajatuksen Suomen täydellisestä vapautuksesta. Minusta kuitenkin olisi viisaampaa olla niin kovin täsmälliseen muotoon pukematta aikaa siitä, milloin lopullisesti Suomen vapautuskysymys esitetään. Täällä eräät puhujat, muiden muassa ed. Schybergson, ovat tahtoneet esilläolevan hallituksen esityksen kiireellisyydellä painostaa, että eduskunnan pitäisi tämä esitys sellaisenaan niellä. Että asia on kiireellinen, se on totta, mutta että se on myöskin vaikutuksiltaan vakava, on enemmän kuin totta. Senvuoksi on mielestäni eduskunnan tarkoin ja rauhallisin mielin harkittava, mitä se voi kyseenalaisesta hallituksen esityksestä allekirjoittaa ja mitä se ei voi.

Ed. Nevanlinnalta — vahinko vain, että hän ei taida olla täällä — tahtoisin minä kysyä, missä määrin hän, entinen senaattori Nevanlinna, pitää itseään oikeana miehenä puhumaan lain loukkauksesta ja „kansan laillisesti terveestä ytimeä”, kuten hänen sanansa kuuluivat. Jos taistelusta laillisuuden säilyttämiseksi tullaan ansaitsemaan kunniaa, niin minä arvelen, että ed. Nevanlinnan on syytä tarkoin punnita, missä määrin hän luulee olevansa oikea mies tästä kunniaa niittämään. Tällä minä en suinkaan tahdo sanoa, että puolustaisin laittomuutta ja sekasortoa. Kokonaan päinvastoin.

Ed. Alkio puhui täällä erinäisistä iskuista, joita on annettu sekä laillisen järjestyksen säilyttämistä että niitä vastaan, jotka sitä säilyttää tahtovat. Ed. Alkio, niin kovin klassillisen puheen kuin hän jälleen pitikin, oli minusta sentään liiaksi yksipuolinen. Olikohan se nyt toissa- vai eilispäivänä kun ed. Alkio hyväntahtoisesti lainasi minulle erään suomalaisen sanomalehden, jonka nimi on Ilkka. Luin siitä verrattain pitkiä ja seikkaperäisiä selostuksia Pohjanmaan talonpoikain, siis arvatenkin ed. Alkion valitsijain erinäisistä toimenpiteistä, jotka minun mielestäni ovat iskuja, verrattain kovia iskuja sitä lakia ja sen lain käytäntöön soveltamista vastaan, jonka lain, nimittäin elintarvelain, eduskunta on vastikään hyväksynyt ja joka on tullut laiksi vahvistetuksi. Ed. Alkiolta ei kuitenkaan riittänyt huomatakseni yhtään sanaa, joka olisi kohdistunut näille laillisen järjestyksen säilyttämistä vastaan suunnatuille iskuille. Kun ed. Alkio tahtoi vaatia puheessansa vilpittömyyttä ja rehellistä esiintymistä, sovinnollista mieltä Suomen tulevaisuuden rakentamiseksi ja nykypäivien järjestyksen säilyttämiseksi, niin olisi minusta alkeellisin rehellisyys vaatinut, että ed. Alkio olisi rohjennut sanoa sanansa myöskin näistä iskuista, jotka eivät suinkaan ole vähäpätöisiä, sillä kyseessä näytti olevan sangen useiden kuntien talonpoikain laittomuusaiheet ja yritykset.

Ed. Anton Huotari: Herrat alkoivat puhua täällä laillisuudesta ja ed. Nevanlinna kiipesi erittäin korkeille laillisuuspuujaloille. Edellinen puhuja on jo huomauttanut siitä, että aina ei ole sieltäpäin ollut sama tuuli puhaltamassa. Pyydän sen lisäksi, mitä edellinen puhuja mainitsi Pohjanmaan talonpoikain valmistautumisesta vastustamaan eduskunnan hyväksymää laillista lakia, viitata vain tämänpäiväiseen Suomettareen. Sieläkään ei edelleenkaan niin ehdottomasti vaadita laillisuuden kunnioittamista. Kun hallituksen taholta on lehdelle jätetty huomautus, jossa pyyde-

tään kaikkia asianomaisia vaikuttamaan elintarvelain toimeenpanemiseen, niin Suometar julkaisee kyllä sen, mutta anteeksi pyytään lisää siihen alkukaneetin, jossa huomauttaa, että kyllä tätä lakia sentään pitäisi noudattaa, vaikka heikäläiset maanomistajat ovatkin sitä mieltä, ettei se niin välttämätöntä ole. Sellainen henki siinä kirjoituksessa on.

Kun tällä tavalla porvariston taholla suhtaudutaan laillisuuteen yhdessä suhteessa, niin ei pitäisi niin suurella äänellä huutaa sen laillisuuden puolesta toisessakaan kohdassa. Muuten huomautan, että kaikki se, mitä on tapahtunut, on ollut niin laillista kuin nykyisissä oloissa on ollut mahdollista, sillä tärkeillä historiallisilla hetkillä kansa kirjoittaa oman lakinsa ja menettelee sen mukaan. Tämä on käsitettävä niistäkin hetkistä, jotka nykyisin ovat meillä eletävinä.

Ed. Arajärvi: Minun täytyy tunnustaa täydellisesti pettyneeni siihen nähden, mitä odotin tältä keskustelulta. Minä odotin Suomen kansan edustajilta taas yhtenäistä esiintymistä ja osotusta siitä, kuinka me olemme yksimielisiä siitä, että meidän valtiolliset oikeutemme ja etumme ovat todella meille kaikille yhteiset ja rakkaat. Meillähän ei ole minkäänlaista erimielisyyttä olemassa siihen nähden, että senaatin valta on laajennettava, on laajennettava vähintään siinä määrässä, kuin tämä senaatin käsiteltävänä oleva esitys tietää. Minä älysin senaatin varapuheenjohtajan lausunnon tunnelmapohjan alkupuoleltaan myöskin olevan tämän luontoisen ja arvelen hänen todella pyrkineen esityksessään siihen, että hän kokaisi Suomen kansan edustajat ja siis myöskin niiden takana olevat joukot yhtenäiseksi rintamaksi osottamaan kaikille tämän maan ulkopuolella oleville, kuinka tärkeänä ja kalliina me pidämme vapauttamme, kansalliseen olemukseemme perustuvaa vapauttamme sekä osottamaan kuinka me juuri tätäkin tilaisuutta hyväksemme käyttäen näytämme myös olevamme valtiollisen vapauden arvoisia.

Minä puolestani saatan täydellisesti yhtyä senaatin varapuheenjohtajan lausunnon tähän puoleen. Mutta hänen lausuntonsa jälkipuoli oli minunkin mielestäni onneton. Se aiheutti täällä näytteen vaarallisesta rikkinäisyydestä, joka meidän kansassamme ja sen eduskunnassakin liikkuu. Herra varapuheenjohtajan puhe on syynä siihen, että tämä senaatin esityksen valiokuntaan eväste-lykin on nyt muuttumassa täydelliseksi kiistaksi ja pyykinpesuksi vanhoista asioista. Oudointa minusta senaatin varapuheenjohtajan esityksessä oli se, että hän näkyy epäilevän, hän antoi lau-

sunnollensa kokonaan sen värttyksen, että hän näkyy epäilevän Suomen kansan eduskuntaa siitä, että se ei olisi valmis tällä kertaa panemaan toimeen syvälle käyviä uudistuksia, mikäli ne koskevat Suomen sisäistä elämää. (Vasemmalta: Syytä on epäillä.) Tähän epäilykseen ei ole eduskunta tähän asti vielä antanut aihetta. (Vasemmalta: Olettehan. Entäs osuustoimintalaki.) Täällä ovat suuret lait tekeillä. Eritoten kunnallislaki, ja mikäli on saatettu havaita, ei ole eduskunnassa niitä, jotka tahtovat sen asettaa syrjään. (Vasemmalta: Suomettarelaiset.) Suomettarelaisia on ja on muitakin eduskunnassa ja ed. Airola muun muassa hyvässä sovussa suomettarelaiten kanssa, jotka ovat sanoneet, että siinä lakiehdotuksessa on järjettömyyksiä, joka on asianomaisesta valiokunnasta eduskuntaan lähetetty ja jonka eduskunta on lähettänyt suureen valiokuntaan tarkastettavaksi ja korjattavaksi sillä tapaa, kuin ed. Airola suomettarelaiten kanssa hyvässä sovussa on toivonut. Kun tämä lakiehdotus toivottavasti pian sellaiseksi korjattuna, kuin me yhdessä ed. Airolan kanssa olemme toivoneet, palaa eduskuntaan, ei taida olla yhtään ainoata suomettarelaista, joka asettaa äänensä sitä vastaan. (Vasemmalta: 8 tunnin työpäivälaki.) Kun tämä tapahtuu lähimmässä tulevaisuudessa Suomen kansan eduskunnassa, niin minun luullakseni ja toivoakseni senaatin herra varapuheenjohtajan äänensävyyn täytyy muuttua. On myös muita suuria lakiehdotuksia, jotka tulevat täällä eduskunnassa kohta käsiteltäviksi. Vasemmiston johtaja jo huudahtaa ja huomauttaa erästä laista. Emme tiedä vielä, missä asussa se esiintyy, mutta kohta saamme sen kuulla. Jos sekin lakiehdotus on semmoisessa asussa, että me saatamme sen pääpiirteissään hyväksyä ja etenkin jos ed. Walpas-Hänninen yhtyy taas suomettarelaiten kanssa korjaamaan sitä sellaiseksi kuin suomettarelaiset tahtovat, niin siitä tulee kuin tuleekin laki ja — hyvä laki.

Mutta minä en oikeastaan ole tullut tälle puhujalavalle keskustelemaan ed. Walpas-Hännisen tai Airolan kanssa, vaan minä nousin puhujalavalle etupäässä lausuakseni senaatin varapuheenjohtajalle erään kehoituksen.

Minä en tahdo lähemmin käydä arvostelemaan hänen lausuntonsa jälkimäistä osaa enkä liioin tunnustelemaan sitä pohjaa, miltä se lähti, mutta minä rohkenen senaatin varapuheenjohtajalle tässä tilaisuudessa lausua seuraavaa: Jos senaatin herra varapuheenjohtaja käyttää kaiken sen voiman ja vaikutusvallan, mikä hänellä on yksityisenä kansalaisena tässä maassa ja mikä hänellä on hallituksen esimiehenä, poistaaksensa sellaiset

joukkovallattomuudet tästä maasta, joita on eri puolilla ilmennyt — ja jota tosiasiaa ei saata kukaan vasemmistossakaan kieltää —, niin Suomen kansan eduskunnan ei tarvitse sillä tavalla, kuin nyt näyttää tapahtuvan, riidellä keskenänsä ja osottaa rikkinäisyyttänsä. Vasemmistolaiset ja senaatin herra varapuheenjohtaja tietäkööt, että kaikki muut ryhmät panevat kaiken voimansa liikkeelle tukeaksensa senaatin varapuheenjohtajaa tässä työssä ja toimessa. Me saatamme kyllä käsittää, että senaatin varapuheenjohtaja katsoo tarpeelliseksi noudattaa toisenlaista menettelytapaa, kuin me soisimme, mutta jos hän niin sanoakseni edes sisäänpäin, ulkopuolella eduskunnan, ryhmäänsä ja ryhmänsä takana oleviin järjestyneisiin joukkoihin — minun täytyy pyytää anteeksi, että minä hallituksen esimiehestä puhun sillä tavalla, että vien hänet näin lähelle ryhmiä — jos hän ryhmäänsä ja sen ajatussuunnan kannattajiin, joka on lähellä häntä, käyttää kaiken vaikutusvaltansa, niin me uskomme, me olemme vakuutetut siitä, että sellaisilta joukkovallattomuuksilta, joita on esiintynyt, kätki taittuu ja maahan palaa rauha, jota kaivataan tällä haavaa ei ainoastaan omistavien vaan kyllä myöskin syvästi omistamattomien piirissä ja keskuudessa.

Senaatin herra varapuheenjohtaja kosketti lausuntonsa viimeisessä osassa erikoisesti elintarvelakia. Hän näkyy olevan huolestunut sen johdosta, että senaatin kaikesta päättäen näyttää olevan vaikeata — tai senaatti ainakin varoo, että sen on vaikea — toteuttaa tai soveltaa tätä lakia. Silloin kun sanottu laki hyväksyttiin, niin minä tältä paikalta rohkenin lausua, kun ilmoitin lain hyväksyväni ja ilmoitin, että myös se ryhmä, johon minulla on kunnia kuulua, hyväksyi sen, että sanotun lain menestyminen riippuu siitä taidosta, jolla hallitus sen soveltaa. Ja samaa käsitystä minä olen yhä edelleen. Hallituksen taidosta riippuu, ovatko tyytyväiset Suomen maanviljelijät, ovatko tyytyväiset Suomen teollisuusmiehet, mutta siitä riippuu myös, ovatko tyytyväiset Suomen työtä tekevät, ruumiillista työtä tekevät ainekset eritoten maaseudulla. Minulla on henkilökohtaisesti se käsitys, että tämän lain soveltaminen ei tuota suurempia vaikeuksia maanviljelijäin puolelta, olkoonkin näkynyt minkälaisia vastustamisoireita tahansa eri puolilta, vaan lain soveltamisen suurimmat vaikeudet esiintyvät niiden puolelta työväestön keskuudessa, jotka eivät ole oppineet punnitsemaan leipäänsä syödessään, vaan mittaavat sen vasta mahassaan. Tunnettu tosiasia on, että kun kohtamain tätä lakia ruvetaan soveltamaan, niin ne, jotka varastojaan ehkä tahtovat salata, kiertää tätä lakia, niinkuin herra varapu-

heenjohtaja sanoi, eivät ole löydettävissä ainoastaan maanviljelijäin joukossa vaan myös ruumiillista työtä tekevien kuluttajien joukossa. Maalla erittäin, mutta myös kaikissa kaupungeissa. Tätä seikkaa ei myöskään millään lailla pitä unohtaa, kun tästä asiasta puhutaan. Mutta olipa nyt asian laita kuinka tahansa, minä ainakin uskon, mitä tähän lakiin tulee, jonka soveltaminen on ääretömän vaikeata, että hetki ja tilanne saattaa muuttua erittäin kriittilliseksi sen soveltamisessa, että siinä tarvitaan kaikki voimat. Minun ymmärtääkseni ei käy puhuminen sillä tavalla kuin senaatin herra varapuheenjohtaja ja erittäinkin jotkut muut puhuvat maanomistajaluokkaan nähden, mutta ei käy puhuminen myöskään sillä tavoin kuin ed. Alkio on katsonut voivansa puhua maanviljelijäluokan puolesta. — Silloin kun Suomen eduskunta hyväksyi elintarvelain, se epäilemättä sen siinä mielessä hyväksyi, että tässä asiassa puhalletaan, silloin kun tarvis tulee, yhteiseen hiileen.

Ed. Rosenqvist: Ifall det tal senatens viceordförande här i dag hållit, till den del, som icke hänförde sig till föreliggande proposition, måste anses vara ett uttryck för hela den senats ståndpunkt, hvars främste man han är, så må det vara tillåtet att vid detta tillfälle uttala: vi hafva icke nu i denna allvarsdigra stund en hel finska folkets senat, utan en k l a s s - senat; vi hafva icke nu en senat, som förmår sätta sig öfver motsatserna, som förmår verka utjämnande och försonande mellan dem, som förmår skapa fred i vårt land och för vårt folk. Och detta måste då djupt beklagas.

Ed. Nevanlinna: Olin toivonut, että ainakin minun osanottoni tähän monessa suhteessa niin raskaan vaikutuksen tekevään keskusteluun voisi rajottua niihin muutamiin sanoihin, jotka minulla jo oli tilaisuus lausua. Tarkemmin mietittyäni asiaa olen kuitenkin tullut siihen, ettei tämä ole mahdollista. Minä valitan niinkuin ed. Arajärvi syvästi sitä, että hallituksen esimies on tehnyt mahdottomaksi rajottaa tämän keskustelun siihen, joka olisi sen varsinainen aihe ja jossa toivottavasti eduskunnan keskuudesta ei olisi tarvinnut pahoja soraääniä kuulua. Herra varapuheenjohtaja on pitänyt parempana ottaa tässä yhteydessä esille myös nykyisen elämämme kaikkein arveluttavimmat ilmiöt. Hän on toiselta puolelta tehnyt tämän tavalla, jota lievimmin sanoen lieinee lupa nimittää yksipuoliseksi, kun se tulee hallituksen esimiehen puolelta. Hän on tällä tavalla pakottanut toisetkin, jotka kansanedustajina

ovat vastuulliset siitä, mitä tässä kamarissa sanotaan ja jätetään sanomatta, lausumaan käsityksensä siitä, mitä nämä nykyisen elämän vakavat ilmiöt vaatisivat. Tästä minä rohkenen lausua pari sanaa.

Jos herra varapuheenjohtaja tahtoo lausuntonsa käsitettäväksi niin, että tällä hetkellä täytyy meidänkin maassamme olla valmiina myöskin poikkeuksellisiin ja säännöttömiin elämänilmiöihin, niin minä olen ensimmäinen myöntämään, että hän on oikeassa. Vallankumouksen humussa eläen ei todella voi odottaa, että kaikki voisi käydä säännöllisesti. Meidän täytyy olla valmiit siihenkin, että alhaisimmalla asteella olevien väestön aineiden keskuudessa voi tapahtua joukkolaittomuuden tekoja. Mutta kuta enemmän näin on laita ja kuta enemmän maan hallitus, niinkuin meidän nykyinen, on vailta tarpeellisia voimakeinoja joukkoväkivaltaisuuksien estämiseksi, sitä enemmän on tarpeellista laillisen järjestyksen säilyttämiselle, että ainakin ne yhteiskunnan ainekset, joiden luottamukseen tämä voimaton hallitus nojaa, antavat sille sen kannatuksen, minkä ne ikinä voivat sen toiminnassa joukkoväkivaltaisuuksien estämiseksi.

Mikäli olen voinut seurata maan julkista elämää, niin ne ainekset, jota tämän kamarin oikea puoli edustaa, ovat nähdäkseni tässä suhteessa koettaneet täyttää velvollisuutensa, lähinnä sanomalehdistönsä kautta. Eräs vasemmiston puhuja on väittänyt, että tästä olisi ainakin poikkeuksia. Hän on vedonnut Uuden Suomettaren tämänpäiväiseen numeroon. Minäkin olen lukenut sen kappaleen, johon hän viittasi, mutta hän ei esittänyt sitä oikein. Siinä kappaleessa sanotaan päinvastoin nimenomaan, että vaikkakaan elintarvelaki ei ole sellainen, kuin varsinkin maata viljelevä väestö muutamissa kohdin olisi voinut oikeudella odottaa, niin se kuitenkin on pääasioihin nähden koko eduskunnan hyväksymä, ja — jatketaan — ennenkaikkia: se on nyt laillinen laki ja sitä on noudatettava niinkuin muitakin lakeja. Minä kysyn, onko tämä kieroä puhetta. Tämä on juuri sitä velvollisuuden täyttämistä, josta minä puhun. Se on sitä laillisuuden puolustamista, jota ei kailta tässä maassa ole tullut, sillä se on laillisuuden puolustamista omia joukkoja vastaan, sitä väestöä vastaan, joka, jos niin tahtoo sanoa, osittain on todellakin tyrmistynyt elintarvelakia vastaan, joka rahallansa ostaa ne painetut sanat, jotka sitä vastaan täten kohdistetaan.

Mutta, niinkuin sanottu, joukkolaittomuudet eivät ole tulleet niiden kansalaisten keskuudesta, johon tämän sanomalehdistön ja yleensä tämän kamarin oikeiston edustamain yhteiskuntakerrosten ääni ulottuu. Niiden vaikutus on senvuoksi

alunpitäen ollut tuomittu rajoittumaan vähiin. En tahdo väittää, että maan sosialidemokraattienkaan puolue nykyisissä oloissa voisi hallita kaikkia niitä, jotka nykyään ovat valmiit tarttumaan väkivaltaisuuksiinkin tarkotustensa perilleajamiseksi. Joka tapauksessa on tämä puolue ainoa järjestö maassamme, joka voi menestyksellä vaikuttaa niihin aineksiin, joiden keskuudesta nämä surulliset tapaukset nykyänsä tulevat. Eikä voi olla yhdentekevää, käyttäkö tuo mahtava järjestö tätä vaikutusvaltaansa vai ei. Toistaiseksi se ei ole sitä käyttänyt. Useat puheenaolevista väkivaltaisuuksista ovat olleet suorastaan jonkun sosialidemokraattisen työväenyhdistyksen tai muun järjestön toimeenpanemia. Toiset ovat tapahtuneet ainakin jonkun tällöisen järjestön suostumuksella ja hyväksymisellä. Ja missään tapauksessa ei sosialidemokraattinen puolue johto ole tehnyt mitään estääksensä tai vastustaaksensa näitä väkivaltaisuuksia ja muita laillisen järjestyksen joukkorikkomisia. Sosialidemokraattinen puolue on kuitenkin se, jonka luottamukseen maan nykyinen hallitus ensi sijassa nojaa. (Ed. Valpas: Ei!) Minä pyydän muistuttaa siitä, että mainitun puolueen vastuunalainen johto on nimenomaan hyväksynyt nykyisen senaatin talousosaston jäsenten enemmistön menon hallitukseen. En voi käsittää muuta, kuin että nykyisen hallituksen jääminen vastaamaan siitä, että niillä ylen vähillä voimilla, jotka ovat, pakosta ovat, sen käytettävissä, maan asiat tulevat hoidetuiksi, jääpi riippumaan siitä, saako se myöskin tämän päätöksensä, maan sosialidemokraattisen puolueen vastuunalaiset elimet antamaan sille sen lojalisen tuen ja myötävaikutuksen laillisen järjestyksen ylläpitämiseksi, jonka muut nykyistä senaattia kannattavat yhteiskunta-aineokset ovat sille voimiensa takaa koettaneet tarjota. Joka tapauksessa on nähdäkseni nykyisen hallituksen ehdoton velvollisuus asettaa maan sosialidemokraattisen puolueen johtoa kohtaan tämä vaatimus: vaatia, että se antaa hallitukselle tässä myötävaikutuksensa. Ja minä toivon, että jostämä vaatimus asetetaan ja tyydytetään, nykyisellekin hallitukselle on käyvä mahdolliseksi täyttää jokaisen hallituksen perustava velvollisuus.

Minä en voi jättää tätä puhujalavaa uudistamatta sitä valitusta, jolla alotin, valitusta siitä, että tässä yhteydessä, jossa meidän kansallamme ja sen eduskunnalla keskustelun varsinaisena aineena on suuren kansallisen ilon aihe, meidän on täytynyt viipyä raskaimmissa, nöyryyttävimmissä sisällisissä suruissamme. Mutta kun näin kerran on tahdottu olemaan, niin on myöskin toisuuden sana ollut lausuttava.

Ed. Talas: Kun maaliskuun julistuskirjan jälkeen senaatin talousosaston nykyinen herra varapuheenjohtaja ryhtyi muodostamaan hallitusta, niin otaksuttiin yleisesti, että muodostettiin kokoomushallitus, ja se käsitys on kai tähän päivään asti ollutkin voimassa, että meillä on kokoomushallitus, joka tahtoo nojautua kaikkien eduskuntaryhmien kannatukseen. Edellytykset tällaista hallitusta varten olivatkin aivan erityiset, sillä maan valtiollinen asema ja sisälliset vaikeudet vaikuttivat, että kaikki ryhmät olivat valmiit tukemaan hallitusta. Hallituksen esimiehen ensimmäinen velvollisuus näin ollen olisi ollut koettaa erityisesti vahvistaa tätä kaikissa eduskuntaryhmissä tavattavaa harrastusta yhteistoimintaan. Valitettavasti meidän täytyy tämän hallituksen esimiehen pitämän puheen jälkeen sanoa, että hän on velvollisuutensa käsittänyt toisella tavalla. Sillä jos mikään puhe on ollut omiansa hajoittamaan eduskuntaryhmät, niin se on se, jonka hallituksen esimies nyt on pitänyt. Sillä tiellä, jota senaattori Tokoi nyt osoitti, sillä tiellä, minä olen vakuutettu siitä, häntä eivät porvarilliset eduskuntaryhmät voi seurata. Ne eivät voi antaa kannatustansa sellaiselle hallitukselle, jolla maassa tapahtuneiden törkeiden laittomuuksien johdosta ei ole muuta sanottavaa, kuin mitä senaatin talousosaston herra varapuheenjohtaja nyt viimeksi täällä lausui.

Mutta se isku, jonka senaatin herra varapuheenjohtaja antoi eduskunnan porvarillisille ryhmille ei ollut ainoastaan meille, vaan se oli isku myöskin hänen omille virkaveljilleen, nimittäin senaatin porvarillisille jäsenille. Minä rohkeneen toivoa, että nämä porvarilliset senaatin jäsenet löytävät tilaisuuden osoittaaksensa, että senaatin herra varapuheenjohtaja ei ole puhunut heidän puolestaan, ja että he siten löytävät tilaisuuden vapautuaksensa siitä edesvastuusta, joka kohtaa myöskin heitä, kun senaatin esimies senaatin puolesta pitää tällaisen puheen. Sillä muksi kuin senaatin puolesta pidetyksi puheeksi ei tätä puhetta voida käsittää.

Senaatin herra varapuheenjohtaja loi puheensa alussa varsin valoisan tulevaisuuden meidän kansallemme. Minun täytyy valittaa, että sillä tiellä, jota hän meille osoitti, hän ei voi saada meidän kaikkien kannatusta, jos hän meidän sisällisessä politiikassamme ei voi käydä toista tietä, kuin mitä hän nyt näytti.

Ed. Airola: Ed. Brander väitti puolueensa olevan edistysmielisen puolueen ja ed. Arajärvi, tämän mustimman taantumuksen edustaja, meni väitteessään porvarillisten edistysmielisyydestä

vieläkin pitemmälle, niin pitkälle, että hän tuli siinä allekirjoittaneeksi porvarillisten uudistusmielisyydestä vekselin, jota porvarilliset missään tapauksessa tässä eduskunnassa eivät tule lunastamaan, ellei kansan syvien rivien puolelta tuleva, sosialidemokraattista ryhmää voimakkaasti tukeva vaatimus uudistusten toteuttamisesta esiinny niin voimakkaana, että sen edessä hra Arajärvi ja hänen hengenheimolaisensa eivät uskalla äänestää kansalle tärkeitä uudistuslakeja yli vaalien. Jos he vain uskaltaavat, osottaa tähänastinen kokemus, että he myös vastustavat uusia lakeja ja äänestävät ne yli vaalien, elleivät muuten saa niitä vastustetuksi. Eihen tähän asti tässä eduskunnassa näillä valtiopäivillä ole vielä saatu hyväksytyksi yhtään taloudellisia etuja koskevaa lakia, ellei oteta lukuun maavuokralain takautuvan lain pidentämistä koskevaa. Sitä ei kuitenkaan hra Arajärvi hengenheimolaisineen voinut äänestää yli vaalien, kun he olivat sen tempun jo yhden kerran tehneet. Se uudistusmielisyyks oli siis siinä, että kun he kerran jo olivat estäneet sen lain aikanaan toteutumasta, heiltä oli mennyt käsistä pois keino, mutta jos se olisi ollut, niin kyllä kai he olisivat siinäkin yrittäneet sitä myös käyttää. Tähänastinen kokemus on osoittanut, että kun tulee vain taloudelliset edut kyseeseen, silloin porvaristo on valmis käyttämään äärimmäisetkin keinot estääkseen lain voimantulon. He äänestävät silloin yli vaalien. He saattavat kyllä, kun on kyseessä, niinkuin eilen illalla, uskonnonrikospykälät, kun on kyseessä heidän jumalansa, he saattavat hylätä senkin, mutta vaikka he jumalansa hylkäisivät, eivät he tahtoneet luopua valasta Suomen Osuuskauppojen Keskusosuuskunnassa. Taloudellisista eduista he eivät luovu muuta kuin pakon edessä. Se, mitä ed. Arajärvi sanoi porvarillisten puolustukseksi kunnallislaista, että minunkin mielestäni niissä oli arvostelulle syytä, niin se ei suinkaan kaunistakaan hra Arajärven ja porvarillisten kantaa tässä asiassa. Suuri valio-kunta on, sen tietää hra Arajärvi niinkuin muutkin, ottanut huomioon jokseenkin tarkalleen kaikki ne muistutukset, joita minä tein sitä lakia vastaan. Silloin kun minä nämä muistutukset tein, pari porvarillista edustajaa lausui kiitoksen ja vakuutteli, että kun siihen suuntaan muutetaan laki, voidaan se hyväksyä. Kun suuri valio-kunta teki tämän, niin kohta ilmestyi Helsingin Sanomiin, Suomettareen ja muihin porvarillisiin lehtiin kirjoituksia, joissa vakavasti ja määrättyssä muodossa sanottiin, että eduskunnan porvarillisten on äänestettävä tämä laki yli vaalien, ellei se tule sellaiseksi, kuin he tahtovat. He eivät siis tavoittele tämän lain muuttamista ainoastaan vis-

seissä kohdissa, vaan jos siihen tehdään ne muutokset, jotka he ovat painavimpina esittäneet, he hakevat uusia aiheita saadakseen niistä tekosyyntä tämän lain vastustamiseen ja sen äänestämiseen yli vaalien. Sama koskee myös kysymystä 8 tunnin työpäivästä ja muita sellaisia uudistuskysymyksiä, joissa taloudelliset edut tulevat kyseeseen. Jonkun päivän päästä nähdään, tokko hra Arajärvi on valmis lunastamaan sitä vekseliä, jonka hän äsken tuossa sanoillaan tuli allekirjoittaneeksi.

Senaattori T o k o i: Minulla ei ole monta sanaa enää tälle eduskunnalle sanottavaa. Sanon heti suoraan, että minä sangen epäillen ryhdyin puhumaan niistä asioista, joihin puheeni jälkiosassa koskettelin, mutta minun täytyy sanoa, että katsoin sen välttämättömäksi. Sillä meidän sisäisten asiain kulku on minun mielestäni niin läheisessä yhteydessä sen tänä päivänä käsiteltävän kysymyksen kanssa, että niitä ei voi tässä yhteydessä sivuuttaa. Teillä, herrat edustajat, on oikeus arvostella avonaisesti ja vapaasti minun lausuntoani, mutta minulla myös ei ole oikeutta salata sitä, mitä minä näistä asioista ajattelen. Eräs hallituksen edustaja onkin lausunut, että nyt, kun meillä kerran on kotimainen hallitus, jokaisen kansalaisen alkeellisimpiin oikeuksiin kuuluu saada sitä haukkua niin paljon kuin ikinä jaksaa. Minä sen sangen kernaasti teille suon, mutta kuka kieltää minulta oikeuden myöskin sanoa mielipiteeni tässä eduskunnassa juuri sellaisena, kuin minä sen käsittän. (Vasemmistosta: Oikein! Hyvä!) Sitä oikeutta ei kukaan voi minulta kieltää, siksi vapaa kansalainen minäkin tässä yhteiskunnassa luulen olevani.

Ed. Arajärven lausunto teki ainakin minuun hyvin miellyttävän vaikutuksen. Hän täällä torjui sen epäilyksen, jonka minä aivan oikein lausuin ja minulla oli siihen syytä, sillä eräs tärkeä laki oli jo äänestetty yli vaalien ja vakavia uhkauksia oli olemassa, että toisia vielä tärkeämpiä aiottaisiin äänestää yli vaalien. Katson velvollisuudekseni hallituksen edustajana ja vastuunalaisena siitä, että tässä maassa olot kehittyvät rauhallisella tavalla, että tässä maassa tosiaan yhteiskunnallinen rauha ja järjestys säilyy, etukäteen siitä jo huomauttaa. Sillä tahtoisin nähdä sen hallituksen, joka tässä maassa pitää järjestyksen sen jälkeen, jos nämä lait tosiaan äänestetään yli vaalien. (Vasemmalta: Oikein!) Mitä tulee siihen, että minä ja minun toverini emme olisi koettaneet tässä maassa laillisuudesta myöskin pitää kiinni, niin me olemme,

niinkuin sanoin, menneet itse jokaiseen paikkaan, missä laittomuuksia on tapahtunut, ja me olemme koettaneet heille välittömästi, suoraan, avoimesti ja rehellisesti terottaa myös laillisuuden arvoa ja ennen kaikkea yhteiskunnallisen järjestyksen arvoa ja palauttamista. Minä olisin tahtonut nähdä, että ed. Nevanlinna tai joku muu olisi mennyt Turkuun ja palauttanut siellä laillisuuden; jos hän olisi mennyt, mitä siellä olisi tapahtunut! Vain yksin niillä keinoin, mitä me olemme käyttäneet, on se ollut mahdollista. Ne keinot, joihin te olette viittanneet, ovat ehdottomasti vääriä ja niillä ei voida tällä kertaa tässä maassa laillisuutta palauttaa. (Vasemmalta: Hyvä!) Minä jo sanoin, että jos te luultette olevanne oikeassa, niin astukaa remmiin. Minä sanon ihan suoraan, että minun velvollisuuteni on sanoa vakaumukseni. En tahdo madella täällä tämän eduskunnan edessä anoakseni tämän eduskunnan kannatusta tässä kysymyksessä. Ja sanon suoraan, että jos en kelpaa olemaan tässä hallituksessa sosialidemokraattina, niin sanon: Kiitoksia paljon! En tahdo tulla teidän luottamusmieheksenne sillä edellytyksellä, että kieltäytyisin työväen luottamuksesta.

Minä pyydän vapauttaa ed. Talaksen siitä epäluulosta, että koko hallitus vastaisi tästä minun puheestani. Minä vastaan siitä yksin. (Käntäputuksia vasemmalta.)

Ed. Arajärvi: Ei tietysti ole kysymys siitä, että täällä ei olisi itse kullakin oikeus lausua sitä, mitä hän käsittää yhteisestä parhaasta ja maan asioista. Tämä ei ole ainoastaan oikeus, vaan se on kaikkien velvollisuus. Ja siitä, että hallituksen esimies on myöskin käsityksensä avoimesti lausunut, epäilemättä eduskunta kokonaisuudessaan on kiitollinen. Mutta eduskunnan joka ainoa jäsen myöskin pidättää itselleen oikeuden ja velvollisuuden lausua käsityksensä siitä, mitä eduskunnassa niin toiset edustajat kuin hallituksen jäsenetkin lausuvat. Puolestani koetin m. m. hahduttaa, niinkuin hallituksen esimies aivan oikein sanoi, sen epäilyksen, joka hänellä oli eduskunnan oikeistoon nähden tärkeitten lakien hyväksymisestä. Epäilykset näkyvät poistuvan.

Mutta hra Airola ei ole uskovainen, sen me kyllä tiedämme ennestäänkin. Mutta minä saatan vakuuttaa, että kyllä ainakin Arajärvi vekselinsä lunastaa, kun Airola vaan saa sen aikaan, että Arajärven toivomukset ja hänen omat toivomuksensa tulevat täytetyiksi.

En saata tämän asian yhteydessä yhtyä niin pitkälle menevään lausuntoon kuin ed. Talas te-

ki. En tahdo kuulua, se on myös minun avoimesti sanottava, niihin, jotka kehottaisivat, niin kuin hän, hallitusta lähtemään. Kuulun niihin, jotka sanovat: hallituksen pitää nyt pysyä paikallaan, sen velvollisuus on tämä tehdä. Nykyisen hallituksen tulee viedä asiat nyt eteenpäin, sen tulee hoitaa maan asiat, kun se kerran on siihen ryhtynyt. (Vasemmalta: Oikein!) Sen pisteen ohitse, jossa nyt eletään, Suomen kansan täytyy päästä, hallituksella ja sen esimiehellä ei ole oikeutta vetäytyä syrjään, puhukoon ed. Tallas mitä tahansa. Koska eroamisaika tulee, se on toinen asia, mutta tällä haavaa ei. Meillä on nyt suuret yhteiset asiat hoidettavat. Ja jos voidaan hoitaa se asia, mikä nyt on käsiteltävänä, ja muutamat samanluontoiset, päiväjärjestyksessä olevat valtiolliset asiat sekä näiden lisäksi, jos voidaan hoitaa vaikkapa yksistään vain kunnallislait, joista ed. Airolan kanssa olemme yksimielisiä, niin sanotaanpa kerran, että vuoden 1917 valtiopäivillä on Suomen eduskunta säätänyt ja päättänyt enemmän ja tärkeämpiä lakeja kuin koskaan ennen tätä aikaa.

Ed. Eloranta: Täällä on porvariston taholta tänä iltana uudelleen suurella pauhulla heitetty sosialidemokraattien silmille se lokaryöppy, mikä viime aikoina on porvariston sanomalehdissä jo moneen kertaan heitetty, että muka sosialidemokraatit tässä maassa olisivat laittomuuksien ja väkivaltaisuuksien toimeenpanijoita. Kuka on tässä maassa oikea syyllinen siihen, että meillä on tapahtunut tekoja, jotka eivät ole kaukana laittomuudesta ja väkivaltaisuuksista?

En malta olla tässä yhteydessä mainitsematta erästä tapahtumaa viime ajoilta. Olin sovittelussa eräässä koko kuntaa käsittävässä työriitaisuudessa. Sovinto oli aivan syntymäisillään kumpaakin riitapuolta tyydyttävällä tavalla. Siellä oli sovittelussa mukana myös eräs tämän eduskunnan porvarillinen edustaja. Hän, lausumalla omituiset mielipiteensä verrattain painavasti maanomistajille, sai aikaan sen, että mitään sovintoa ei syntynyt, vaan syntyiikin katkera työtaistelu. Se edustaja tiesi, että jos sovintoa ei saada niillä ehdoilla, joita olin ehdottanut, syntyy siellä ikävyyskiä.

Siellä mentiin työtaistelussa jonkun verran pitkälle työläisten taholta, jopa väkivaltaisuuksia lähentelevään toimintaan, ja minä väitän, että siihen kaikkeen oli syyppä se porvarillinen edustaja, joka porvarillisten puolesta siellä vastusti edullista sopimusta. Ed. Alkio voi sen edustajan löytää ryhmänsä kokouksesta, jos

vain viitsii etsiä, vaikka hän juuri on väittänyt sosialidemokraattien syyksi lakkokiihoitusta.

Täällä on huomautettu siitä, kuinka meillä on lainsäädäntö vaillinainen, että siinä on paljon korjaamisen varaa ja että uudistustyö on ollut patoutuneena pitkän aikaa ja myönnetään, että niin on tapahtunut. Suurlakon jälkeen, vähän toistakymmentä vuotta sitten, olisi pitänyt ryhtyä sitä patoa purkamaan. Mutta mitä te herrat porvarilliset silloin teitte? Sen aikainen senaatti esitti eduskunnalle kaikenlaisia toisarvoisia juttuja ja kaikki tärkeämmät yhteiskunnalliset uudistukset, syvemmälle käyvät esitykset jäivät tekemättä. Sen aikuinen hallitus silloin harjoitti jarrutusta tehokkaampaa uudistuslainsäädäntöä kohtaan. Sen jälkeen vaihtui tässä maassa hallitus kokoomushallitukseksi. Sen menettely oli samanlaista. Porvariryhmien taholta on myöskin eduskunnassa järjestelmällisesti vastustettu kaikkia syvemmälle käyviä uudistuksia, ja te muistatte, että viimeksi 1914 vuoden valtiopäivillä eduskunnan porvariryhmien toimesta jätettiin torppareita koskeva tärkeä laki yli vaalien. Te olette sellaisella jarrutuspolitiikalla järjestelmällisesti juurruttaneet Suomen kansan pohjakerroksiin sellaisen onnettoman käsityksen, että tässä maassa ei laillisin keinoin päästä eteenpäin juuri ollenkaan ja että lainsäädäntötietä ei saada sellaisia uudistuksia, joita välttämättömästi tarvitaan. Kun te olette järjestelmällisesti riistäneet kansalta luottamuksen lainsäädäntötyön menestykselliseen kehitykseen, niin alkää nyt valittako, jos tässä maassa puhkeaa jonkun verran väkivaltaisuuksiinkin vivahtavia toimenpiteitä ja yrityksiä. Minä uskallan väittää, että jos sosialidemokraattiset järjestöt eivät olisi tarttuneet useimpiin syntyneiden levottomuuksien johtoon ja hillitsemiseen, niin tässä maassa olisi viime aikoina nähty vielä paljon pahempaa.

Te olette tällä istuntokaudella, herrat porvarit, taas edelleen yrittäneet istuttaa kansaan käsitystä, että eduskuntatietä he eivät saa parannuksia, te olette uhanneet äänestää kunnallislait yli vaalien ja työpäivän pituutta määrittelevät lait yli vaalien. Te olette jo antaneet pari esimerkkiä sen suuntaisista yrityksistä. Edelleenkin ette näy ymmärtävän, mistä tässä maassa nyt on kysymys. Te ette näy ymmärtävän, että meillä on pakko lainsäädäntötietä voimakkaasti eteenpäin pyrkiä, muuten ei saada rauhallisuutta pysymään, vaan voi tyytymättömyys paisua niin suureksi, ettei sitä voi hillitä sosialidemokraatit ja vielä vähemmän sitä voi hillitä porvaristo ja kaikkein vähimmin niillä keinoilla, joilla teidän

taholtanne on pyritty sitä hillitsemään, nimitäin aseellisten järjestöjen ja voimakkaan poliisivallan avulla. Sellaisilla keinoilla te ette tässä maassa tule saamaan rauhallisuutta. Niistä teidän on luovuttava ja sen sijaan kiinnitettävä kaikki huomio siihen, että meillä jo tällä istunto-kaudella saadaan syvälle käyviä uudistuksia aikaan, ja jos ette sitä tee, niin alkää syyttääko meitä, jos tässä maassa on rauhattomuuksia.

Ed. Talas: Ed. Arajärvi hyökkäsi minua vastaan erään väitteen johdosta, jota minä en ole tehnyt. En ole nimittäin kehoittanut senaatin jäseniä luopumaan paikoiltaan, minä olen ainoastaan lausunut sen, että toivon, että senaatin porvarilliset jäsenet löytävät tilaisuuden osoittaaksensa, että senaatin talousosaston herra varapuheenjohtaja ei ole esittänyt heidän mielipidettään. Tämän tilaisuuden he voinevat löytää muullakin tavalla, kuin eroamalla senaatista, esimerkiksi esiintymällä tänä iltana.

Ed. Saalasti: Tässä ed. Eloranta puhui ja käski ed. Alkion ottamaan selvää, että olisi ollut joku tästä ryhmästä, joka olisi vaikuttanut kiihoittavasti lakkoihin. Minä nyt pyydän edeltäpäin huomauttaa, että kun tullaan 8-tuntisen maatyöpäivälain kanssa tekemisiin, niin minä voin tuon Mouhijärven onnettoman retken selittää. Minä siellä olin, mutta minä en ole tehnyt mitään vilppiä. Silloin kun minä otin sen sovittelijavaltuuden toimen vastaan, sanoimme me kaksi porvarillista edustajaa, että lähemme matkalle ainoastaan siinä tapauksessa, että kesällä tehdään 10-tuntisia työpäiviä. Sen mainitsin ed. Elorannan kuullen, mutta minä en tiedä mitä ed. Eloranta yksityisissä neuvotteluissaan työläisten kanssa sanoi. Mutta, niinkuin sanottu, minä en vastaa tästä sen pitemmältä, ennenkuin tullaan itse asiaan. Mitä esillä olevaan kysymykseen tulee, kannatan niitä mielipiteitä, joita oikeiston taholta on lausuttu, että hallituksen varapuheenjohtaja ei ole täyttänyt velvollisuuttaan lakkojen rauhoittamiseen nähden sillä tavalla kuin häneltä asiassa olisi voinut vaatia.

Ed. Eloranta: Juuri se onneton käsitys, mikä herra Saalastilla näistä työväenriitaisuusasioista on ja jonka hän siellä Mouhijärvelläkin isännille lausui, vaikutti sen, että maanomistajat eivät suostuneet sovintoon, vaikka he olivat ilman herra Saalastin vaikutusta jo suostumaisillaan. Ja siitä kai johtui, että puhjennut työtaistelu sai jonkun verran väkivaltaisen luonteen. Olen vakuutettu siitä, että jollei ed. Saalasti

olisi ollut mukana noissa neuvotteluissa, olisi ensimmäisellä kerralla syntynyt sovinto ja kaikki onnettomuudet olisi vältetty.

Ed. Luopajarvi: Tunnustan sangen suurella mielenkiinnolla ja myötunnolla seuranneeni senaatin varapuheenjohtajan äsken annettua lausuntoa ja tunnustan myös suurin piirtein katsottuna suhtautuvani siihen myötätuntoisesti. Mutta samalla minun täytyy raskaasti valittaa sitä, että senaatin varapuheenjohtajalla lausuntonsa loppuosassa, viitatessaan niihin pohjimmaisiin syihin, joista yhteiskuntaa nykyään järkyttävät levottomuudet ja väkivaltaisuuDET johtuvat, ei ole sanottavana yhtään ainoata arvostelemaa sanaa suorastaan niille, jotka nyt ovat väkivaltaisuuksiin itsensä syytäiksi tehneet. Katson velvollisuudekseni tehdä tämän sitä suuremmalla syyllä, kun väkivalta suureksi osaksi kohdistuu aivan syyttömiä kohtaan, sitä suurta maanviljelijäin enemmistöä kohtaan, joka itse, ennen ja jälkeen Laukon häätöjen, on hartaasti toivonut yhteiskunnallisia uudistuksia; eikä ainoastaan heitä, vaan myös mopsessa suhteessa rehellistä maata viljelevää työväkeä kohtaan. Herra varapuheenjohtajan edesvastuulliselta paikaltaan Suomen eduskunnan edessä nykyisenä kohtalokkaana aikana puheessaan ei olisi pitänyt jättää tätä arvostelua sanomatta. Jos herra varapuheenjohtaja olisi nämä sanat lausuntoonsa liittänyt, niin olen vakuutettu, että hän olisi voittanut eduskunnan ehkä jakamattoman myötätunnon eikä tämä ikävä keskustelu, joka täällä tänä iltana on suoritettu, olisi tapahtunut.

Ed. Laitinen: Minunkin täytyy ihmetellä senaatin varapuheenjohtajan puheen loppuosaa, vaikkeen enää tahdo siitä pitemmälle jatkaa. Minun huomiotani kiinnitti suuresti se seikka, että hän mainitsi kaksi äärimmäisyyttä, joko hallita maata sillä tavalla, kuin suurlakon jälkeen koetettiin panna toimeen ja miten silloin hoidettiin, tai — olla tekemättä mitään. Tämä todistaa suurta heikkoutta eikä mitään muuta.

Täällä hallituksen päämies viittasi ja ed. Piisinen tahtoi syöttää sellaista, että maanviljelijätkin tahtoisivat mennä anarkistisiin tekoihin ja kieltäytyä noudattamasta elintarvelakia. Minä tahdon tätä vastaan panna vastalauseeni jo sen vuoksi, että tuo väite on liian aikaista. Jos sellaista uhkaa on sanomalehdissä näkynyt, niin se ei ole tarkoittanut itse lakia. Olen tavannut satoja maanviljelijöitä sen jälkeen ja kaikki ovat olleet lakiin tyytyväisiä, sillä he ovat tienneet, että tämä laki — niin ankara ja

turmiollinen kuin se onkin maanviljelijöille — on sittenkin parempi kuin se voimalaki, jota tänä iltana on vasemmistossa niin mielellään koetettu puolustaa. Se tyytymättömyys, mikä sanomalehdissä on näkynyt, on kohdistunut niihin toimenpiteisiin, joihin Senaatti on ryhtynyt tämän lain soveltamisessa. Ja minun täytyy omasta puolestani sanoa, että minäkin olen tullut siihen käsitykseen, ikäänkuin eduskuntaa olisi vedetty tällä lailla nenästä. Tässä laissa, minkä me silloin hyväksyimme, sanotaan selvästi, että sille, joka harjoittaa elintarvetuotantoa, on jätettävä yli ensi momentissa säädetyn määrän myös mitä hän tarvitsee tuotannon edelleen kehittämiseksi sekä tuotantoa varten tarpeellisen vakinaisen ja tilapäisen työväen elättämiseksi ja palkkaamiseksi. On otettava huomioon, että maatalous on liike niinkuin muutkin ja tästä liikkeestä myös pitäisi lähteä se pääoma, millä — sopimuksien mukaan — liikettä pystyssä pidetään. Mutta miten on nyt senaatin määräyksissä? Siinä ei näy jälkeäkään senlaisesta määräyksestä, mitä tässä pykälässä sanotaan. Siinä näkyy määräys, että on jätettävä maanviljelijöille vain siemeneksi viljaa eikä mitään muuhun, vaikka lain 9 §:n 2 momentissa todetaan tämä sama viljamääräys. (Eduskunta: Asiaan.) Se on tänä iltana vedetty esille juuri tämä asia, — josta minäkin valitan, — mutta minun täytyy torjua heitetty syytös — maanviljelijöitä, — siis elintarvetuottajia vastaan.

Puhemies: Pyydän huomauttaa puhujalle, että minusta elintarvelain yksityiskohtainen selvittely ei voi olla tämän käsiteltävän asian kanssa edes välillisessä yhteydessä.

Puhuja: En selitä lakia yksityiskohtaisesti, vaan perustelen tällä lausuntoani.

Senaatille on annettu valta tämän lain soveltamiseen, mutta minä en ymmärrä eivätkä maanviljelijät ymmärrä, miten sitä tällä tavalla voidaan soveluttaa, että näin selvät pykälät jäävät toimeenpanematta ja tätä vastaan maanviljelijät tahtovat polemiseerata. Ei siis itse lakia vaan tuon lain soveltamista vastaan.

Minä en ymmärrä, miten täällä koetetaan tällaista syytöstä työntää jo tapahtuneena tekona, — ja rinnastaa niiden väkivaltaisuuksien kanssa, joita on toimeen pantu —, vaikka on näkynyt ainoastaan sanomalehdissä, että tällaista on valitettu, ja ehkenpä uhattu, mutta minä voin vakuuttaa, että se ei kohdistu itse lakia vaan niitä määräyksiä vastaan, miten sitä on sovel-

tettu. Sillä nämä määräykset ovat niiden sopimusten vastaisia, joita maanviljelijät ovat aikaisemmin jo tehneet torppariensa ja työväkensä kanssa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

2) Ehdotuksen laiksi 20 päivänä heinäkuuta 1906 annetun valtiopäiväjärjestyksen erinäisten valtiopäivätoita koskevain säännösten muuttamisesta ja täydentämisestä sekä samana päivänä annetun Suomen Suuriruhtinaanmaan vaalilain 37 §:n muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 10 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa asian lähetettäväksi perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Gadolin: I denna proposition ingår afven 17 § L. O. i något omgestaltad form. Då den tidigare behandlade propositionen icke blifvit af interimregeringen godkänd i den form, hvari densamma föreslagits, utan särskildt bestämmelsen om landtdagens sammankallande blifvit ändrad, synes det mig hafva varit skäl att genom hvaraf påkalladt stadgande skydda representationens rätt. Ett sådant skydd visar de senaste årens erfarenhet, att landtdagen har behöf af, i det att trots att L. O. stadgar, att landtdagen årligen skall sammankallas, landtdagen likvisst under krigstiden icke sammankallats. Med hänsyn därtill skulle jag önska att 17 § blefve omarbetad i syfte, att landtdagen uttryckligen tillstaddes utan kallelse sammanträda till lagtima landtdag. Jag vill hänvisa till lagstiftningen i Sverige och Norge och särskildt i Danmark, där det stadgas att, därest från regeringens sida kallelse till den årliga riksdagen ej sker, äger riksdagen i hvarje händelse sammanträda till lagtima sammanträde i början af oktober månad. Af mig nu nämnda omständighet skulle jag önska att utskottet ville taga i beaktande.

Ed. Airola: Mitä tulee eduskunnan kokoukseen, yhdyn siihen, mitä ed. Gadolin lausui, ja samalla käytän tilaisuutta huomauttaakseni, että saman pykälän saman momentin loppu-

osaan olisi valiokunnassa tehtävä samaan suuntaan käyvä korjaus. Siinä sanotaan: „Hallitus voi kuitenkin oman harkintansa mukaan tai eduskunnan esityksestä määrätä, että valtiopäivät on aikaisemmin tai myöhemmin lopetettava”. Niinkuin hallituksen esityksen n:o 9:n 2 § osottaa, on Venäjän väliaikaisella hallituksella halu saada omaan valtapiiriinsä luetuksi m. m. eduskunnan kokoonkutsumisen, avaamisen, lopettamisen ja valtiopäiväin hajoittamisen. Siis jos tämä 17 § hyväksyttäisiin sellaisenaan, tulisi olemaan asianlaita sillä tavoin, että Venäjän väliaikainen hallitus määräisi, milloin eduskunta on koolla, ja sen halu voisi olla kokonaan Suomen kansan etujen kanssa ristiriidassa. Kun se pitää kovasti kiinni siitä, että eduskunnan koollekutsuminen, valtiopäiväin lopettaminen ja valtiopäiväin hajoittaminen kuuluisivat sen valtapiiriin, niin se osottaa, että se tahtoi käyttää sitä Suomen kansan eduista poikkeavalla tavalla, vaikkakin lain perusteluissa väitetään toista. Mielestäni olisi tässä mainitsemassani kohdassa poistettava sanat „oman harkintansa mukaan taikka”, jotta jäisi eduskunnasta itsestään riippuvaksi, suostuuko se lopettamaan valtiopäivät, ennenkuin laki määrää. Ellei meidän maassa ole asia niin, että laki määrää, milloin valtiopäivät kokoontuvat, ja ellei laki määrää myös milloin valtiopäivät hajaantuvat ja että ainoastaan eduskunnan päätöksellä voidaan tästä tehdä poikkeus, niin kauvan ei maassamme ole turvattu säännöllinen lainsäädäntötyö ja eduskunnan kokoontuminen.

Ed. Lantto: Minä kannatan suurella harteudella edellisen puhujan mielipidettä eduskunnan hajaantumisen ja kokoontumisen suhteen, sitäkin suuremmalla syyllä, kun muistaa niitä katkeria aikoja, jolloin eduskuntaa juoksutettiin edestakaisin, — päästiin kotiin ja taas takaisin. Siis olisi painostettava tuota seikkaa, jota ed. Airola on esittänyt.

Ed. Leivo: Minä pyytäisin jättää perustuslakivaliokunnan harkittavaksi, eikä olisi syytä määrätä eduskunnan koossaoloaika pidennettäväksi viideksi kuukaudeksi, siihen nähden, että nykyään tulee eduskunnan toimiala tuntuvasti laajennetuksi. Todennäköisesti tulee m. m. eduskunnan oikeudet raha-asia- alalla paljon laajennetuksi entisestään, joka edellyttäisi, että edustajilla olisi syytä suuremmalla perinpohjaisuudella, kuin tähän asti on laita ollut ja voinut olla, käsitellä raha-asioita. Sen lisäksi hallituksen suhde eduskuntaan tulee sellaiseksi, että

sekin seikka mielestäni on omansa antamaan eduskunnalle entistä paljon enemmän työtä. Niin ikään yhteiskunnallinen lainsäädäntö on ollut sangen paljon lamassa ja se tulee mielestäni antamaan eduskunnalle tuntuvasti enemmän työtä, jos mielittää riittävässä määrässä voida kehitystä seurata. Tähän nähden olisi minun nähdäkseni paljon painavia syitä puhumassa sen puolesta, että eduskunnan koossaoloaika määrättäisiin viideksi kuukaudeksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

3) Hallituksen esitys n:o 11, jossa on esitys laiksi sisältävä

Selityksen asetukseen 12 päivältä maaliskuuta 1909 samana päivänä annetun torpan, lampuotitilan ja mäkitupa-alueen vuokrausta koskevan asetuksen soveltamista aikaisemmin syntyneisiin vuokrasuhteisiin

esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

4) Ehdotuksen ulosottolain 4 luvun 5, 6 ja 7 §:n sekä sanotun lain voimaannapenemisesta annetun asetuksen 27 §:n muuttamisesta

sisältävä ed. Arosen y. m. tekemän eduskuntaesityksen n:o 1 johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 5, joka viime perjantain täysistunnossa pantiin pöydälle, esitellään mainitun lainsäätämiskysymyksen ensimmäistä käsittelyä varten.

Puhemies: Kukaan ei halua puheenvuoroa; ja asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi. Asia lähetetään valtiopäiväjärjestyksen 57 §:n mukaisesti suureen valiokuntaan päätöstä itse asiasta tekemättä.

5) Ehdotuksen kuolemanrangaistuksen poistamisesta

sisältävä ed. K. H. Wiikin y. m. tekemän eduskuntaesityksen n:o 5 johdosta valmistettu lakivaliokunnan mietintö n:o 6, joka viime perjantaina pidetyssä täysistunnossa pantiin pöydälle, esitellään mainitun lainsäätämiskysymyksen ensimmäistä käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. Airola: Tässä mietinnössä on toisella sivulla lause, joka lienee monelta eduskunnan jäseneltä jäänyt huomaamatta ja minultakin, kun minä mietintöä ensi kerran luin, jäi havaitsematta. Se kuuluu: „Senjälkeen”, — tarkoittaa vuotta 1826, — „ei ole meillä laillisen tuomion nojalla täytäntöönpantu ainoatakaan kuolemantuomiota”. Tahdon käyttää tätä tilaisuutta hyväkseni lähettääkseni kehoituksen viranomaisille tässä maassa, että ne julkisuuteen paljastaisivat sen, mitä tämän lauseen takana piilee.

Parin viime vuoden aikana kulki miehestä mieheen kaameita puheita siitä, miten tässä maassa, jossa laillisen tuomion nojalla ei ole yhtään kuolemantuomiota täytäntöönpantu, on lainvastaisten tuomioiden nojalla ja kotimaistenkin viranomaisten myötävaikutuksella täytäntöönpantu laittomia hirttämisiä, ampumisia ja muuta sellaista. Julkisuudessa en ole kumouspäivienkään jälkeen nähnyt selostusta näistä, muuta kuin yhdestä ainoasta tapauksesta, nimittäin Lukkarila-vanhuksen hirtttämisestä. Minulla on syytä uskoa kuitenkin, että laajat piirit tässä maassa odottavat viranomaisilta selvitystä siitä, miten paljon on tällaisia laittomia hirttämisiä todellakin parin viime vuoden aikana tässä maassa toimeenpantu ja missä määrin meidän suomalaiset viranomaisemme ovat myötävaikuttaneet, sekä että meidän korkein lainvalvojamme, joka näyttää kuurnitsevan hyttysiä, kääntäisi huomionsa tähän asiaan ja ryhtyisi toimenpiteisiin saattaakseen syytteeseen ne suomalaiset virkamiehet, jotka ovat olleet mukana myötävaikuttamassa ja edistämässä ja auttamassa, kun suomalaisia miehiä on lainvastaisesti hirtetty.

Palatakseni sitten siihen asiaan, joka on pääasiana tässä mietinnössä, pyydän aluksi ilmoittaa että, joskin minun nimeni löytyy tämän mietinnön lopussa asian käsittelijäin joukossa ja vaikei mietintöön liity yhtään vastalauseetta, en suinkaan hyväksy sitä tulosta, mihin valiokunta on tullut. Ettei minun puoleltani kuitenkaan ole vastalauseetta, johtuu siitä, että minä olen ollut asian käsittelyssä mukana ainoastaan, kun on ollut asian muodollinen käsittely, vaan en silloin kun oli asian asiallinen käsittely, mistä syytä minulla ei ole ollut oikeutta vastalauseen tekemiseen.

Valiokunta on tullut yksimielisesti siihen tulokseen, että kuolemanrangaistus olisi poistettava Suomen laeista. Se on sitovasti todistanut tarpeelliseksi tällaisen uudistuksen. Siitä huoli-

matta toisessa lukemisessa valiokunta on tullut siihen tulokseen, että asia saisi tällä kertaa raueta. Perusteluksi tälle valiokunta on esittänyt ainoastaan muutamia sanoja. Lyhyesti selostettuna valiokunnan perustelut, joilla se ehdottaa tämän lain hylkäämistä, ovat ne, että jos käytäisiin kuolemanrangaistusta poistamaan laeistamme, niin jouduttaisiin tekemisiin sellaisten rikoslain pykälien kanssa, joissa puhutaan keisarista ja keisarillisen perhekunnan jäsenistä. Sanotaan mietinnössä, että olisi muodotonta tehdä näihin pykäliin muutosta, vaan että ne olisivat pikemmin poistettavat, mutta että tähän ei tässä yhteydessä ole tilaisuutta. Se väite, että valiokunta ei olisi oikeutettu rikoslaista poistamaan niitä pykäläiä, joissa puhutaan keisarista ja keisarillisesta perheestä, koska sellainen menettely olisi aloitteen ulkopuolelle menemistä, tuntuu minusta haetulta, sen jälkeen kun tämä eduskunta niin suurella enemmistöllä ja nähdäkseni porvarillisten yksimielisellä suostumuksella katsoi voivansa poiketa aloitteen puitteista niin paljon, että kävi järjestelemään naisten edusmiehyyskysymystä, silloin kun aloitteessa oli kysymys ainoastaan osuuskuntien äänioikeudesta. Tämän mietinnön perusteluja valiokunnassa tai erityisesti jaostossa käsiteltäessä minussa vakiintuikin se käsitys, että porvarillisten taholla tämä ei ollut ainoa syy tämän lakiehdotuksen hylkäämisehdotukseen. Siellä oli nimittäin perustelujen joukossa aluksi eräs perustelu, jota nyt ei mietinnöstä löydetä, nimittäin se, että toistaiseksi ei ole tietoa siitä, mikälainen hallitusmuoto, monarkinen vaiko muu, tulee Suomessa olemaan, ja siitä syystä ei olisi soveliaista käydä poistamaan laista pykäläiä, joissa puhutaan keisarista. Nähtävästi siis valiokunnan päätökseen tai valiokunnan porvarillisten kantaan on vaikuttanut toivo siitä, että Suomeen vielä joskus saataisiin ellei juuri keisari-suuriruhtinasta, niin edes pieniruhtinas, sellainen ruhtinas, jonka takia voitaisiin säilyttää rikoslaissa majesteettirikospykälät ja monet muut pykälät, joissa hallitsijasta ja hallitushuoneesta puhutaan. Valiokunnan sosialidemokraattisten jäsenten kantaan, mikäli minä tunsin, ei suinkaan vaikuttanut tämä, joskin hekin antoivat porvarien johtaa itsensä siihen, että yhtyivät ehdottamaan tämän aloitteen tällä kertaa hylkäämistä. Heihin näytti vaikuttaneen se, että juristien taholta valiokunnassa selitettiin asia lakiteknilliseltä kannalta kovin vaikeaksi ja suuritöiseksi, selitettiin että täytyisi ottaa lakiin kovin paljon pykäläiä, kaikki ne pykälät, joissa puhutaan kuolemanrangaistuksesta

tai mitkä muuten koskevat henkeä. Tällainen perustelu ei saisi olla puoltamassa lakiehdotuksen hylkäämistä varsinkaan silloin, kun on kyseessä lakivaliokunta. Kyllä kai lakivaliokunnan, jonne erityisesti valitaan lakimiehiä, täytyy voida voittaa lakitekniset vaikeudet silloin, kun jonkun uudistuksen tarpeellisuudesta ollaan yhtä mieltä.

Minusta kuolemanrangaistuksen poistaminen voisi käydä päinsä useammallakin tavalla, eikä ne edes ole erittäin vaikeita. Yksi tapa on se, jonka valiokunta aluksi omaksui, nimittäin, että laaditaan todellakin laki, jossa otetaan kaikki ne pykälät mukaan, joissa puhutaan kuolemanrangaistuksesta tai jotka muuten henkeä koskevat, ja tehdään niihin tarpeelliset muutokset. Tällaisesta laista on valiokunnan jaosto jo laatinut luonnoksen. Sillä tavalla siis asia voitaisiin järjestää. Jos katsottaisiin, että tällainen järjestely on jostakin syystä sopimaton, niin silloin sopisi käyttää toista muotoa, nimittäin sitä, että — mikäli ei tahdota enää muuttella sellaisia pykälä, jotka olosuhteiden, tosilojen pakko on tehnyt asiallisesti olemattomiksi, niinkuin esimerkiksi ne pykälät, joissa määrätään rangaistuksia niille, jotka loukkaavat majesteettia, jotka hätyyttävät häntä ruumiillisella väkivallalla ja niin edespäin, — tämän aloitteen yhteydessä päättää, että ne pykälät lakkaavat olemasta voimassa, samoin kuin lakkaa olemasta voimassa niissä pykälissä säädetty kuolemanrangaistus. Ellei tahdottaisi tätäkään keinoa käyttää, niin löytyy kolmas keino, se keino, jolla Venäjällä, tuossa hirttuomioiden luvatussa maassa, kuolemanrangaistus poistettiin. Ei siellä herra Sopasen tavoin saivarreltu lakiteknisistä vaikeuksista. Siellä käytettiin n. s. deklaratiivista, julistusmuotoista lainsäädäntöä: laitettiin yksinkertainen lyhyt julistus, missä sanottiin, että kuolemanrangaistus on Venäjällä tästä lähin lakannut olemasta voimassa ja mikä sen kanssa on ristiriidassa, se on kumottu. Meillä sopisi käyttää samanlaista menettelyä. Se minusta olisikin parhaiten suositeltavaa.

Tätä vastaan ei sovi sanoa sitä, mitä on sanottu sitä deklaratiivista lainsäädäntöä vastaan, jolla kansalaisvapaudet 1906 perustuslakijulistuksella turvattiin, nimittäin että siinä tulee vaikeita tulkintakysymyksiä. Jos kerran julistetaan, että kuolemanrangaistus on poistettava laista, ja kaikki, mikä sen kanssa on ristiriidassa, kumoutuu, ei silloin voi tulla mitään vaikeita tulkintakysymyksiä. Ihminen on joko hirtettävä tai sitä ei ole hirtettävä, joten asia on aina valan helposti ratkaistavissa, vaikkapa olisi taita-

matonkin tuomari lakia käyttämässä ja vaikka olisi hyvää haluakin väärinkäyttöön.

Toivottavasti eduskunta ei neuvottomana pyhädy näiden lakiteknistien vaikeuksien eteen, jotka muka estävät tässä aloitteessa olevan lakiehdotuksen hyväksymistä, vaan palauttaa mietinnön takaisin lakivaliokuntaan ja velvoittaa valiokunnan poistamaan rikoslaistamme sekä kuolemanrangaistuksen että myöskin ne keisari-pykälät, joissa kuolemanrangaistuksesta puhutaan.

Niissä maissa, joissa on kuolemanrangaistus lainsäädännössä olemassa, on usein myöskin keisari ja — niinpäin nähdäkseni pitää väite yleisenä sääntönä paikkansa, — missä maassa on keisari, siinä maassa on myös laeissa määrätty kuolemanrangaistus. Niin on Saksassa, niin on Itävalta-Unkarissa, niin on Kiinassa, niin oli Venäjällä niin kauan kuin Venäjä oli keisarikunta, mutta kun Venäjältä hävisi keisari, hävisi myös kuolemanrangaistus. Meidän täytyisi ottaa tästä oppia, täytyisi seurata esimerkkiä. Kun meilläkään ei ole enää keisaria ja suuriruhtinasta, mitä me teemme sitten enää kuolemanrangaistuksellakaan. Sanotaan, että se menee aloitteen ulkopuolelle. Minä jo aikaisemmin mainitsin, että siinä suhteessa eivät saisi herrat Sopanen ja Raade olla kovin tarkkoja, silloin kun he neiti Hultinin ehdotuksen kerran katsoivat voivansa päästää läpi, ja toisekseen ei tämä niin suuresti aloitteen ulkopuolelle menekään. Kuuluvathan keisari ja kuolemantuomiot erottamattomasti yhteen. Ei voi ajatella mahdolliseksi keisaria ilman kuolemantuomioita, ja sentähden kun tässä kerran on kyseessä kuolemanrangaistuksen poistaminen, niin poistakaamme samalla myöskin keisari-pykälät rikoslaista.

Ed. Sopanen: Minä pyydän tässä ainoastaan todeta, että hra Airola on ollut läsnä ainakin kolmannessa lukemisessa ja hän on ollut siis esteetön panemaan vastalauseensa valiokunnan mietintöä vastaan. Sitä hän ei ole tehnyt.

Muuten pakottaa hra Airola minut kuitenkin koskettelemaan muutamia seikkoja tässä asiassa. Hän katsoi sopivaksi sanoa valiokunnan pöytäkirjoilla jäsenillä todellisuudessa olleen toisia syitä kieltäytyä tämän eduskuntaesityksen asiallisesta käsittelystä, kuin mitä mietinnöstä ilmenee. Siinä hän puhuu vasten parempaa tietoaan, se olkoon sallittu minun suoraan sanoa. Hän tietää vallan hyvin, etteivät mitkään lakitekniset syyt tai mitkään muut semmoiset syyt, joihin hra Airola suvaitsi viitata, ole estäneet tämän aloitteen täydellistä asiallista käsittelyä, sillä meillähän oli

aivan valmiiksi laadittuna täydellinen alote kaikkien niitten pykäläin muuttamisesta, joissa kuolemanrangaistuksesta mainitaan. Mutta valmistaessamme tästä mietintöä tulimme huomaamaan, ettei se ole niin helposti ja käden käänteessä tehtävä, kuin hra Airola hyvin kevyesti asian ottaen näkyy otaksuvan. Mainitakseni yhden esimerkin huomautan, että R. L. 14: 1 on säädetty kuolemanrangaistus ystävyydessä olevan valtion päämiehen murhasta ja saman henkilön tahallisesta taposta elinkautinen kuritus-huonerangaistus. Eduskuntaesityksen tekijä Wiik oli ehdottanut aloitteessaan, että kuolemanrangaistus niin sanotulla deklaratiivisella lainsäädännöllä poistettaisiin kahdella pykälällä, joista ensimmäinen pykälä määräsi: kuolemanrangaistuksen poistettavaksi, ja toinen pykälä: missä kuolemanrangaistus tähän asti laissa oli olemassa, niin pantakoon siihen sijaan elinkautinen kuritushuonerangaistus. Yksistään tämä esimerkki riittää osottamaan, ettei asia ole niin helposti järjestettävissä, kuin hra Airola otaksuu.

Minä voin sitten huoletta jättää hra Airolan itsensä harkittavaksi, missä määrin hän on puhunut totta väittäessään, että porvarillinen enemmistö pysyttämällä kuolemanrangaistuksen on tarkoittanut taikka halunnut suojella jos ei suuriruhtinasta, niin ainakin jotain pientä ruhtinasta. Semmoisesta ei ole ollut puhetta ja tokko lieenee muiden aivoihin ajatus siitä edes pälkähtänytkään kuin mahdollisesti hra Airolan, koska hän voi siitä puhua. Ainoastaan siitä oli kysymys, ettei nyt vielä ole ratkaistu, mikä hallitusmuoto meillä tulee olemaan. Hra Airola näkyy, viittaamalla osuuskuntalain käsittelyyn, edelleen olevan sillä kannalla, että valiokunta olisi tämän aloitteen nojalla ollut oikeutettu ryhtymään poistamaan kokonaan rangaistuksen erinäisistä rikoksista. Siinä hän ehdottomasti erehtyy. Sillä kun alote yksistään koskee kuolemanrangaistuksen poistamista, niin ei kai valiokunnalla yhtä vähän kuin eduskunnalla ole silloin oikeutta ryhtyä muuttelemaan pykäläiä muissa suhteissa, ei ainakaan niin oleellisissa kuin tässä oli kysymys. Se useamman kerran lausuttiin valiokunnassa, että valiokunnalla olisi ollut hyvin mieluista poistaa ne pykälät, joissa oli kuolemanrangaistus määrätty majesteettirikoksesta, valtiopetoksesta, keisarillista huonetta ja jäseniä vastaan tehdyistä rikoksista, mutta se nyt ei tämän aloitteen yhteydessä käynyt päinsä. Siis yksistään ne syyt, jotka aiheuttivat tällaisen toimenpiteen valiokunnan puolelta ja yksimielisesti, olivat ne, jotka tässä valiokunnan mietinnössä ovat mainitut eivätkä mitkään salaiset. Lakiteknilliset vaikeudet sitä vähemmän voi-

vat vaikuttaa kun kaikki ne oli voitettu senkautta, että meillä oli täällä luettelo kaikista niistä pykälästä, jotka voivat tulla kysymykseen kuolemanrangaistusta poistettaessa, ja olivat kaikki pykälät meillä myöskin muodostettu siihen muotoon kuin tämänlaatuinen lakimuutos olisi aiheuttanut.

Ed. Anni Huotari: Ed. Wiik ja toiset, jotka tämän aloitteen ovat allekirjoittaneet, lähtevät tietääkseni siltä pohjalta, että olisi lyhyesti määrättävä, että kuolemanrangaistus on poistettava ja toisessa pykälässä olisi määräys, että kuolemanrangaistuksen sijasta olisi käytettävä vapausrangaistusta. Mutta kun valiokunnassa sitten asiaa käsiteltiin, sanottiin siellä, että täytyy muuttaa kaikki ne pykälät, missä on kuolemanrangaistus määrätty, ja näin ollen tulisivat muutettavaksi kaikki majesteettipykälät ja sen semmoiset, joita me emme katsoneet voitavan ruveta nyt tällä kertaa pöyhimään. Myös sanottiin, ja itsekin sen käsitimme, että tämän aloitteen yhteydessä emme voi ryhtyä niitä pykäläiä poistamaan. Siinä olisi ollut niin paljon työtä, ainakin minä puolestani ajattelen niin, että olisi syntynyt vaikeuksia sen laatimisessa. Siksi olen kannattanut tämän esityksen muodostamista anomukseksi, koska hallituksella on paremmat voimat ja aikaa valmistaa tästä kunnollinen esitys. Ja minä toivon, että hallitus ensi tilassa siitä esityksen tekee. Niinkuin valiokunnan puheenjohtaja jo sanoi, valiokunta yksimielisesti on hyväksynyt anomusmuodon.

Ed. Airola: Ed. Sopenan sanoi, että olin kolmannessa lukemisessa saapuvilla, ja siitä syystä olisin ollut tilaisuudessa liittämään vastalauseen, mutta etten tätä oikeuttani käyttänyt. Ed. Sopenan pitäisi tietämän, että tässä eduskunnassa on yleisenä käytäntönä ollut ja ainakin lakivaliokunnan puheenjohtajat, jotka ovat ainakin yhtä hyviä juristeja kuin ed. Sopenan, ovat tähän asti aina pitäneet kiinni siitä, että se, joka on ollut asiallisessa käsittelyssä mukana, siis ensimmäisessä ja toisessa lukemisessa, ja erityisesti, joka on ollut mukana toisessa lukemisessa, se saa tehdä vastalauseen, mutta ei se, joka on mukana vain asian kolmannessa käsittelyssä, joka koskee asian mahdollista puolta. Siitä syystä arvatenkin ed. Sopenankin olisi estänyt minua liittämästä vastalauseita tähän mietintöön, jos olisin sitä yrittänyt, aivan kuin minä kolmannessa lukemisessa ehdotin, että valiokunta tekisi sen mitä eduskunta sen tehtäväksi oli antanut, nimittäin valmistaisi lakiehdotuksen kuolemanrangaistuksen poistamisesta, tätä ehdotustani ei otettu varteen. Muuten hänen puheenvuoronsa niinkuin ed. Anni

Huotarin puheenvuoro osotti, että tämän aloitteen hylkäämiseen esitettiin syyksi lakiteknilliset vaikeudet ja se että se vie paljon aikaa. Käyttihän ed. Sopanen juuri ehtimiseen sellaisia sanoja, että asia ei ole niin helposti tehty kuin minä luulen, tai näytän luulevan ja että se ei ole tehty käden käänteessä. Ed. Huotari selitti, että se vie niin paljon aikaa, että se ei sovellu eduskunnalle vaan paremmin hallituksen valmisteltavaksi. Tällaiset esteet täytyy voittaa. Minä ehdotan, askeisen ehdotukseni uudistaen, sanamuodolleen määrätynä, että mietintö palautetaan lakivaliokuntaan, että valiokunta valmistaisi lakiehdotuksen kuolemanrangaistuksen poistamisesta.

Ed. Gadolin: Jag har icke anledning att utbreda mig i denna fråga, men det är alldeles uppenbart att hvad hr Airola anført i fråga om de skäl, som skulle ligga till grund för att på borgerligt håll yrkats på motionens förvandlande till petition icke öfverensstämmer med verkligheten. Det har tvärtom i utskottet framhållits, att det vore önskvärdt att få alla brott, som gälla kejsaren och kejsarliga huset, utmönstrade såsom sådana ur strafflagen, och det är med hänsyn därtill andra klämman i betänkandet införts. Då vi numera hafva en regering, som måste betraktas som arbetsduglig och som inom en öfverskådlig framtid bör kunna gifva en proposition i saken, hafva vi inom utskottet härutinnan arbetat i en riktning som snarare borde godkännas än klandras. Om landtdagen anser att betänkandet bör återremitteras, kommer väl lagutskottet att ställa sig detta till efterrättelse, men då kommer lagändringen att blifva sådan den blir, d. v. s. icke så fullständig och tillfredsställande som den kunde blifva, om utskottets betänkande skulle godkännas.

Ed. Hänninen - Walpas: Sotavuodet ovat raaistuttaneet herroja tuomareita hyvin suuressa määrässä, siitä lie muutamia todisteita. Minä vain mainitsen, että Itävallassa eräs tohtori ampui yhden Itävallan hirmuhallituksen jäsenistä. Tämä ampuja tuomittiin siitä rikoksesta kuolemaan. Ruotsissa eräs aatelisherra teki kaksoismurhan ja hänet myös tuomittiin kuolemaan. Tämä tuomio on Ruotsissakin antanut aiheita vaatimukseen, että olisi ruvettava poistamaan kuolemanrangaistusta. Kun on oletettava, että tuo raaistuminen on tehnyt vaikutuksensa meikäläisiinkin, voisi sattuakin, että täälläkin ruvettaisiin iskemään kuolemanrangaistuksia. Eduskunnan suoranainen velvollisuus on poistaa niin pian kuin mahdollista raakalaisrangaistus rikoslaista. Valiokunta on

tehnyt huonosti, kun on tyytynyt pelkkään anomukseen. Ne syyt, joita on esitetty valiokunnan kannan puolustukseksi, ovat kerrassaan mitättömiä. Eduskunta voi yksinkertaisesti säätää lain kuolemanrangaistuksen poistamiseksi vaikkapa sillä tavalla, kuin aloitteen tekijä on ehdottanut. Sen ohella voisi tehdä hallitukselle anomuksen, että hallitus tekisi esityksen rikoslain muiden pykälien muuttamisesta. Siihen asti kuin muut pykälät muutettaisiin sopusointuun ehdotun lain kanssa, tulisi tämä laki olemaan yhtä hyvin voimassa. Sellaista muodottomuutta, jos sitä siksi voi ollenkaan sanoa, tapahtuu usein lainsäädännössä. Ovathan Suomen perustuslaitkin siinä suhteessa aivan muodottomia.

Ed. Sopanen, Ellen minä erehdy, niin ed. Airola oli läsnä sekä ensimmäisessä että kolmannessa lukemisessa ja siis hän olisi ollut ei ainoastaan oikeutettu vaan velvollinen panemaan vastalauseensa, jos hän mieli pysyä eriävällä kannalla. Ed. Walpas-Hänniselle pyydän lyhyesti viitata mietintöön sivulla 6, jossa sanotaan: „Mitkään syyt eivät niinmuodoin vaadi kuolemanrangaistuksen pysyttämistä. Sitä vastoin on olemassa päteviä syitä sen poistamiseksi”. Siinä valiokunta yksimielisesti lausuu käsityksensä asiasta. Ei ole oikeutta, vaikkakin tuomarit olisivat raaistuneet, niinkuin ed. Walpas otaksuu, otaksua heistä semmoista, että he tahtoisivat pysyttää kuolemanrangaistuksen ja kuitenkin sanoa mietinnössään jotakin toista, kuin mitä he ajattelevat.

Ed. Hänninen - Walpas: Minä olen huomannut, että valiokunta periaatteessa asettuu sille kannalle, mutta se periaatteellinen kanta on ristiriidassa käytännön kanssa, koska valiokunta ei ole ehdottanut, että nyt säädettäisiin laki kuolemanrangaistuksen poistamisesta, vaan on jättänyt kaikki epämääräisen tulevaisuuden varaan. Näin ei saa tapahtua, sillä nykyaika on otollinen aika muutoksen saamiseksi. Jos viivyteltäisiin muutosta, voisi tämä sopiva aika mennä ohitse. Suuri valiokunta voisi muodostaa puheenaolevan pykälän ja mahdollisesti voisi tehdä myöskin ehdotuksen anomukseksi, että hallitus tekisi esityksen toisien pykälien muuttamisesta.

Ed. Airola: Ed. Sopasen uskoon, että tuomarikunnan raaistuminen ei voisi tässä vaikuttaa, ei voi luottaa, sillä viime vuosien kokemus on osottanut, että meidän maassamme tuomarikunta ei ole ainoastaan ajatellut raaistusta, vaan on myös raaistunut tässä suhteessa, sillä meidän

maassamme on yritetty saada aikaan tuomioita, joilla määrättäisiin joku henkilö tapettavaksi. Äskettäin, jos sanomalehtiin voi luottaa, on menty niin pitkälle, että eräs alioikeus on tuominut erään henkilön kuolemaan ja hovioikeudenneuvos Raade tietää, että hovioikeudessa, jossa hän itse istuu, on tuomareita, jotka ovat koettaneet vaikuttaa äänellään siihen, että ihmisiä tuomittaisiin kuolemaan. Siitä syystä on kyllä aihetta, että viivyttelemättä ja tyytymättä anomuksiin eduskunta laittaa lain, joka poistaa kuolemanrangaistuksen Suomen laista.

Ed. Lapveteläinen: Olen mielissäni, että ed. Airola näin vähässä ajassa on edistynyt niin paljon. Jos hän olisi valiokunnassa tehnyt nämä ehdotuksensa, on mahdollista, että valiokunnan mietinnöstä olisi tullut toisenlainen. Päinvastoin hän oli yhtä mieltä valiokunnan muiden jäsenten kanssa siitä, että eduskuntaesitys on muutettava anomukseksi sillä perustelulla, että ei ole aikaa eduskuntaesityksen käsittelylle. Se minun mielestäni ei ole oikein eikä rehellistä. Hylkäämisperusteluista oltiin eri mieltä valiokunnassa eikä muusta.

Ed. Raade: Minun tietääkseni ei ole vuosikymmeniin Suomessa ylioikeuksissa annettu kuolemantuomiota. Se tapaus, jota ed. Airola tarkoittaa ja joka on kai meille kaikille tunnettu, tapahtui toistakymmentä vuotta sitten ja siinäkin tapauksessa ei tullut kuolemantuomiota, vaan oli hovioikeuden tuomio elinkautinen kuritushuonerangaistus. Tuo seikka ei todista mitään, että tuomareissa olisi päässyt vallalle raastunut henki. Minä panen jyrkän vastalauseen sellaista lausuntoa vastaan. Suomalaiset tuomarit eivät ole vielä toistaiseksi näyttäneet joutuneensa tehtäviensä ulkopuolelle siinä määrin, että he unohtaisivat velvollisuutensa.

Ed. Anni Huotari: Jos eduskunta päättää, että tämän lain voi hyväksyä siinä muodossa, kuin aloitteentekijät ja ed. Hänninen-Walpas ovat ehdottaneet, lakivaliokunnan jäsenet tietysti mielellään sitä kannattavat. Valiokunnassa selitettiin, että täytyy muuttaa kaikki pykälät, joissa on kuolemanrangaistus säädetty, eikä sentähden tahdottu kajoa tässä yhteydessä majesteettipykälään. Sen vuoksi anomusmuotoa pidettiin parempana. On hyvä, jos eduskunta hyväksyy sen siinä muodossa, kuin ed. Hänninen-Walpas ehdotti, että esitys hyväksytään aloitteen mukaan ja lopusta tehdään anomus. Kannatan sentähden ed. Walpas-Hännisen ehdotusta.

Ed. Airola: On kyllä hyvä, ettei ole vielä yksikään kuolemantuomio päässyt hovioikeuden päätökseksi, mutta hra Raade tietää, että on koettu saada sellaista hovioikeuden päätöstä syntymään, ja ed. Raade tietää myös, että hänen kotikaupungissaan, hänen juristiveriensä keskuudessa on julkisuudessa vaadittu ankarasti, että kuolemantuomioita on pantava maassamme käytäntöön. Ehkä hra Raade on lukenut sanomalehdissä, että, ei vuosikymmeniä vaan jokin viikko takaperin, eräs alioikeus langetti kuolemantuomion. On hyvä, jos ei todellista tuomion toimeenpanemista seuraa, mutta nämä ovat esimerkkejä, jotka osottavat, että tällä asialla ei ole pelkästään periaatteellinen merkitys, vaan on todella tarpeen tämän lain korjaaminen.

Ed. Raade: Ed. Airola on valiokunnassa esiintynyt hyvin sävyisästi. Täällä on hänellä toinen ääni kellossa. Kuuluuko se taktiikkaan? Minä uskon sen. Enkä luule, että siinä on mitään sen pahempaa tarkoitusta.

Ed. Airola: Kyllä minä nytkin esiinnyin säveästi ja jos olisi kysymyksessä, niinkuin valiokunnassa, jossa olin asian käsittelyssä mukana, ainoastaan muodollinen puoli, niin en minä yhtään edes innostuisikaan ja pitäisin sitä yhden tekevänä, sillä sanoista en tahdo todellakaan sairavarella, niin kuin ed. Raade. Mutta silloin kun on kysymys siitä, yhtyykö Suomen kansa siihen, että tässä maassa saisi ihmisiä hirttää, niin on minusta syytä äänensä kohottaa sellaista pyrkimystä vastaan.

Ed. Raade: Ei ole lakivaliokunta asettunut sille kannalle, että ketään saisi hirttää. Päinvastoin on oltu sillä kannalla, että kuolemanrangaistus on poistettava, jonka tähden siitä ei ole syytä sen enempää puhua. Hirttämistä ei ole tapahtunut suomalaisten tuomioistuimien päätösten nojalla, vaan siinä on ollut määräämässä muut voimat. Ja huolimatta siitä, vaikka kuolemanrangaistus meidän maasta poistetaan, niin kyllä nuo samat voimat, jotka ovat aikaansaaneet nuo viime aikoina toimitetut hirttotuomiot, edelleenkin niitä voivat käytäntöön panna.

Ed. Airola: Lakivaliokunta ei tietysti suoranaisesti ja välittömästi pyri edistämään kuolemanrangaistusta. Olisihan se jo liian törkeää. Päinvastoin valiokunta puhuu koreita sanoja kuolemanrangaistuksen poistamisen puolesta. Mutta kun se ehdottaa, että tämä alote hylätään, niin se sisältää sen, että odotettaessa lakia kuo-

lemanrangaistuksen poistamisesta tässä maassa voidaan käyttää kuolemanrangaistusta. Vaikka periaatteessa puhuttaisiin kuinka kauniita sanoja, niin ellei käytännössä ryhdytä toimenpiteisiin, ei ole takeita, ettei tässä maassa ihmisiä tuomioistuinten tuomion nojalla tapettaisi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Ed. Airola on ehdottanut asian lähetettäväksi takaisin lakivaliokuntaan, mutta kun valtiopäiväjärjestyksen 57 §:n mukaan asia on lähetettävä eduskunnan suureen valiokuntaan päätöstä itse asiassa tekemättä, niin ed. Airolan ehdotus, joskin sitä olisi kannatettu, ei olisi voinut tulla äänestettäväksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Asia lähetetään nyt päätöstä asiasta tekemättä niiltä osilta, mitkä koskevat eduskuntaesitystä, suureen valiokuntaan.

6) Ehdotuksen laiksi kahdeksan tunnin työajasta

sisältävä, edustajain Hännisen y. m. tekemän eduskuntaesityksen n:o 22 johdosta valmistettu työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 1, joka viime perjantaina pidetyssä täysi-istunnossa panttiin pöydälle, esitellään mainitun lainsäätämiskysymyksen ensimmäistä käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. Helenius-Seppälä: Minä olen periaatteessa tämän lakiehdotuksen kannalla. Työajan riittävä lyhennys on tietenkin tärkeä asia työväen terveyden, työkykyisyyden ja niiden vaatimusten kannalta, joita ruumiillisen työn tekijälläkin on oikeus elämälle asettaa. Mutta sitäpaitsi tällaisella lailla on mitä suurin yleinen merkitys. Tähän aikaan kaiketi meillä kaikilla on selvillä, että yhteiskunnallista valistusta meidänkin maassamme pitäisi kohottaa niin paljon kuin mahdollista; sitä varten täytyisi työväellä olla riittävästi aikaa valistusta hankkiakseen. Se olisi välttämätöntä jo siitäkin syystä, että työväki tulisi kykeneväksi täyttämään ne velvollisuudet, joita uudet oikeudet asettavat.

Liian pitkästä työajasta on haittaa ei ainoastaan työntekijälle itselleen, vaan myöskin työnantajalle ja välillisesti koko yhteiskunnalle. On ollut tapana, kun näistä asioista puhutaan, käyttää vertausta kumminauhasta, jota helposti voidaan pitää niin kauvan venyksissä, ettei se enää

ponnahdakaan takaisin. Työntekijä, jota rasitetaan liian pitkällä työpäivällä, tekee sen lopulla sellaista työtä, ettei hänen työvoimansa, hänen intonsa ja ennenkaikkea harrastuksensa työhön ole suurenarvoista. Niin ollen ei ole, niinkuin kokemus osoittaa, etua kenellekään siitä, että kumminauhaa pingotetaan tässä kohden tosiaankin liian pitkälle.

Kun jo lähemmäs 10 vuotta sitten, vuoden 1908 valtiopäivillä, olin mukana tästä asiasta tekemässä aloitetta, mainitsin erään ulkomaisen tutkijan teoksen, jossa pitkälti — tyynesti, puolueettomasti ja asiallisesti, niinkuin tiedemies tekee — tehdään selkoa kokeista, joita tällä alalla on tehty, ja kokemuksista, joita muualla maailmassa on tällä alalla saavutettu. Tarkoitin John Rae'n saksaksikin vuonna 1907 ilmestynyttä teosta „Der Achtstunden-Arbeitstag“ („Kahdeksantuntinen työpäivä“), jossa erikoisesti selostetaan Englannissa tällä alalla saavutettuja kokemuksia siitä, mitä 48-tuntinen viikkotyö vaikutti. Nämä kokemukset olivat omiansa suorastaan hämmästyttämään niitäkin, jotka kokeita panivat toimeen — Englannin työnantajia. Eräskin näistä, Mr. Allan, Sunderland'issa toimivan William Allan & Co:n tehtaan johtaja, lausui kokeiltuaan lyhyemmällä työajalla seuraavat sanat: „Niin ristiriitaiselta kuin se voinee kuulostaakin, saan minä paljon enemmän työtä kuin ennen. Olen todellakin hämmästynyt työn tuloksesta, kun minä, kuten niin monet muut työnantajat olen uskonut, että työn tuloksessa tapahtuisi vastaava vähentyminen“.

Parempi työn tulos silloin, kun työpäivä ei ole liian pitkä, riippuu tietenkin ennenkaikkea siitä, että tarpeeksi lepoa nauttineen tarkkaavaisuus ja joustavuus työssä on suurempi. Se riippuu myöskin siitä, että — työajan ollessa säännönmukaisesti 8-tuntinen — työntekijällä on tilaisuus ennen työhönmenoa nauttia aamuaateriansa; ja silloin tulee työntekijä työhönsä paljon työkykyisempänä kuin toisissa oloissa. Edelleen on havaittu, että 8-tuntisen työpäivän aikana myöhästymisen käy harvinaisemmaksi; ja selvää taas on, että yhden ainoan miehen myöhästymisen vaikuttaa haitallisesti varsinkin sellaisessa työssä, jota tehdään „sakeissa“, niinkuin sana kuuluu. Niinikään on nähty, että raaka-aineitten pitelyssä tapahtuu työajan lyhettäessä melkoista säästöä; samoin kuin polttopuita ja muita tarveaineita menee vähemmän silloin, kun työaika on lyhyempi.

On väitetty, että kun meillä on nykyään kehitetty 8 tunnin työpäivällä, tulokset eivät olisi olleet työnantajien kannalta tyydyttävät. Tuo tutkija, jonka mainitsin, nimenomaan huomaut-

taa, että ennen kun mennään tässä asiassa lopullista arvostelua lausumaan, pitää katsoa, että kokeilu aika on riittävän pitkä. Kokemus osoitti, että vasta noin kuuden kuukauden perästä voidaan täysin puolueettomasti tehdä varma johtopäätös 48-tuntisen työviikon vaikutuksista.

On niinkään sanottu, että työteho meillä Suomessa ei ole sellainen, että tehdastöissäkään voitaisiin vielä 8 tunnin työaikaan mennä. On väitetty, että meillä työntekijä ei tee sillä tavalla työtä, kuin ulkomailla tottuneemmissa oloissa tehdään, siellä missä työntekijät tässä suhteessa paremmin ymmärtävät velvollisuutensa. Voi olla näin; epäilemättä siinä väitteessä on jonkun verran perää. Mutta toisekseen täytyy ottaa tässäkin kohden olevat olot lukuun. Minä olen ollut tilaisuudessa Amerikassa, jossa 8 tunnin työpäivä on aivan yleinen, puhuttelevaan useita suomalaisia työmiehiä, ja ne kertoivat, että kylähän se alussa tuntui vähän ihmeelliseltä, kun siellä tehdään työtä kaikin voimin — ihan niinkuin täällä Suomessa heinäniityllä oikein „paita hiessä” rehitään. Mutta kun näkee amerikalaisen toverinsa täydellä tarmolla tekevän työtä, niin sitä rupeaa häpeämään, jos on yrittänyt laiskotella, eikä voi olla kilpaa tekemättä. Mielellään siellä tekeekin työtä 8 tuntia, koska sen jälkeen on melkoisen paljon lepoaikaa vuorokaudessa, ja koska sitten voi useita tunteja päivässä esiintyä tasa-arvoisena Amerikan kansalaisena, muiden kansalaisten vertaisena gentlemanina. Se kaikki vaikuttaa sikäläisen työmiehen katsantokantaan ja on epäilemättä omiaan työtehoa nostamaan. Eiköhän meilläkin kunniantunto nouse sitä myöten, kuin työntekijää tässäkin kohden yhteiskunnan puolelta kohdellaan sillä tavalla, kuin olisi kohdeltava. Kun työnantaja ja yhteiskunta tekevät velvollisuutensa, silloin voi myös työntekijää kohtuudella vaatia velvollisuuttaan täyttämään.

On sanottu, että tässä lakiehdotuksessa on muodollisessa suhteessa siksi paljon korjaamisen varaa, että se olisi tällä kertaa hylättävä. Eiköhän ed. Rantakari tule pitämään huolta siitä, että tämä lakiehdotus pannaan pataluhaksi? Mutta toiselta puolen on niin, että kyllä suuri valiokunta on hyvällä tahdolla saanut lakiehdotuksia ennenkin reilatuksi muodollisessa suhteessa, silloin kun se välttämättömäksi katsotaan. Ja minä luulen, että tässä suhteessa olisi suuren valiokunnan nyt tehtävä, minkä se voi. Minä en nimittäin usko, että asia siitä paranisi, että lakiehdotus tällä kertaa hylättäisiin ja asiassa ryhdyttäisiin toisenlaisiin valmisteluihin. Nämä tämännäiset lakiehdotukset tahtovat olla sellaisia, että ne pa-

laavat sitä jyrkempinä takaisin, mitä kauvemmin niitä viivytellään. Jos hallitus antaisi vaikka kuinka hyvän ehdotuksen tänne, niinkuin hallitus epäilemättä kykenisi muodollisessa suhteessa paremman lakiehdotuksen laatimaan, niin kuka sen takaa, ettei eduskunta muuttelisi ja jyrkettäisi taas sitä sellaiseksi, ettei se muodollisessa suhteessa kaikkia tyydyttäisi.

Minä luulen, että jos tehtäisiin, mitä suinkin voidaan, jotta tästä lakiehdotuksesta saadaan jo näillä valtiopäivillä sellainen laki, joka tulee eduskunnan päätökseksi, niin yleiseltä kannalta katsoen tehtäisiin hyvin tärkeä työ. Me tiedämme, että meillä on jo nyt tarpeeksi työriitoja olemassa. Jos tämä laki tulisi hylätyksi, olisi siitä tietenkin työriitojen nousu vielä suuremmassa määrässä seurauksena, sillä arvattavasti työväki ei vapaaehtoisesti luovu niistä saavutuksista työaikaan nähden, mitä se tällä hetkellä on saavuttanut, varsinkin kun tämä vaatimus itsessään ei suinkaan ole mikään vallankumouksen aikainen vaatimus; työpäivän lyhentämisen vaatimushan on meidänkin maassamme jo vuosikymmeniä esiintynyt.

Äsken keskustelu kohdistui myöskin tähän asiaan, kun asioita hiukan syvemmin ajattelee. Meillähan oli lähetettävä valiokuntaan sellainen esitys, jonka puitteissa olisi luultu syntyvän vakavan, kohottavan keskustelun. Mutta mihinkä se keskustelu vei, sen me kaikki juuri äsken saimme todistaa; se muodostui sellaiseksi, ettei ainakaan minulla ole niin masentavaa iltaa eduskunnassa ollut, kuin tämä ilta oli. Ja mistä se johtui? Se johtui pohjimmaltaan siitä, että on ollut todellisiaikin aiheita tällaiseen keskusteluun. Senvuoksi ei mielellään uusia sellaisia aiheita soisi esiintyvän, jos niitä suinkin voidaan välttää.

Minun täytyy sanoa, että olen ilolla nähnyt että ensimmäisen vastalauseen allekirjoittajat, edustajat Vera Hjelt ja Mäkinen, ovat voineet pääasiassa yhtyä lakiehdotukseen. Sehän todistaa sitä, että asian tärkeys ymmärretään laajemmalti kuin kuin varsinaisessa vasemmistossa. Ovathan nämä vastalauseen tekijät henkilöitä, jotka jonkun verran taikka voitaneen sanoa koko paljonkin tuntevat työoloja maassamme ja ovat senvuoksi olleet pätevästä sanomaan sen, mitä ovat vastalauseessaan sanoneet. Minä en puhu erikoisesti niistä yksityisyyksistä, joissa heidän mielipiteensä eroaa valiokunnan mietinnöstä; puhun siitä, että he ovat voineet pääasiassa lakiehdotusta kannattaa ja olla ehdottamatta sitä kokonaan hyljättäväksi.

Olen näin tahtonut lyhyesti merkitä kantani asiassa ja pyydän lopettaa sillä toivomuksella, että lakiehdotuksesta saataisiin suurella valio-

kunnassa sellainen, että eduskunta voisi sen tällä istuntokaudella hyväksyä.

Ed. Mäkinen: Kuten edellinen puhuja täällä jo totesi, olen asianomaisessa valiokunnassa ollut myötävaikuttamassa semmoisen ehdotuksen tekemiseen, että tämänsuuntainen laki tulisi näillä valtiopäivillä laadituksi. Kuitenkin olen, kuten selviää ensimmäisestä vastalauseesta, jossakin määrin ollut yhdessä toisen valiokunnan jäsenen kanssa enemmistöstä eroavalla kannalla siitä, missä laajuudessa, minä ajanjaksoina ja millä tavalla tätä lakia olisi käytäntöön sovelutettava. Kun valtiopäiväjärjestyksen määräysten mukaisesti olemme koettaneet tämän vastalauseemme laatia mahdollisimman lyhyeksi, niin katson oikeudekseni tässä evästyskeskustelussa mielipiteitäni jonkun verran perustella, semminkin kun saattaa tapahtua niin, että suuren valiokunnan myötävaikutuksella — eduskunta tulee tekemään lakiehdotukseen sellaisia muutoksia, että pykälä 12, johon ensimmäisen vastalauseen muutosehdotus on keskitettynä, tulee muuttumaan ehkä muunkinlaiseksi kuin miksi me ensimmäisen vastalauseen tekijät olemme sitä ehdottaneet. Meidän vastalauseemme nimittäin pääasiallisesti kohdistuu tämän 12 §:n muuttamiseen sensuuntaiseksi, että tätä lakia voitaisiin jonkun verran vapaammasti tulkita.

Siitä saakka kun työoloja varten undistuksia ajava englantilainen tehtailija Robert Owen tasan sata vuotta sitten ensin herätti kysymyksen tehdastyöajan lyhentämisestä kahdeksaan tuntiin, on kaikkina aikoina löytynyt paljon teollisuuden harjoittajia, se on työnantajiakin, jotka ovat pitäneet tähän päämäärään pyrkimisen teollisuudenkin etuja silmälläpitäen suotavana. Jos teollisuus jaksaa kahdeksan tunnin ajalla maksaa saman päiväpalkan kuin pitemmällä työpäivällä, on taas työväen etu tästä lyhennyksestä kiistämätön.

Työnantajan etuja silmälläpitäen on laskettu, että vuorokauden tuntimäärään tasan jaollisen kahdeksantuntisen työajan kautta voidaan pääomalle saada parempi korvaus sen kautta, että esimerkiksi kymmenen tunnin asemesta pidetään työ ja semminkin koneet käynnissä kaksi tai kolme kertaa tuo kahdeksan tuntia. Teoreettisesti laskienhan hyvin hoidettu kone voidaan pitää käynnissä vaikkapa vuorokauden ympäri. Tehtaan ollessa käynnissä koko vuorokauden tulee tehtaanrakennuksiin, koneisiin ja suurimpaan osaan konttoria ja muuhun johtotyöhön kulutettuja varoja hyväksi otettua kaksi vertaa enemmän, kuin jos tehdas olisi käyn-

nissä vain puoli vuorokautta. On edelleen huomautettu, että koneiden liikkeelläpito saadaan jäämään vähemmille keskeytyksille, jos sitä hoitaa kahdeksan tuntia pirteämmillä voimilla työskentelevä työläinen runsaampien työtuntien aikana väsyneen asemesta. Tätä työnteekoa on väitetty siinä määrin voitavan soveltaa myös vaihtelevaan tehdas- ja käsityöhön, että esimerkiksi siirtyminen kymmenen tunnin työajasta kahdeksantuntiseen ei tule pienentämään tuotantoa. Osaksi on ajateltu kadotetun ajan korvautuvan keskitetyimmistä energiasta. Mutta asiallisemman työajan ja muun käytännöllisemmän järjestelyn sekä muiden uudistusten kautta on ajateltu teollisuuden voivan itseään vahingoittamatta siirtyä pitemmästä työajasta lyhyempään vuorotyöaikaan.

Tälläkään alalla ei ole teoria ja käytäntö aina pitänyt kuitenkaan yhtä. Meillä kuten muualsakin on erikoisesti työväenliikkeen taholta esitetty juuri niitä näkökohtia, joiden pitäisi olla omiaan kallistamaan työnantajia kahdeksantuntisuuden kannalle. On tuotu esimerkkejä vieraista maista, semminkin Australiasta ja Amerikasta, kuinka siellä kahdeksan tunnin kannalle siirtymiseen on oltu molemminpuolisesti tyytyväisiä. Varsinkin Amerikassa käyneet ovat yhtäpitävästi valittaneet sitä kömpelyyttä, mikä meillä työnteossa vallitsee, ja pääasiallisimpana syynä siihen on pidetty väärää työnteokäytäntöä ja huonoa johtoa.

Kun maassamme on tänä keväänä kahdeksantuntista työaikaa alettu uusille aloille soveltaa, on tätä työväen arvostelua osittain hyvinkin oikeutettuna pidetty. On tehtaiden johdon taholta pyritty työt järjestämään sille kannalle, ettei työajan vähennys vähentäisi tuotantoa. Mutta mikäli kuluneesta lyhyestä kokeiluajasta on keritty saada havaintoa, on teollisuudenharjoittajalla yleensä ollut syytä valittaa, että sikäli kuin työaika kahdellakymmenellä prosentilla on lyhentynyt, on samassa määrässä työntuloskin ollut pienempi. Työnantajat ovat aivan luonnollisena asiana korottaneet tuntipalkkoja siten, että aikapalkalla olevat saavat kahdeksasta tunnista saman kuin ennen kymmenestä tunnista, mutta kun on esitetty, että tariffipalkkiot jätettäisiin ennalleen, on useimilla aloilla, muun muassa metalliteollisuustyöntekijät olleet jyrkästi tätä vastaan, joten myös metalliteollisuusosalalla on havaittavissa työntulosten laskeminen samassa suhteessa ajan lyhennyksen kanssa.

Kuulusteltuani useimmilta eri tehdasaloilta lähempiä olosuhteita ja niihin liittyviä laskel-

mia, on huomautettu, että lopullisten tulosten teko on vielä liian aikaista osaksi lyhyen kokeiluajan vuoksi, osaksi sen takia, että työväki toistaiseksi on vielä siihen määrin vallankumouksen huumeissa, ettei se malta monilla aloilla toistaiseksi edes asettua neuvotteluihin järjestyssäännön muuttamiseksi kasvavaa työtehoa tavoittelevaan suuntaan. Kun useimmilla teollisuuden aloilla järjestyssääntö on sovitettu voimaan saatettavaksi työnantajan ja työntekijän keskeisen sopimuksen pohjalla, ei työnantaja ole yksipuolisesti voinut tässä suhteessa muutoksia tehdä.

Mielenkiintoisiin positiivisiin tuloksiin on kuitenkin päästy osakeyhtiö Tilhin kaulustehtaalla Hämeenlinnassa, jossa työskentelee 120 naistytöläistä. Siellä on ollut toukokuun aikana entisen 10 tunnin asemasta käytännössä 8 tunnin työpäivä. Muuttamalla työajan entisestä 10-tuntisesta 8-tuntiseksi, on tehtailija laskelmiensa perusteella, jotka hän on minulle ilmoittanut, tullut siihen ilahuttavaan tulokseen, että useissa ryhmissä näitä työntekijöitä on työntulos kasvanut siinä määrin, että 600 viikottain ennen valmistuneen kauluksen asemasta on nyt saatu aikaan 700, jopa parhaassa tapauksessa 850 kaulusta, joka paras tulos on 42 prosenttia enemmän kuin, mitä ennen on saatu, vaikka työaika samanaikaisesti on lyhentynyt 20 prosentilla.

Tätä lakia on toisen vastalauseen perusteluissa moitittu lakiteknillisesti hatafaksi sen vuoksi, että siihen on yhdistetty liian monia eri työaloja. Tässä suhteessa olen valiokunnassa ollut samalla kannalla, minkä vuoksi olen ensimmäisten joukossa ollut ehdottamassa, että olisi laadittu kolme eri lakia, joista yksi olisi käsittänyt teollisuutta ja kauppaa, toinen liikennealoja ja kolmas yleiset laitokset. Kun kuitenkin valiokunnassa on tehty useita myönnytyksiä poikkeuksiksi jälkimäiseen kahteen ryhmään nähden, en tässä suhteessa ole asettunut vastalauseen kannalle, joskin laki tämän yhdistelyn kautta on epäonnistunut. Kun tätä lakia muutenkaan en usko moneen vuoteen voitavan poikkeuksetta soveltaa kaikille teollisuusaloille, ilman että maan talouselämä siitä tulisi arveluttavien kokeilujen kautta kärsimään, olen allekirjoittamani toisen vastalauseen mukaisesti ehdottanut, että 12 § tulisi kuulumaan seuraavasti: „Milloin lain käytäntöön soveltaminen työn teknillisen laadun, vuodenajan tai muiden pakottavien seikkain vuoksi kohtaa voittamattomia vaikeuksia, on senaattilla, asianomaisen tarkastusviranomaisen toimenpidettä puoltaessa, oi-

keus myöntää poikkeuksia tämän lain mukaiseen työn järjestelyyn enintään yhdeksi vuodeksi kerrallaan”. Tällaisen poikkeusteon mahdollisuus olisi sitäkin suuremmalla syyllä nykyoloissa myönnettävä, kun rakennusteollisuuden täydellisen seisahtumisen vuoksi useimmilla tehdasseuduilla osottautuu mahdolltomaksi hankkia niin paljon uusia työväen asuntoja, että edes kaksi, vielä vähemmän kolmivuoroiseen työn järjestelyyn voitaisiin siirtyä. Tänä keväänä tätä 8-tuntista työaikaa sovellettaessa on useampiin työaikavuoroihin yleensä vain sikäli voitu siirtyä, että konetyö on järjestetty kaksi-vuoroiseksi, ja niissä tehtaissa, missä näin on voitu menetellä, on ainakin useissa sanottu, että tämä kyllä jo osaltaan on korvannut sitä, että työn tulos on sen verran pienentynyt, kuin aika on lyhentynyt. Mutta harvemmissa tapauksissa on voitu siirtyä kaksi-vuoroiseenkaan työntekoon ja minun tiedossani ainakaan ei ole sellaista, että olisi tänä keväänä siirrytty kolmivuoroiseen.

Lakiehdotuksen 3 §:ssä rajoitetaan ylityön mahdollisuus, vaikkapa siitä suoritetaan 50 tai 100 prosentin korotus, kovin supeaksi. Kun äärimmäisissäkään tapauksissa 4 §:ssä koskeltua hätätyötä, paitsi ei ylityötä, ei sallita tehtävän kuin korkeintaan 200 tuntia vuodessa, niin tämän mukaan tulisi vain 100 päivänä eli $\frac{1}{3}$ vuotta sallituksi 10-tuntinen työpäivä niissä tehtaissa, missä vaikeuksien vuoksi siirtyä vuorotyöhön katsottaisiin pakolliseksi vielä 10-tuntista työpäivää käytäntöön soveltaa. Useissa tehtaissa olisikin sen vuoksi toistaiseksi tärkeätä saada edes korotetuin palkoin noudattaa tätä entistä 10-tuntista työpäivää.

Vuoden 1909 asetuksessa teollisuusammattityöstä ovat 1 §:n 7 momentin mukaan sellaiset tehtaast, käsityöliikkeet ja yritykset maalla, joissa pidetään vähemmän kuin kolme työntekijää, jätettävät työaikaa järjestävän lain ulkopuolelle. Siihen katsoen, että tällaisissa pienissä liikkeissä harvemmin tulee kysymykseen vuorotyö, on selvää, että ne suurempien liikkeitten rinnalla kadottavat helposti kilpailukyvyn, jos niidenkin äkkiä on ryhdyttävä rajoittumaan 8 tunnin puitteisiin. Tämänlaatuista liikkeitä meidän metsärikkaassa maassamme enemmistö lienee puuseppäliikkeitä. Kun työ yleensä näissä ei ole niin koneellista eikä niin rasittavaa kuin monissa suuremmissa tehtaissa, missä on enemmän konetyötä käytettävänä, vieläpä voi sanoa, että useissa niissä se vivahtaa melkein taiteilijain luovaan työhön, niin en luulisi sentään olevan vaaraksi työväelle, jos näissä

liikkeissä saataisiin toistaiseksi tehdä 10 tuntia työtä, semminkin kun tiedetään, että ammattitarkastus tulee ulottumaan näillekin aloille ja tulee valvomaan, ettei työväki näissäkään liikkeissä joudu liian pitkän työajan takia rasittumaan.

Siihen nähden, että ensimmäisen vastalauseen mukaisesti 12 §:ssä viime kädessä senaatin määrättäväksi esitetään poikkeusten salliminen tämän lain soveltamiseen, saatettaneen väittää, että senaatti tässä asetetaan liian vaikeaan välikäteen. Nyt on kuitenkin huomioonotettava, että jos, kuten lienee todennäköistä, kohdakkoin astuu voimaan 1909 vuoden asetus ammattitarkastuksesta, nämä asiat tulee hoitamaan teollisuusalalla ammattitarkastajan virasto, johon paitsi ylitarkastajaa apulaisineen ja ammattitarkastajia kuuluu joukko työläisiä apulaisia, niinkuin näitä uusia virkailijoita tässä laissa kutsutaan. Sen jälkeen kun on vakiinnut tekemään joukko ennakkopäätöksiä, ei jatkuva päätöksen teko tule muodostumaan kovin monimutkaiseksi.

Lakiehdotuksen 12 §:ssä säädetään, että senaattilla päätöstä tehdessään paitsi tarkastusviranomaisten suostumusta on oleva myöskin työntekijäin suostumus. Tällaista rajoitusta senaatin valtaan emme kuitenkaan tässä ensimmäisessä vastalauseessa ole pitäneet tarpeellisena, kun vuoden 1909 ammattitarkastusasetuksessa on säännös sen pykälän toisessa momentissa, joka kuuluu seuraavasti: „Työläisapulaisia asetettaessa tulee teollisuushallituksen tiedustella asianomaisen tarkastuspiirin työntekijäin mielipidettä”. Kun työläisten luottamusta nauttivat apulaisvirkailijat tulevat saamaan määrätä kantansa ammattitarkastuksen puolesta teollisuushallituksen kautta senaatille lausuntoa annettaessa, täytynee voida olettaa, että maamme hallinnon uusiin uomiin jouduttua, työaikaa ei pidennetä siellä, missä se olisi työläisille vastenmielistä.

On kieltämätön tosiasia, että tämän lain pitkäikäisyys tulee suuressa määrin riippumaan siitä, miten läheisesti olevia oloja vastaavaksi se nyt eduskunnassa laaditaan, kuin myöskin siitä, miten tasapuolisesti ja maan yhteistä paranta katsoen työväki ryhtyy sitä työnantajain kanssa käytäntöön soveltuttamaan.

Merkkejä tällaiseen sovitteluun on havaittavissa. Sen ryhmän edustajat valiokunnassa, jonka taholta laki on peräisin, ovat tehneet myönnetyksiä monien vähemmistön taholta tehtyjen muistutuksien johdosta. Myöskin ovat työväen ammattiliittojen johtomiehet myöntäneet,

ettei työläistenkään etuja voida kyllin perusteellisesti turvata, ellei samalla käydä tarmokkaasti teollisuuden etuja turvaamaan. Myöskin on valiokunta sivulla 7 toivonut niin meneteltäväksi, että työtehon ja teknillisten parannusten kautta on huollettava, ettei työajan lyhennyksen kautta kansantaloutemme tule kärsimään. Saatettakoon tämä käsitys myös laajojen työläisjoukkojen käsitykseksi.

Meidän kansamme on jo tullut ja kai tästä puoleen tulee yhä enemmän tunnetuksi kansaksi, joka kykenee radikaalisia lakeja laatimaan. Mutta jollei se myöskään tule kuulluksi taidostaan laatia oleviin oloihin soveltuvia lakeja ja kyvystään järkevästi sovittaa niitä käytäntöön, ei tämä lainlaadintatyö tule kantamaan pysyviä hedelmiä.

Siitä, mille kannalle ulkomailla tullaan tällaisten lakien laatimiseen nähden asettumaan ja miten teollisuusolot muuten sodan jälkeen tulevat ulkomailla järjestymään, saatetaan esittää vain epämääräisiä arveluita. Mutta siitä saatettaneen kuitenkin olla vakuutettuja, että jos meidän maamme teollisuus sodan jälkeen tämän työajan lyhentämisen käytäntöön soveltamisen kautta tulee huomattavasti heikompaan asemaan kilpailussa ulkomaalaisen kanssa ja sitä suuremmassa määrässä mitä epäedullisempaan asemaan se ehkä tulee, varmasti tulee myös jouduttautumaan aika, jolloin tämä laki kiertyy takaisin valtiopäiville uudestaan tarkistettavaksi.

Siihen nähden, että suuressa valiokunnassa on muidenkin lakien käsittelyssä pyritty näillä valtiopäivillä tekemään sellaisia muodosteluja, että saataisiin yhtymäkohtia tammöisten yhteiskunnallisten lakien hyväksymistä varten, toivon tähänkin lakiehdotukseen saatavan sellaisia muutoksia, että se mielihyvällä kokeilun alaiseksi voitaisiin hyväksyä.

Ed. H j e l t: Föreliggande förslag till lag angående 8 timmars arbetsdag i industri, handel och yrken, företag och inrättningar, berör icke jordbruket och dess binärningar, ej hemmet och hushållet, ej sjöfart, brandkår och polis. Lagförslaget saknar ingalunda brister, det vill jag erkänna, hvilka dock af stora utskottet, hoppas jag, kunna blifva uppmärksammade och rättade.

Hvad först angår lagförslagets uppställning, så har jag icke funnit dess form väl vald. Mitt förslag i utskottet gick därför ut på att dela motionens innehåll på tre skilda lagar, berörande industrin, kommunikationsväsendet samt allmänna inrättningar och anstalter. För detta vanns emellertid icke majoritet, utan blef resul-

tatet föreliggande kompromissförslag, som delar lagen i två afdelningar under punkterna 1) och 2). Men detta förfarande behöfver dock icke omöjliggöra lagens slutliga antagande, ehuru man enligt min mening i tre speciallagar bättre hade kunnat taga hänsyn till alla möjligheter på olika arbetsområden, än man kan göra det i en för alla gemensam lag.

De förändringar, hvilka synas mig närmast böra ifrågakomma, äro ett förtydligande af lagens utsträckning såtillvida, att i sista mom. 1 § borde bland undantagen för lagens tillämpning uttryckligen nämnas brandkår och polis, då det just betonats inom utskottet, att dessa inrättningar icke komma att underlyda lagen. Endast med vetorätt blef af formella skäl ur motiveringen en dylik förklaring vid tredje läsningen ur betänkandet utesluten. Man har också uttalat farhågan, att landets mejeri-industri genom lagen komme att försvåras. Mejeri-industrin är visserligen icke nämnd i lagen, men kan densamma underförstås bland yrkesdrifter och företag, hvilka äro att anse som jämförliga med de i lagen nämnda och kunna då komma att gälla sådana mejerier, hvilka icke hänföra sig till jordbruket och dess binäringar. För flertalet mejerier spelar lagens tillkomst emellertid icke någon roll, emedan de allra flesta mejerier på grund af arbetets beskaffenhet, mjölktilförseln m. m., icke hafva mer än 6, 7 högst 8 timmars arbetsdag. Men då en längre arbetsdag möjligen någonstädes i undantagsfall är af nöden, kan det blifva svårt att reda sig med lagen. Önskvärdt är därför, att mejerierna blefve i 1 § sista mom. uppräknade bland de arbetsområden, hvilka icke komme att underlyda lagen, detta så mycket mer, som arbetstiden i mejerierna i ingen händelse i medeltal öfverskrider 8 timmar och arbetet icke kan vara i minsta mån ansträngande eller skadligt för hälsan. Jag hoppas på stora utskottets medverkan därtill, att mejeriföretagen blifva från lagen uteslutna också därför, att, i öfverensstämmelse med § 4, „då fara hotar att förorsaka förskämning af arbetets produkt eller råvara“, den tillåtna öfverarbetstiden i detta fall begränsas till blott 4 veckor, och § 5 angående undantag från en 30 timmars veckohvila ansluter sig till samma paragraf. I § 2 andra mom., där det är fråga om att arbetets tekniska beskaffenhet, påkallar förlängning af arbetstiden, borde orden „med arbetarens eget begifvande“ bortfalla samt i § 5 angående undantagen från en oafbruten 30 timmars veckohvila införas orden „då arbetets tekniska beskaffenhet sådant påkallar“.

I öfrigt ber jag att få hänvisa till första reservationen, genom hvars antagande helt

säkert också något till lagens fördel kunde vinnas.

8 timmars arbetsdag har i industri och handel i stor utsträckning kommit till användning redan nu. Denna förmån har arbetarna hos oss vunnit, främst på grund af det nya åskådningsättet revolutionen medförde, dels därigenom att strejker tillgripits som kampmedel för erhållande af en i alla länder af arbetarna länge eftersträfvad maximalarbetsdag. Men då strejkerna som allra lifligast pågingo här och hvar, vid de industriella inrättningarna i vårt land gafs både officiellt och enskildt åt arbetarna löftet, att om de blott icke etablerade strejk, utan förhölle sig lugna och afvaktande, så skulle denna fråga ordnas i lagstiftningsväg. Detsamma var förhållandet med afseende å järnvägarna. Då tidningspressen förmedlade detta löfte till alla delar af vårt land, förmärktes inga allvarliga protester mot genomförbarheten af denna reform, sådana vi finna att t. ex. för jordbrukets vidkommande hafva framhållits. Föreliggande lagförslag är, så att säga, ett infriande af detta löfte.

Principiellt står jag på 8 timmars ståndpunkt, emedan jag under min tjänstetid djupt berörs af att se, hurusom i flertalet fall industriarbetarna med sin alltför långa arbetsdag under hela sitt lif har att gå, så att säga, från sängen till arbetsmaskinen och från arbetsmaskinen till sängen. Merendels har arbetstiden under senare år utgjort 10 timmars dag eller 12 timmars skiftesarbete. I förra fallet förlänges dock arbetstiden ofta med öfvertidsarbete, under flera månader med en eller ett par timmar per dag. Detta öfvertidsarbete har arbetarna ytterst svårt att undandra sig, då det kan medföra arbetsplatsens förlust. Sålunda har arbetet pågått, beroende af måltidsrasternas längd, som vanligtvis utgöra ½ timme frukost och 1 ½ timme middagsrast, samt också därpå, om öfvertidsarbete föreligger, från klockan 7 på morgonen till kl. 7, 8 till och med 9 på kvällen inclusive måltidsrasterna, hvarvid färden halft springande fram och åter till arbetsplatsen, tager större delen af tiden i anspråk. Innan arbetarna sedan efter slutad arbetsdag hunnit hem, tvättat sig, bytt arbetskläder samt förtärt sin aftonmåltid, så är åter sängdagstiden inne. Fabriksarbetarens lyckobehov är alldeles för mycket åsidosatt. För detta glädjelösa, tryckande lif måste därför öppnas nya möjligheter till utveckling och tillfredsställelse. Förkortad arbetsdag utgör första villkoret. Man har här emot visserligen framhållit, att arbetarna redan nu använder sin lediga tid på ett mindre gifvande sätt, än mera då om denna fritid förlänges. Men det står i samhällets hand att öppna nya möj-

ligheter för att utfylla denna fritid på ett ändamålsenligare sätt. I utlandet offras mycket penningar på uppkomsten och utvecklingen af inrättningar och anstalter afseende arbetarnas tekniska och sociala intressen. Den arbetarbefolkning, som härigenom mångenstädes uppstått, framstår såsom en värdig och kunskapsrik medborgargrupp. Jag syftar på den amerikanska fabriksarbetarna. Jag syftar också på den engelska fackarbetarna, hvilka i ett mycket stort antal fabriker sedan långa tider tillbaka haft 8 timmars arbetsdag. Jag syftar på de många fabriker i Tyskland, hvilka infört 8 timmars arbetsdag. Jag kunde nämna och med siffror från ett stort antal verk i olika länder påvisa, huru som 8 timmars dag i motsats till 10, 12 timmars arbetsdag höjt personalens utvecklings och bildnings ståndpunkt på ett glädjande sätt; huru detta förändrat hela dess intressesfer, gifvit upphof till vidtgående tekniska studier, fackskole-examina och tekniska uppfinningar, grundade på experiment, som utförts under fritiden. Arbetarnas lefnadsstandard har höjts och man kan mångenstädes finna en verkligt upplyst och besjälad arbetarkår.

8 timmars arbetsdag kräfvades ingalunda blott därför att arbetet är fysiskt öfvermåttan betungande. Det gifves arbetsarter, i hvilka man sliter ut sig genom ett alltför långvarigt stillasittande, ett enformigt, automatiskt arbete o. s. v. 8 timmars arbetsdag begäres icke heller med tanke på att arbetarna skulle sitta sysslolösa den öfriga delen af dagen. Han behöfver icke ens arbeta mindre än förut. Men detta innebär för arbetarna att från fabriken och fabrikslifvet öfverflytta en del af sin verksamhet på annat område: på hemlifvet, på koloniträdgården eller den egna täppan, på arbetarinstitutet, samhällslifvet och annat produktivt arbete också där, på biblioteket, läsesalen, fackliga studier och utbildningen vid kurser och skolor, på sång och idrottslifvet, de sociala museerna o. a. De permanenta arbetarskydds- och välfärdsutställningarna böra hos oss, liksom annorstädes, förkofras och göras mera allmänt tillgängliga genom tillfälliga separatutställningar på olika orter i landet. Samlingarna böra göras alltmåra intresseväckande, lärerika och mångsidigt utbildade. Undervisningsmetoderna böra därvid göras så populära och tilldragande, att arbetarna i dessa utställningar under sin fritid hafva sitt största nöje af att vid demonstrationerna på ett åskådligt och medryckande sätt öka sina fackliga och sociala kunskaper.

Många äro de orsaker, hvilka framkalla behof af förkortad arbetsdag på ifrågakvarande område

samt en 30 timmars veckohvila. Så konstaterar man att de allra flesta olycksfallen inträffa mot slutet af den långa arbetsdagen eller de sista veckodagarna, då tröttheten inställer sig. Många yrken medföra dessutom speciella yrkessjukdomar och en abnorm dödlighet.

Mot införandet af 8 timmars dag kan riktas den allvarliga anmärkningen, att inom vissa arbetsbrancher fördyringen af produktionskostnaderna kan bli för vårt land ödesdiger. Men enligt lagförslaget affattning kan arbetsfördelningen ske i såväl tre som två 8 timmars skiften. Öfvertidsarbetets höga öfverdebitering behöfver icke i någotdera fallet sålunda ifrågakomma. Fördelen af treskiftesarbete mot två skiften på 12 timmar är en äfven bland fackmän mycket omtvistad fråga. Flera arbetsgifvare anse treskiftet fördelaktigare. Så hafva några pappersbruk, sulfat- och sulfat-cellulosa fabriker sedan länge frivilligt öfvergått till treskiftesarbete. Ju modernare fabriker äro, desto flera och alltmåra snabbgående maskiner som användas vid arbetets utförande, desto färre arbetare behöfvas för tillverkningen. Ju modernare fabriker äro, desto mindre betydelse har sålunda arbetslönerna för tillverkningskostnaderna. Det finnes också arbeten, till hvilkas utförande erfordras ett mindre antal arbetare vid två- och treskiftesarbetet, än vid 12 timmars skiftesarbete, i det att exempelvis en person kan sköta två till tre arbetsmaskiner under 8 timmar men icke under 12 timmar. En annan omständighet af stor betydelse är också, huru den s. k. ståtiden mot söndagen kan utnyttjas. Med treskiftesarbete kan ståtiden under söndagen minskas till c. 6 à 8 timmar mot resp. brukliga 24 och 36 timmar vid 12 timmars skiften. Då lagförslaget lyckligtvis ej begränsar arbetstiden till utsatta klockslag, i likhet med hvad fallet är i bagerilagen, hvarigenom tvåskiftesarbete har blifvit omöjliggjort på grund af en timmes differens. Då detta här icke är förhållandet, blir det för ett stort antal fabriker, hvilka nu hafva 10 timmars dag, helt säkert fördelaktigast att inrätta sig för två 8 timmars skiften, hvarvid en ökning af räntabiliteten uppstår också därigenom, att under 16 timmar af arbetsmaskinerna kan utvinna en betydligt högre produktion än under 10 timmars dag.

En och annan har uttalat farhågan att genom införandet af skiftesarbete i större utsträckning brist på arbetsfolk skulle komma att göra sig gällande. Men å andra sidan befaras att, med krigsarbetets minskning eller upphörande, arbetslösheten skall inträda hos oss och att arbetarna då lätt skola lockas bort af arbetsanbud från andra

industriländer. Europa kommer helt säkert efter kriget att vara som en stor svamp, hvilken suger till sig all möjlig kunskap i arbetskraft från de icke krigförande länderna. England har redan helt nyligen gjort början med sin till vårt land framförda hemställan om 5,000 arbetare. Från industriell och samhällssynpunkt sett, utgör sålunda en största möjliga placering inom eget land i goda arbetsförhållanden, som mindre frästa till emigration, den från krigsarbetet frigjorda arbetskraften, en såväl för industrin som för hela vårt national-ekonomiska lif beaktansvärd fördel. Bristen på arbetsfolk i de krigförande länderna skall långt efter kriget vara ytterst kännbar. Här af följer att goda arbetskonjunkturer fortfarande äro att förvänta i de länder, hvilka hafva händer att gripa tag i återställelseverket på alla områden.

I stort sett är visserligen införandet af maximalarbetsdag för vår industri på vissa områden en allvarsam sak, men öfvervinnerliga svårigheter behöfver reformen icke medföra. Likväl kommer det att ställas stora kraf på arbetsledningens skicklighet, vakenhet och anordningsförmåga. 8 timmars arbetsdag utgör första frågan på arbetarnas internationella program. Så allmänt omfattad denna tanke är och i så vidsträckt arbetsförhållanden den redan är praktiserad ej blott hos oss utan äfven i många andra länder, kan det ej vara annat än en tidsfråga, när 8 timmars arbetsdag blir internationellt förverkligad. Äfven de krigförande ländernas stora behof af arbetsfolk kan under vissa förhållanden medverka till denna frågas lösning, ty arbetstiden kan, såväl som lönen, bli en internationell konkurrensfråga. Man engagerar nämligen icke arbetsfolk från ett land till ett annat på sämre villkor, än de hafva i sitt hemland. Om lagen för eget lands vidkommande åter bidrager till produktionens fördyring, drabbar denna olägenhet arbetarna själfva i lika hög grad som hvarje annan konsument.

Arbetarnas kraf på 8 timmars dag står ej i strid med det allmännas och kapitalets anspråk på hög produktivitet hos industrin. Han ställer sina fordringar på användningen af maskinteknikens framsteg och de moderna arbetsmetoderna, hvilkas fördelar måste komma båda parterna till godo: arbetsgifvarn i ökad produktion och arbetarn i form af förkortad arbetstid utan löneminskning. Vårt lands industriteknik är icke efterblifven, såsom mången tror. Vår storindustri arbetar med de modernaste maskiner och redskap. Endast exportförbud och kommunikationerna hafva under krigsåren i viss mån motverkat des-

sas förnyelse och modernisering, men äfven i detta afseende har man hos oss icke visat sig rådvill. Den mindre industrin har hos oss liksom öfverallt i världen delvis från de stora fabrikerne inköpt äldre maskintyper och anordningar och äro således icke utrustade med de modernaste anläggningar. Men i stället ha anläggningarna kräft ett jämförelsevis mindre anläggningskapital. Fabrikerne äro mindre komfortabla och driftkostnaderna äfven på annat sätt reducerade. Allt detta förklarar, liksom också de långvariga goda arbetskonjunkturerna, att 8 timmars dag med ytterst ringa motstånd redan nu kommit till användning inom fabrikerne i vårt land, och enligt ett stort antal arbetsgifvares mening, hvilka af mig blifvit tillfrågade, anses, att en tillbakagång till det gamla icke vore möjlig.

Man har å ena sidan framhållit, att ett fastslående i lag af åttatimmars arbetsdag kan vara ofördelaktigt, då vår industri i framtiden må hända ej kan räkna med så höga arbetskonjunkturer som nu. Detta vore obestriddigt, om man kunde antaga att maskinteknikens utveckling plötsligt skulle afstanna. Men den till vårt land under krigsåren komna tekniska litteraturen talar ett helt annat språk. De icke krigförande länderna hafva, i jämförelse med de krigförande, ett öfvertag däri, om de i eget land kunna kvarhålla sina arbetare, jämte det att de tillgodogöra sig maskinteknikens framsteg under senare år. Man kan i alla fall tycka att den nuvarande tidpunkten icke är lämpad för en reform sådan som den ifrågavarande, men å andra sidan kan det just under nuvarande förhållanden utgöra en nödvändighet att arbetstiden blir lagligen fastställd, emedan arbetarna nu här och hvar trakassera sina arbetsgifvare med de mest öfverdrifna fordringar, en fordrar ett, en annan fordrar ett annat. Såsom exempel må nämnas, att jag redan varit i tillfälle att reda ut en arbetstvist på basen af detta lagförslag. Det gällde ett antal arbetare, hvilka fordrade, att arbetet skulle begynna klockan 7 på morgonen, ehuru arbetets tekniska beskaffenhet absolut kräde att förarbetena påbörjades klockan $\frac{1}{2}$ 7 på morgonen. Då jag påvisade, att det nya lagförslaget icke utfäste något bestämdt klockslag och att antagligen ej heller sådana bestämmelser däri komme att vid ärendets fortsatta behandling ingå, så lugnade sig arbetarna och förnöjdes.

Öfvertygad om det berättigade däri och öfvertygad om genomförbarheten af 8 timmars arbetsdag på ifrågavarande område har mitt arbete i utskottet riktats endast på bemödandet att såvidt

möjligt försöka inpassa lagen för de olika arbetsområden densamma afser.

Ed. Leppänen: Kun hieman yli 20 vuotta sitten Suomen työläiset nostivat kysymyksen silloisen 12-, jopa 13-tuntisen työpäivän hieman lyhentämisestä, niin selittivät silloin meidän työnantajamme ja yleensä kaikki koko maan sanomalehdistö, lukuunottamatta silloin vasta perustettua Työmiestä, että semmoinen lyhen- nys on meidän oloissamme aivan mahdoton. Meillä on pitkät talvet lyhyine päivineen ja ly- hyet kesät, jolloin ehdottomasti täytyy tehdä niin pitkiä työpäiviä, jos mieli saada jotakin val- mista ja jos mieli tämän kansan näin pohjoisissa seuduissa lainkaan elää ja toimeen tulla. Nämä huomautukset silloin tulivat tämän tapaisiksi sen vuoksi, että tämän lyhentämisliikkeen etu- päässä olivat ainakin Helsingissä rakennustyö- läiset. Seuraus tämän tapaisista vastustuksista kuitenkin oli, että työväki, joka aluksi olisi mahdollisesti tyytynyt 11-tuntisiin työpäiviin, ennen pitkää vastustuksen kiihoittamana kiristi vaatimuksiaan, asettuen päättävästi 10-tuntisen työpäivän kannalle. Ja siitä seurasi vuonna 1896 ensimmäinen huomattavin työlakko Suo- messa. Silloin nimittäin Helsingin koko raken- nustyöläiset panivat toimeen lakon, joka kesti yli viisi viikkoa, ajakseen perille 10-tuntisen työpäivävaatimuksen. Se lakko tosin sillä ker- taa epäonnistui, mutta seuraavana kesänä, pää- asiallisesti tämän saman lakon vaikutuksesta, oli työpäivä lyhennettävä 10-tuntiseksi. Ja kun se meni rakennusosalalla, niin ennen pitkää seura- sivat tehdaslaitokset esimerkiksi, ja Helsingiä seurasivat maaseutukaupungit ja muukin maa- seutu, niin että ennen pitkää oli 10-tuntinen työpäivä jotakuinkin yleisesti käytännössä koko maassa. Eikä minun tietääkseni ole milteään taholta valitettu, että lyhentäminen olisi joh- tanut lainkaan turmioon, pikemmin, jos siitä jotakin on puhuttu, on voitu puhua vain hyvää.

Työpäivän lyhennys ei ole yksinomaan siihen pysähtynyt. Suurlakon jälkeisenä aikana samat rakennustyöläiset täällä Helsingissä lyhensivät työpäivänsä 9-tuntiseksi, lauantai-päivinä sitä- kin lyhemmäksi, ja monilla muilla aloilla pääs- tiin jotakuinkin samoihin tuloksiin. Muiden muassa useimmilla paperitehtailla silloin jo tuli käytäntöön kolmivuororajestelmä 8-tuntisine työpäivineen. Eivätkä nämäkään lyhennykset ole lainkaan osottaneet minkäänlaista haittaa, päinvastoin. Ken tuntee tarkemmin niitä työ- oloja, voi vakuuttaa, että sitä myöten kuin työ- päivä on lyhentynyt, ovat myöskin työn tulokset

lisääntyneet. Jos esimerkiksi rakennustoissa 25 vuotta sitten toiminut rakennusmestari il- mestyi nykyisille työmaille, olisi hän var- maan päästänsä pyörällä niistä tuloksista, mitä nykyään saavutetaan paljon lyhyemmällä työ- päivällä, kuin mitä aikaisemmin saavutettiin paljon pitemmällä työpäivällä.

Nämä muutamat piirteet olen katsonut olevan syytä mainita ottaessani esille mietintöön liit- tyvät vastalauseet. Tällä nimittäin toisessa vas- talauseessa nimenomaan tahdotaan tehdä uskot- tavaksi, että 8-tuntinen työpäivä, sellaisena kuin se tämän lain kautta säädettäisiin, ei mi- tenkään kävisi päinsä, ja sen vuoksi olisi se hy- lättävä. Aikaisemmin mainitsemani väitteet työpäivän lyhentämisestä vastaan tehtiin ennen kun työpäivä oli lyhennetty, mutta nyt on tässä merkillä pantava se seikka, että nämä väitteet tehdään vasta sen jälkeen, kun todellisuudessa työpäivää on lyhennetty, jopa allekin tämän määrän, mitä lakiehdotuksessa määrättäisiin useimmilla tämän lain koskemilla aloilla. Niin- ollen tuntuvat nämä väitteet ikäänkuin myö- hästyneiltä esitettäväksi tämän lakisäännöksen yhteydessä.

Tästä toisesta vastalauseesta puhuessani täy- tynee myöskin kosketella siinä muutamia yksi- tyiskohtia, vaikkapa mielelläni karttaisin koko vastalauseetta. Sehän on niin tavattoman pitkä, yhtä pitkä kuin koko mietintökin ja muuten ai- van läpeensä tavallista sanomalehtityyliä. (Ed. Walpas: Pötyä! Puhuja: Sinäpä sen sanoit!) Alku on tosin repäisevä. Siellä käytetään esi- merkiksi „ruumiillisen työvoiman ryöstövilje- lys” ynnä muita sen tapaisia sanoja, joita ai- noastaan sosialidemokraattiset agitaattorit käyt- tävät. Mutta siitä huolimatta ei jatko ole liki- mainkaan repäisevää alkua vastaava. Siellä muiden muassa koetetaan osottaa, että me täällä kulkisimme aivan toiseen suuntaan, kuin sosia- lidemokraattinen liike kaikissa muissa maissa on kulkenut työpäivän lyhennysasioissa. Me muka tahtoisimme ilman poikkeuksetta kaikilla aloilla samanlaisen työpäivän, kuin sen sijaan muualla sosialidemokraatit aina ottavat huomioon toi- den laadun y. m. semmoisia seikkoja ja pyrkivät eri työaloilla määrittelemään työajat eri tavalla. Onhan hyvä, että porvarillisetkin edustajat koet- tavat tutkia sosialidemokraattista liikettä muissa maissa, mutta minä luulen, että suurin osa näistä vastalauseen allekirjoittajista on tässä suhteessa niin alkeellisella kannalla, että he eivät aina- kaan meille kykene osottamaan, että me tässä toimisimme jollakin erivällä tavalla. Ja sitähän emme toimikaan. Kaikissa maissa yleensä on

pyritty työpäivän pisimmäksi rajaksi saamaan 8 tuntia, joka ei suinkaan edellytä sitä, ettei raskaammilla ja vastenmielisemmilla aloilla voisi työpäivä olla lyhempi, jopa huomattavassa määrässä sitä lyhempi. Eikä luonnollisesti tää 8 tunnin työpäivän vaatimusta ole niin ehdottomasti lopulliseksi käsitettävä, vaan sitäkin on katsottava voitavan lyhentää sitä mukaa kuin tilaisuus myöten antaa.

Ratkaisevan virheen sanotaan vastalauseessa tehdyn siinä, että on samalla lailla pyritty työaikaa rajoittamaan liian monilla aloilla. On kyllä myönnettäväkin, että lain kokoonpanolle on tämä seikka synnyttänyt kokolailla vaikeuksia. Mutta minun mielestäni ne vaikeudet ovat kuitenkin siksi hyvin voitettut, että ainakaan sen seikan vuoksi ei ole laisinkaan syytä tulla samanlaiseen johtopäätökseen kuin vastalauseentekijät ovat tulleet, nimittäin, että koko lakiehdotus olisi hylättävä.

Edelleen sanotaan vastalauseessa, että valiokunnan enemmistö ei ole ottanut huomioon semmoista seikkaa, kuin että työajan pituuden pitäisi olla riippuva työn raskaudesta, työn vaikutuksesta työntekijän terveyteen, sen miellyttävyydestä y. m. s. seikoista. Kun tässä nyt säädetään lakia pisimmästä työpäivästä, niin ei minun käsittääkseni silloin laisinkaan tarvitse sentapaisia seikkoja erikoisemmin ottaa huomioon, sillä vaikeammilla aloilla nytkin on jo huomattavasti lyhyemmät työajat ja tulevat vastaisuudessa nämä eroavaisuudet yhä huomattavammiksi. Nykyisistäkin saavutuksista jo voisi mainita, että esimerkiksi lasinpuhaltajilla on ollut kauan aikaa paljon lyhyempi työpäivä, samoin kuin sukelatajilla, kirjapainossa koneلاتojilla j. n. e. Ja selvää on, että kun työpäivä kaikilla näilläkin aloilla, jotka tähän lakiehdotukseen on otettu, tulee 8 tunteksi, niin useilla vaikeammilla aloilla se ennen pitkää tulee huomattavasti lyhyemmäksi, niin että käytäntö itsestään, vaikkapa ei laissa olisi-kaan erikoisia säädöksiä, kyllä tulee tekemään eron raskaampien ja helpompien töitten välillä. Mutta vaikkapa omaksuttaisiin semmoinen periaate, että kohta lain laadinnassa kaikki nämä suhteet olisi otettava huomioon, niin mistä löytää semmoinen puntari, millä mitattaisiin, mille työalalle olisi pantava 6, mille 7, mille 8, tai ehkä 10 tai 11 tuntia. Ja kenties, jos se helppoudesta riippuu, voitaisiin monen mielestä puhua paljon pitemmistäkin työpäivistä. Siitä ei luonnollisesti koskaan päästäisi yksimielisyyteen ja olisi se aina selkkausten aiheena. Jos nyt vaikeammilla aloilla on 8-tuntinen työpäivä ja sitten kaikilla helpommilla pitäisi olla tätä paljoa pitempi, niin

minä pyytäisin kysyä, kuinka pitkäksi voitaisiin silloin näillä kaikkein helpoimmilla työaloilla työpäivä määrätä. Olisiko esimerkiksi 16-tuntinen kohtuullinen, sillä onhan myönnettävä, että toinen työ voi olla puolta helpompaa kuin toinen?

Edelleen vastalauseessa väitetään, että tässä on jätetty huomioonottamatta m. m. käyttämättä jääneen työenergian käyttäminen. Tässä vastalausejat mainitsevat semmoisia seikkoja, joista he eivät valiokunnassakaan ole suvainneet laisinkaan puhua. Ja sitäpaitsi, mitenkö voitaisiin ajatella-kaan tällöisten seikkain huomioonottaminen, sillä onhan selvää, että jos esimerkiksi joillakin työaloilla talven aikana on työpäivä huomattavasti lyhyempi kuin 8 tuntia, niin ei sen perusteella samoilta työläisiltä suinkaan voida vaatia, että niiden kesällä pitäisi puuttuvat tunnit tehdä, jolloin kesällä heidän työpäiväkseen saattaisi tulla 10 tuntia, 11 tuntia, ehkäpä senkin yli. Monet työläiset ovat pitkän aikaa pakotetut olemaan aivan kokonaankin jouten, pitäisikö näidenkin sitten työhön päästyänsä ottaa häviö takaisin, tehdä niin pitkiä päiviä, että joutenoloajat tulisivat kuitatuiksi? Tämäntapainen järjestely lainsäädäntötyölle ei mitenkään ole mahdollinen. Jos tässä laissa näitä seikkoja ei ole huomioonotettu, niin ei suinkaan se ole laille miksikään virheeksi luettava, vaan pikemminkin ehdottomaksi ansioksi.

Samalla huomautetaan edelleen esimerkiksi aikakautisesta työstä, että sen varalle olisi tarvittu eri säännöstelyä. Ne huomautukset, mitä jo edellään, riittävät aivan hyvin tähän, samoin kuin konjunktuurin nousuihin, joita vastalausejain mielestä myös olisi täytynyt ottaa huomioon.

Vastalausejat yhä edelleen mainitsevat, että täällä laissa on jäänyt selventämättä esimerkiksi semmoiset seikat kuin työnantaja-, työntekijä-, palvelus- ja työvälikäsitteet. Tämä seikka oli kyllä valiokunnassa esillä ja siellä tehtiin jonkunmoinen ehdotelma siltä varalta, mutta kun sillä ei olisi likimainkaan näitä käsitteitä tyhjentävästi selvitetty, vaan siitä huolimatta yhä edelleen olisi täytynyt turvautua perustelujen selvennyksiin, niin katsoimme me oikeudenmukaiseksi jättää semmoisenkin ehdotelman kokonaan pois. Enkä minä ainakaan voi uskoa, että laki olisi sen kautta millään tapaa huonontunut. Jos olisi todellakin saatu joku täysin selvä, täysin tyhjentävä pykälä siltä varalta, niin olisihan sen saatant ottaa lakiin. Mutta semmoisena kuin sitä koetettiin läpi viedä, oli se aivan kokonaan epäonnistunut. Edelleen sanotaan vastalauseessa lain virheeksi se, että täällä puhutaan „tarkastusviranomaisista”, joita ei ole likimainkaan kaikille

aloille vielä määrätty. Mutta minun käsittääkseni se ei voi mitenkään olla lakiehdotukselle virheeksi luettava, vaan pikemmin ansioksi. Tässä on käytetty hieman laajempaa määräämistapaa ja jätetty senaatin toimeksi järjestää tarkastus tarkoitukseenmukaiselle kannalle. Useimmille tässä laissa mainituille aloille ehdottomasti ammattitarkastus tulee täyttämään tämän tarkastusviranomaisen paikan, mutta on semmoisiakin aloja, joissa aivan täydellä syyllä voidaan ajatella jonkunmoista muutakin tarkastusta. Esimerkiksi valtion työaloilla ei ole lainkaan välttämätöntä ainakaan kaikilla aloilla määrätä ammattientarkastajaa tarkastusviranomaiseksi, vaan voidaan niillä aloilla muutenkin jo toimivain tarkastusviranomaisten tehtävät määritellä hieman laajemmiksi, niin että myöskin tämä työaikalain noudattaminen tulee näiden valvonnan alaiseksi. Senvuoksi on minun käsittääkseni tämä väljentäminen lakiehdotusta huomattavassa määrässä parantanut, eikä lainkaan käytännössä johda minkäänlaisiin hankaluuksiin.

Edelleen sanotaan siellä olevan epäselvyyttä urakkatyökasitteestä. Minun käsittääkseni ei lakiehdotuksessa siinä suhteessa voi olla olemassa epäselvyyttä. Onhan selvää, että kun joku työskentelee jonkun toisen laskuun, tehkään sen urakkapalkalla tai päiväpalkalla, silloin on työ lainalainen, mutta jos otettu urakka on katsottava itsenäiseksi työksi, silloin se ei ole lain alainen, ellei siinä käytetä palkattua työväkeä. Käytännössä nämä käsitteet ovat jo niin selvät ja vakaantuneet, että siinä suhteessa ei minun mielestäni minkäänlaisia vaikeuksia voi olla olemassa. Mutta jospa siinä nähtäisiinkin jotain täydennettävää, niin ei mikään estä sitä suuressa valio-kunnassa täydentämästä. Ei senvuoksi ole syytä ehdottaa koko lakiehdotusta hylättäväksi. Edelleen vastalauseen allekirjoittajat ovat pitäneet suotavana, että olisi voitu esittää numeroita työpäivän lyhentämisen kannattavuudesta, mutta kun suurimmalla osalla näistä aloista nyt jo on 8 tuntinen työpäivä, vieläpä useimmilla sitäkin lyhempi, niin tuntuisi jotakuinkin tarpeettomalta ruveta tämantapaisia kannattavuuslaskelmia enää tekemään, koska se työpäivä on jo saavutettu ja tulee myös pysymään. Tässä on kysymys vain 8 tuntisen työpäivän saavuttaminen lain kautta muutamille aivan toisarvoisille aloille, jotka kohdistuvat etupäässä valtioon, ja kun valtiokin jo useilla aloilla on ottanut sen käytäntöön, niin ehdottomasti se voidaan järjestää edelleen niille aloille, joilla sitä syytä tai toisesta ei ole voitu vielä ottaa käytäntöön.

Asiantuntijain puutetta myös valitetaan. Valiokunta on käyttänyt kyllä asiantuntijoita, sikäli

kuin on katsottu tarpeen vaatimaksi, mutta jos kaikki ne vaatimukset, mitä asiantuntijain käyttämisestä on esitetty, olisi otettu huomioon, niin hyvin luultavaa on, että niiden käyttämistä olisi jatkunut niin kauan kuin eduskunnan istuntokautta olisi riittänyt ja niinollen ainakaan tällä istuntokaudella ei tänne tätä lakiehdotusta olisi voinut tulla. Se seikka, että nykyisin on jo 8 tuntinen työpäivä useimmilla aloilla käytännössä, ei vastalausujain mielestä ole ollut huomioon otettavan arvoinen. Päinvastoin sanovat vain, että kun se on saatu aikaan ankan pakotuksen alaisena, niin se ei muka semmoisenaan todista mitään. Mutta täytyy ottaa huomioon, että vaikkakin työväestö on osittain käyttänyt heille oikeutettuja pakottamiskeinoja hyväkseen, niin useat työnantajat, vieläpä kokonaiset työnantajajärjestöt, ovat aivan vapaaehtoisesti suostuneet tähän. Ja mitä työnantajajärjestöt vapaaehtoisesti tai vaikka työläkkopakotuksesta myöntävät, sitä eivät he ole kovin halukkaita heti takaisin riistämään, joten nämä saavutukset on katsottava niin päteviksi, ettei niitä ilman muuta ole voinut jättää huomioon ottamatta.

Täällä m. m. huomautetaan, että tämän lain käytäntöön saattaminen saattaisi työnantajille tuottaa uusia lisärasituksia m. m. sen kautta, että työnantajat olisivat pakotetut rakentamaan suuret määrät lisää työväenasuntoja. Mutta se, joka käytännöllistä elämää hieman laajemmin tuntee, ei todellakaan voi tämantapaisille väitteille antaa mitään erikoista huomiota. Tunnettu tosiasiahan nimittäin on, että kaikkialla, missä vain työväkeä tarvitaan, työnantaja ottaa sitä lainkaan katso-matta sitä seikkaa, onko niille asuntoja tarjottavana vai ei. Onhan tunnettua, kuinka esimerkiksi maaseudulla saatetaan äkkiä ryhtyä rakentamaan uusia tehtaita, joissa työskentelee tuhansittain rakennustyöläisiä, eikä työnantaja ole yhdellekään ainoalle niistä rakennusta ja asuntoa huolehtinut. Samoin valtio rakentaa uusia rautateitä ja työväkeä tulee niille työhön laisinkaan ajattele-matta se saa asuntoja. Samoin on laita teollisuuslaitoksissa. Jos jossakin teollisuuslaitoksessa tarvitaan lisätyöväkeä, ei koskaan työnantaja ole ottamatta sitä senvuoksi, ettei voi tarjota niille asuntoa. Sehän on työntekijän itsensä huolehdittava. Tosin ovat työnantajat jossain määrin rakentaneet asuntoja, mutta se ei suinkaan todista sitä, että työnantajat ilman muuta pitäisivät velvollisuutenaan hankkia työläisilleen asunnot. Ja jos he hankkivat niitä, niin ottakoot myöskin niistä vuokran, niin eihän se niinkään epäedullisen afaari heille silloin ole.

Edelleen vastalauseessa pidetään sitä aikaa, jonka kuluessa laki olisi kaikilla aloilla lopulli-

sesti voimaanastuva, liian riittämättömänä. Lakia nimittäin ehdotetaan astuvaksi voimaan kahden kuukauden kuluttua yleensä kaikilla aloilla, mutta jos sattuu voittamattomia esteitä olemaan, niin siinä tapauksessa myönnetään kuusi kuukautta pitennysaikaa. Sikäli kuin me valiokunnassa tästä seikasta otimme selvää, ei niillä aloilla, joista tässä on kysymys, ilmaannu laisinkaan semmoisia voittamattomia esteitä, ettei niistä kuuden kuukauden kuluessa jaksaisi selviytyä. Mutta vaikkapa nyt sattuisi olemaan joitakin semmoisia aloja, niin eihän mikään estä käyttämästä lakiehdotuksen 12 pykälää, jossa senaatilla on valta myöntää poikkeuksia aina vuodeksi kerrallaan. Tämän seikan ei siis pitäisi olla minään esteenä lakiehdotuksen hyväksymiselle.

Olisi odottanut, että kun ed. Rantakari, joka tämän vastalauseen on kirjoittanut, on mielestään nähnyt lakiehdotuksessa niin paljon puutteellisuksia, että hän olisi omasta puolestaan ehdottanut, millä tavoin ne puutteellisuudet olisivat poistettavissa, minkälaisia lisäyksiä tai olisiko muutoksia tähän valiokunnan enemmistön muodostamaan lakiehdotukseen siltä varalta tehtävä. Mutta hän ei ole laisinkaan esittänyt vastalauseessaan mitään semmoista. Ja useimpia tässä koskettelemistaan seikoista ei hän ole esittänyt valiokunnassa lainkaan. Siksi hänellä kaikesta päättäen on ilmeisenä tarkoituksena ollut pyrkiä siihen, että saisi lakiehdotuksen niillä perusteilla, joita vastalauseessa mainitaan, ilman muuta hylättäväksi. Tarkoituksena ei siis todellakaan näytä olleen saada tästä lakia.

Sitten lopuksi tullaan vastalauseessa anomusmuotoon, joka todellisuudessa ei sisällä paljon mitään. Siinä kyllä ehdotetaan hallituksen tutkittavaksi, millä aloilla mahdollisesti työpäivän lyhentäminen saattaisi tulla kysymykseen. Mutta kun nämä tutkimukset olisivat nimenomaan vain rajoitettavat sen lain puitteisiin, jonka eduskunta vuonna 1909 hyväksyi, niin on selvää, että silloin ainoastaan aniharvat alat, verrattuina niihin, joissa tämän lakiehdotuksen kautta kahdeksantuntinen työpäivä tulisi käytäntöön, todellakin saattaisivat tulla huomioon otetuiksi.

On muutoin omituista, että muutamat valiokunnan jäsenet, jotka valiokunnassa eivät ole lainkaan olleet tällä kannalla, ovat yhtyneet vastalauseeseen. Semmoisena me voisimme mainita muiden muassa ed. Leinosen. Hänen kantansa oli yksinkertainen ja selvä, eikä sen esittämiseen olisi laisinkaan tarvittu neljäntoistasivuista vastalauseetta. Hänen kantansa nimittäin sisälsi sen, että kun kerran tämä lakiehdotus saattaa esimerkkinä haitallisesti vaikuttaa myöskin maatalous-

työväkeen, niin olisi lakiehdotus sen vuoksi hylättävä. Senhän olisi voinut sanoa muutamalla sanalla, tarvitsematta yhtyä neljäntoistasivuisen vastalauseeseen.

Monet muutkin valiokunnan jäsenet ovat miltei yhtä aiheettomasti yhtyneet tähän, sillä ainakaan valiokunnan istunnossa heillä ei ollut näin paljon muistutettavaa kuin mitä nyt vastalauseessa tekevät.

Mitä tulee ensimmäiseen vastalauseeseen taasen, niin on ensinnäkin mielihyvällä mainittava, että se ainakin pääkohdiltaan asettuu enemmistön kannalle. Erimielisyyksiä on ainoastaan kahdessa pykälässä. He ehdottavat nimittäin 12 §:n toista momenttia, jossa senaatille annettaisiin valta myöntää poikkeuksia, koko lailla laajemmaksi kuin mitä enemmistö lakiehdotuksessa myöntäisi. Tämäntapainen ehdotelma, ei juuri sanamuodoltaan, mutta sisällöltään samana, oli meillä valiokunnassa käsiteltävänä. Enemmistö katsoi sen liian väljäksi, eikä senvuoksi uskaltanut ottaa sentapaista ehdotelmaa huomioon. Ja kun ottaa huomioon, että kaikki ne takaportit, joita tähän asti on miltei kaikissa laissa ollut, ovat osottautuneet mitä turmiollisimmiksi, niin on hyvin ymmärrettävää, että valiokunnan enemmistö on jotakuinkin oikeutetuilla syillä asettunut tälle kannalle.

Toinen erimielisyyskohta koskee sakotuspykälää. Vastalauseessa kyllä myönnetään, että jonkunmoista suhteellisuutta olisi sakottamisessa käytettävä, mutta ei ole kuitenkaan uskallettu mennä aivan niin pitkälle kuin enemmistö on uskaltanut. Kysymyshän on kuitenkin vain siitä, ovatko ne sakot, jotka enemmistön ehdotuksen mukaan tulisivat käytäntöön, tepsivämpiä kuin ne, joita vähemmistö ehdottaa. Valiokunnan enemmistö on ollut sitä mieltä, että työnantajat, jotka ovat nykyoloissa tottuneet verrattain suuriin rangaistuksiin, eivät lainkaan antaisi pelotella itseään niin pienillä rangaistuksilla kuin mitä siinä vastalauseessa ehdotetaan, eikä ole senvuoksi uskaltanut asettua sille kannalle.

Mutta nämä erimielisyydet, kuten jo mainitsin, koskevat verraten vähäarvoisia seikkoja, joten suurella valiokunnalla kai lienee täysi vapaus tässä suhteessa harkita, kumpaisiako näistä ehdotuksista se pitää oikeutetuimpina. Minun käsittääkseni vaikka vastalauseessakin esitetyt kohdat tulisivat hyväksytyiksi, eivät ne ainakaan kovin arveluttavassa määrässä lakiehdotusta huonontaisi, mutta minä kuitenkin pidän enemmistön kannan oikeampana.

Ed. R a n t a k a r i: Minä en katso tarpeelliseksi ryhtyä yksityiskohdittain oikomaan sitä

selostusta, jonka edellinen puhuja antoi toisesta vastalauseesta. Minä pyydän vain esimerkkinä mainita, ettei siinä ole sanottu, että sosialidemokraatit muissa maissa pyrkivät järjestämään työolot kylläkin alalla erikseen, vaan siinä sanotaan jotakin ihan päinvastaista. Toisessa vastalauseessa huomautetaan nimittäin juuri siitä, että sosialidemokraatit eivät missään maassa riittävästi pane huomiota sille seikalle, että eri töissä pitää olla eri pitkä työpäivä. En myöskään tahdoisi ulkomaalaisia oloja kovin vetää tässä etualalle, syystä että on verrattain harvoja maita, joita voidaan ottaa esikuvaksi meidän oloillemme. Voisi kyllä luetella Europasta lukuisan joukon maita, joissa ei ole 8 tuntista työpäivää toteutettu niin laajassa mittakaavassa etenkin lainsäädännön avulla, kuin mitä valiokunnan enemmistö nyt tahtoo meillä toteutettavaksi, ja silloin saisi luetella Europan kaikki maat järjensä. Mutta kun tämä lakiehdotus on nykyisen kuuhunta-ajan kaikista lakiehdotuksista sanosinko tyypillisin, niin pidän soveliaana pöytäkirjaan saada lausua käsitykseni siitä taustasta meillä, jolta tämä lakiehdotus on noussut.

Maksimaalityöpäivästä alettiin Suomessa jossain määrin puhua jo 1880—90 luvulla. 1888 vuoden valtiopäivillä laki- ja talousvaliokunnan mietintöön liittyi vastalause, jossa ehdotettiin 12 tuntista maksimaalityöpäivää, lailla määrättyä pisintä työpäivää voimaan. 9 vuotta myöhemmin porvarissäädyssä oli anomusehdotus, että säädyt „anoisivat hallitukselta esitystä 10 tuntisen työpäivän järjestämisestä sopivilla poikkeuksilla ja tarkoin määrättyillä ylityöehdoilla” varustettuna. Tämä anomusehdotus ei silloin päässyt valiokuntaan. 1890-luvulla aletaan niissä työväen piireissä, joista sittemmin kasvoi Suomen sosialidemokraattinen puolue, puhua 8 tunnin maksimaalityöpäivästä. Kirjoituksia tähän suuntaan tapaa m. m. niin sanotuissa työväen albumeissa, joissa esitetään työväen toivomuksia. Tyypillisin näistä kirjoittajista on nimimerkki J. W. H. (Hellberg), joka puolustaa 8 tunnin maksimaalityöpäivää Suomessa vetoamalla yhteen ainoaan esimerkkiin ulkomailla, Englannissa, saavutetuista kokeista. Tämä esitys ja muut samanlaiset, joita siihen aikaan annettiin 8 tunnin työpäivän puolesta, eivät olleet suinkaan missään määrin uhittelevia, vaan lämminhenkisiä ainakin sanoissa; tahdottiin luottaa niin hyvin työnantajiin kuin työntekijöihin, että kummatkin täyttäsivät velvollisuutensa 8 tunnin työpäivän vallitessa, ja sitten lueteltiin kaikki ne edut, mitä siitä on saavutettavissa ja jotka monessa puhevuorossa tänä iltana jo on eduskunnalle lueteltu.

Kysymys nimittäin muualla maailmassa on siksi vanha, että siitä on kirjoitettu paljon ja esitetty myötä sekä vastaan. Näissä aikaisemmissa 1890-luvun toivomuksissa — vaatimuksina ne eivät esiintyneet — vallitsi aivan dogmaattinen optimismi, usko kaikkeen siihen, mitä toivottiin, ja usko ennen kaikkea rahvaan hyveisiin aivan niinkuin jossain Biedermayer-laatumaalauksessa — lämmin henki, mutta myös naivi, peräti pinta-puolinen käsitys oloista ja, voipa sanoa, monta kertaa aivan imeläkin haavelma tosioista.

Mutta pian alkaa kuulua uusi sävel monien näitten lempeitten sävelien joukosta. Ensi kerran se jo tuntuvammin kuului 1896 Suomen työväenyhdistysten toisessa yleisessä edustajakokouksessa Tampereella, sillä pöytäkirjassa ovat nämä sanat: „Herra Vasara Viipurista tahtoi, että työmiesten tulisi myös työtavassaan, se on ahkeruuden määrän kautta, osoittaa paheksuvansa liian pitkää työaikaa”. Kokouksen sihteeri, tohtori J. A. Lyly mainitsee tämän kokouskertomuksessaan ja kertoo myös niistä ei-huudoista, joita tällainen ehdotus vielä silloin synnytti. Turun kokouksessa 3 vuotta myöhemmin ja varsinkin sitä seuraavissa kokouksissa ei ole suinkaan enään puutunut tämän ja monen muun tapaisia uhkauksia, jotta sosialidemokraattisen työväen kulloinkin viimeinen vaatimus tässä kohden olisi tyydytetty, uhkauksia, jotka eivät lainkaan piittaa siitä, miten heidän uhalla korostamiensa vaatimusten toteuttaminen tulisi vaikuttamaan maan kansantalouteen. Turun kokouksessa ajettiin vaatimus 8 tunnin maksimaalityöpäivästä lävitse, mutta liitettiin vielä ponteen seuraavaa: „Kuitenkin jos asian käsittelyssä välttämättömäksi näkyy, voidaan väliaikaisesti tyytyä 10 tuntiseenkin työpäivään olettaen, että lakimääräykset alaikäisten työajasta ovat oikeassa suhteessa käytännössä olevaan täysi-ikäisten työaikaan”. Ylityötä ei vielä rajoiteta määrättyihin tunteihin, vaan sallitaan sitä 50 % palkan korotuksella silloin, „kun työn teknillinen laatu tai muut todistettavasti voittamattomat asianhaarat välttämättömästi vaativat”. Vuonna 1903 kuuluu ohjelma jo: „Työaika on saatava 8 tuntiseksi niissä ammateissa, missä eivät epäterveelliset olosuhteet vaadi sitä lyhyemmäksi”. Kokous asettuu kuitenkin vielä silloin jossain määrin epäilevälle kannalle, voitaisiinko tätä vaatimusta soveltaa kauppa- ja kulkulaitosten työväkeen. Vaaditaan myös 36 tunnin lepoa viikossa. Mutta 1906 on ohjelma vieläkin lyhennetty vain muutamiiin sanoihin. Sosialidemokraattisen työväen silloinen vaaliohjelma kuuluu vain: „8 tunnin pisin työpäivä”. Siinä kaikki. „40 tunnin yhtämittäinen lepoaika.” Sitäkin on siis

jonkun verran pitennetty. Ylityöstä ei tässä vaaliohjelmassa enää puhuta lainkaan.

Tahdon näillä huomautuksilla osoittaa sen, että työväen vaatimukset ovat osittain kasvaneet, osittain muuttuneet meidänkin maassamme. Alussa liittyi vaatimukseen maksimaalityöajasta meillä vaatimus myös minimipalkasta. Ne olivat aina sisaruksina keskenään ja ne esitettiin aina rinnan. Vähitellen ne ovat eronneet toisistaan ja on 8 tunnin työaika näistä kahdesta astunut ehdottomasti etualalle, ehdottomasti suurempi-ääniseksi vaatimukseksi kuin minimipalkka-asia. Sekin todistaa sitä, että jos valittavana on toisaalla lyhyt työpäivä ja huono palkka, toisaalla pitkä työpäivä, raskas työpäivä ja hyvä palkka, niin yleinen mielipide sosialidemokraattien keskuudessa ottaa aina näistä kahdesta mieluiten lyhyen työpäivän huonollakin palkalla kuin pitkän työpäivän hyvällä palkalla. Meidän sosialidemokraattista liikettä johtaa, niinkuin sen esityksissä on lukemattomat kerrat julkklausuttu, ennen kaikkea luokkaviha, luokkaviha enemmän kuin mikään muu tunne, ja silloin saa selvityksensä myöskin se, minkä vuoksi ennen kaikkea tahdotaan lyhyt työpäivä, vaikka huonollakin palkalla: pelätään, että pitkä työpäivä voi tuottaa runsaamman työtuloksen kuin aivan lyhyt ja että työnantaja, kapitalisti, jota sosialistisessa kirjallisuudessa on meillä siinä määrin leimattu, että se sen yleisön keskuudessa, joka sitä kirjallisuutta lukee, tuntee siinä vähintään sielunvihollisen, siis saapi jossain määrin paremmasta työtuloksesta ansiota itselleen enemmän kuin lyhyestä työpäivästä. Pääasia on viime kymmenvuotiselle sosialidemokratialle meillä tuntunut olevan se, että työnantaja ei saa ansaita, kärsikööt ennen molemmat. Suomen sosialistien n. s. „periaatteellisessa ohjelmapuolesta” onkin lausuttu m. m. seuraavat sanat: „Köyhälistöjoukko kasvaa ja samassa kasvaa myöskin riistäminen yleensä, jonka kautta yhä laajempien työtätekeväin kansankerrosten elämän ehdot joutuvat ristiriitaan niiden oman yhä nousevan tuotantokyvyn sekä sen kautta syntyvän yhteiskunnallisen varallisuuden paisumisen kanssa”. „Mutta kuta enemmän kapitalismin kehitys kartuttaa köyhälistöä, sitä enemmän sitä pakotetaan ja tehdään kykeneväksi taisteluun kapitalismin kehitystä vastaan”. Ei ole ihmettä, että suuret joukot näkevät tässä konstikkain sanoin lausutussa myös helpää syndikalismia muistuttavassa opissa yleisen toivomuksen: kuta parempi sitä parempi. Kuta enemmän työnantajain ja yhteiskunnan varallisuus kasvaa, sitä toivottavampi on työväen asema: Karta ja vihaa siis työtä, sillä muista,

että kuta enemmän on köyhiä ja kuta köyhempiä nämä ovat, sitä kykenevämpiä nämä ovat myöskin taistelemaan tulevaisuuden tuhatvuotisen valtakunnan puolesta, toteuttamaan sen proletääridiktatuurilla ja kostamaan, ennen kaikkea, kostamaan (Vasemmalta: Valheellista tulkintaa!) kapitalisteille, joita työväki on, niinkuin sanoin, opetettu monomaanisesti vihaamaan.

Tämä on tausta sillekin laille, joka täällä nyt on ensimmäisen käsittelyn alaisena. Se on noussut edelläkuvatuista, sielun mustista vihan pohjamudista paljoo enemmän kuin todellisen parannuksen halusta ja sen takia lakiehdotuksesta on tullutkin sellainen kuin siitä on tullut (Ed. Walpas: Aika jesuiitta!). Lakiehdotuksessa todellakin ilmenee juuri se henki, jota hra Walpas välihuudatuksella niin kauniisti todisti, sillä siinä ei hetkeäkään oteta tutkittavaksi, missä määrin ehdotetulla lailla kansallista tuotantoa edistetään vai taannutetaan. Tarkoitus tässä siis todellakin pyhittää keinot, ne tarkoitukset, joita tahollaan ennen kaikkea hra Walpas edustaa, ja silloin kaikki muu on tyhjää ilmaa. Vain koristeeksi ja ikään kuin polemiikin varalta on lakiin pantu poikkeuksia ja poikkeuksien poikkeuksia, joissa toisella kädellä otetaan se, mitä toisella kädellä ollaan antavinaan. Toisessa vastalauseessa tunnustetaan, että aikuistenkin työpäivän rajoittaminen myöskin lainsäädännön avulla voi olla tarpeellinen. Tunnustetaan, että on aloja, joilla kahdeksankin tunnin työpäivä on liian pitkä. Olen samalla kannalla. Työpäivän tulee olla eri pitkän eri töissä. Sen täytyy riippua, olkoon se sitten vaikea tai helppo määrätä, työn raskaudesta, sen epäterveellisyydestä, sen tulee riippua siitä, onko työntekijä koneen appendixi yhtämittaisessa jännityksessä, tarkkaavaisuudessa pidetty appendixi, lisäke vaiko ei. Sillä kyllä on tämän lain alaisista aloista lukemattomia, joita häpeämättä ei voi väittää sellaisiksi, että niissä 8 tuntia pitimmällä työpäivällä harjoitettaisiin ruumiillisen työvoiman ryöstöviljelystä. Sosialistit ovat itse tunnustaneet tavallansa sen seikan, että eri töissä voi olla eri pitkä työpäivä ja että lainsäädännöllä ei kaikkiin nähden sovikkaan panna edes sitä ylintä rajaa. Tämän he todistavat paraiten sillä, että he ovat saattaneet pois lakiehdotuksesta eräät alemmat virkamiehet, jotka, sen voin hyvin rauhallisesti sanoa, varsinkin nykyaikana ja kenties myöskin niissä taloudellisissa oloissa, jotka lähitulevaisuudessa meille koittavat, ovat paljoo ahtaamassa asemassa kuin ikinä varsinaiset ruumiillisen työn tekijät (Vasemmalta: Otetaan ne lakiin vain!) Tähän lakiin, joka nyt on esillä, on ennen kaikkea niinkuin täällä on jo myönnetty,

sullottu liian paljon yhteen. Jos tahdotaan onnellisesti ratkaista maximaalityöpäivää, niin on niin pian kuin elämä tarjoo mitälukemattomimpia eri vivahduksia eri työaloilla, kukin ala tutkittava erikseen, sukulaisalat yhdistettävät ja laki säädettävä kutakin tällaista alaa varten erikseen. Siis vaikka nyt olisi jo jotain kokemustakin 8-tuntisesta työpäivästä, jota meillä ei ole, sillä eivät ne muutaman viikon 8-tuntiset työpäivät, joita nyt on pakolla ajettu läpi, vielä anna meille mitään kokemusta, mutta vaikkapa sitä olisikin, niin sittenkin olisi vallan väärää tekniikkaa ryhtyä säätämään yhdellä lailla kaikille työaloille tällaisia normeja. Epäselvyyksiä on juuri tämän kautta syntynyt, niitä, joihin on viitattu. Sekä työnantaja että työntekijä että maan tuomarikunta, joka joutuu tämän lain mukaan, jos se voimaan astuu, tuomitsemaan, joutuu aina epätietoisuuteen, mitä tällä lailla on milloinkin tarkoitettu. Todellakin se, ettei voida sanoa, kuuluvatko erinäiset työnjohtajat tämän lain alaisiksi vai eivätkö, on jo yksi sellainen epäselvyys, ja juuri se, että urakkatyötä ei ole millään tavoin edes perusteluissa määritelty, miten laki siihen suhtautuu, on toinen hyvin tärkeä. Hra Leppäsestä oli kyllä asia peräti selvä, mutta olen minä vielä myöhemmästäkin työväen asiaa koskettelevasta kirjallisuudesta luullut sen verran huomaavani, että niin tarkkaa rajaa, kuin lainsäädännössä täytyy vetää, on vielä hyvin vaikeata vetää kappaletyön, urakkatyön ja kotityön välille. Tiedetään kyllä, mitä mikin on näistä erikseen, mutta missä se raja kussakin tapauksessa kulkee, sitä minä haluaisin todella saada kuulla, ja niinpian kuin se ei ole selvä, niin tuomari aina joutuu epäselvyyteen, puhumattakaan niistä lukemattomista aivan oppimattomista, alkeellisella kannalla olevista kansalaisista, jotka nyt alistetaan tämän lain alaisiksi, mitenkä he useat vielä kirjoitustaidottomina kykenevät tätä lakia ymmärtämään.

Miten sitten selviää esimerkiksi meijerien asemalaista. Ei se siitä selviäkään. Valiokunnan enemmistö ymmärtääkseni tahtoo ne lukea lakiin. Ja sitten on ensimmäisessä pykälässä kunkin alakohdan jälkeen sanat, „joita on pidettävä edellämäinnittujen veroisina”, ja kun edellä on miltei kymmenittäin „edellämäinnittuja”, niin tahtoisin tietää senkin kansalaisen, joka tästä nyt tulee viisaaksi. Tämä lakiehdotus on yhtä deklaratiivinen, jota sanaa täällä on tänä iltana käytetty, kuin oli helmikuun manifesti ja yleisvaltakunnallinen lainsäädäntölaki. Niissäkin luultiin muutamilla „perussäännöillä” voitavan kääntää historialliset olot nurinniskoin. Alotteentekijät itsekin myöntävät, että tarvitaan eri aloilla erikoismääräyksiä. He

nimittävätkin tätä lakia senvuoksi ei juuri „perussäännöksi” vaan „peruslaiksi”. Mutta siitä huolimatta annetaan nyt tässä laissa kumminkin senaatille kahden kuukauden ja paraimmassa tapauksessa kuuden kuukauden ultimatum, että senaatin pitää panna tämä laki voimaan maksoi mitä maksoi. Sillä aikaa on siis senaatin tutkittava kymmenet, sadat eri tapaukset korkeintaan kuuden kuukauden ajalla, useimmissa tapauksissa kahden kuukauden ajalla. Sillä ajalla täytyy vielä saada ammattitarkastus kaikilla noilla lukemattomilla aloilla, joille tämä lainsäädäntö ulottuu. Mitä järjestelyä tämä viimeainittu jo tietää? Mutta sillä aikaa täytyy myös rakentaa ne tarpeelliset lisärakennukset tällä korkeintaan kuuden kuukauden ajalla. Hra Leppänen tosin mainitsi, ettei niitä tarvitse rakentaa, mutta jos tulee erämaan radoille 3-vuoroinen järjestelmä, niin minä pyytäisin kysyä, mihinkä hra Leppänen panee silloin tarvittavat työmiehet asumaan seuđuilla, joissa asuinpaikat ovat monen kilometrin päässä, kun työ vaatii sentään heitä olemaan suhteellisesti lähellä rataa. Monta on muuta samantilaista tapausta? Säätämällä vain tällaisen deklaratiivisen lain luulee valiokunta voivansa saada vielä enemmänkin aikaan, kuin se vanha systeemi Venäjällä luuli voivansa saada deklaratsiooneilla aikaan. Se luuli voivansa kumota vain historian lakeja ja siveyslakeja, mutta valiokunnan enemmistö luulee voivansa tämän lisäksi tasoiittaa kesän ja talven, sanalla sanoen kumota ulkonaisen luonnonkin lait. (Ed. Walpas: Oijoi!) Monella taholla porvarienkin keskuudessa on hyvin sovinainen käsitys teollisuudesta. Käsitetään se niin homogeeniseksi alaksi, että sama määräys soveltuu ainakin koko tehdasteollisuuteen. Teollisuusalojen yhteys on kuitenkin vielä heterogeenisempi kuin maatalouden eri alojen välinen yhteys. Teollisuudessa on myös sesonki-, aikakautista työtä. Siellä on aloja, jotka riippuvat vuodenaajoista yhtä hyvin kuin maanviljelys. Tarvitsee vain mainita tiilitehtaat, monet säilyketehtaat, miltei kaikkien tehtaitten ulkotyöt, vesivoimalla käyvät tehtaat samoin kuin tuulivoimalla käyvät tehtaat. Ja kun tämän lain alaisiksi kuuluu paljon muuta kuin tehdasteollisuutta, niin laajenee yhä niiden tehtävien ala, jotka riippuvat vuodenaajoista: tienteko, kanavatyö, lastaustyö, ratatyö ja korjaustyöt kaikilla puhelin- ja lennätinlinjoilla j. n. e.

Ja ennen kaikkea mitä lainsäädännössä täytyy ottaa huomioon, on kansakunnan kehityssaste ja kansakunnan luontaiset apulähteet. Meillä ei ole raaka-aineita. Jos meidän teollisuutemme mieli pysyä pystyssä, niin sen täytyy pysyä ainoastaan

työteholla ja työkunnolla, työn tuloksilla. Ne maat, joissa on raaka-aineita helpolla saatavina, voivat tässä kohden olla paljon vapaamielisempiä.

Tässä laissa on nyt sitten, niinkuin sanottu, muutamia poikkeuksia, mutta niitä poikkeuksia ja poikkeuksien poikkeuksia ei voi mitenkään käyttää kaikissa tapauksissa — sanon nimenomaan „kaikissa tapauksissa” — edes korvaamaan sitä, mitä sesonkityö vaatii, puhumattakaan nousevan konjunktuurin vaatimuksista. Jos tämä laki rautaisella pakolla lyödään lävitse, niin meidän kansantaloutemme ei jaksaa käyttää nousevaa konjunktuuria hyväkseen, varsinkin jos tämä konjunkturi on niin nouseva, että työvoimista tulee olemaan harvinaisen suuri kysyntä. Ja siinä nimittäin, missä jotenkuten vielä myönnetään ylityötä, on lukemattomia rajoittavia attribuutteja, millä ehdoilla sitä myönnetään. Täytyy työn teknillisen laadun välttämättä sitä vaatia, täytyy olla vielä näytetty, että työ ilman ylityötä on aivan mahdoton, ja vaikka tämäkin ehto todistetaan, niin täytyy saada työntekijäin oma suostumus lisäksi. Tästä muuten joudutaan hyvin omituiseen asiointilaan, joka osottaa, minkälainen tämä laki tekniikkansa puolesta on. Tämän lain 12 §:n mukaan täytyy jokaisen työnantajan, joka tahtoo poikkeuksia tämän lain asettamasta työjärjestelystä, vedota ammattitarkastajiin ja senaattiin ja sitten saada omilta työmiehiltään suostumus poikkeusten toimeenpanemiseen työjärjestelyssä. Ajatellaan sitten niitä lukemattomia vaihdoksia, joita työmaalla on, ja jokaikinen uusi työmies, joka tulee tällaiselle työmaalle, aiheuttaa uuden toimenpiteen virastoille. Tokkopa nämä meidän virastot sitten enää oikeastaan muuta kerkiäisivätkään tekemään kuin käsittelemään tällaisia tapauksia, jos todella haluttaisiin poikkeuksia tähän järjestelyyn saada. Kyllä täytyy sanoa, kun lukee tämän lakiehdotuksen läpi, että on paljon helpompi päästä Ranskan akatemian jäseneksi kuin päästä ylityöhön niillä ehdoilla, jotka tämä laki asettaa.

Pienempiä virheitä tästä laista voisi tietysti luetella lukemattomia. Niitä on täällä jo lueteltu siksi paljon, että minä puolestani voin ne sivuuttaa. Rangaistusmääräyksistä tahtoisin kuitenkin yhtä huomauttaa, johon ei ole kosketeltu. Se on se, että tämä lakiehdotus ymmärtää ainoastaan kvantitatiivisen puolen eikä lainkaan kvalitatiivista. Kvalitatiiviselta kannalta katsoo se asiaa ainoastaan sikäli kuin on kysymyksessä rikoksen uusiminen tai rikos vastoin tarkastusviranomaisen kieltoa. Että raskauttavia asianhaaroja voi olla lukemattomia muita, sen tietää jokainen ajatteleva ihminen tarvitsematta olla edes juristi.

On paljon raskauttavampaa, jos minä pidän yhtä sairasta työmiestä väkisin ylityössä tunninkin ajan kuin sataa tervettä työmiestä viisi tuntia.

Kannattavaisuudesta ei ole todellakaan tehty mitään laskelmia. Kokemus puuttuu, niinkuin on sanottu, ja se täytyy valiokunnan enemmistönkin tunnustaa. Sivulla 7 se lausuu: „Tosin ei maassamme useimmilla teollisuusaloilla vielä ole saavutettu mainittavaa kokemusta siitä, miten tällä tavoin lyhennetty työaika vaikuttaa tuotantoon”. Tämä perustelu on nyt enemmistön hyväksymässä muodossa ja minä tahtoisin tietää, kuinka hra Leppänen on muutamissa päivissä nyt saanut sen kokemuksen, jota hän tässä julisti, kun hän vielä saattoi tyytyä tällaisiin perusteluihin joku päivä sitten. (Ed. Walpas: Ulkomailla on saatu!) Ei ole sielläkään. (Ed. Walpas: On!) Sen me kyllä tiedämme hra Walpas, molemmat, että siellä ei ole toteutettu sellaista lakia kuin tämä on. Sitten sanotaan tässä mietinnössä vielä: „Valiokunnan tietojen mukaan on jokseenkin yleisesti tultu siihen tulokseen, että tuotantokustannukset ja yleensä yrityksen tuottavuus eivät työtehon lisääntyessä ja työn laadun parantueessa ajan mittaan huomattavasti muutu tällaisen, usein sitä paitsi tärkeitä teknillisiä parannuksia aiheuttavan muutoksen johdosta entistä epäedullisemmiksi”. Tästä juuri puuttuu kokemusta meitä vastaavista oloista. Hra Leppäsen täytyi siis tarkoittaa niitä tapauksia, joita tässä vallankumouksen humussa on aiheutunut, ja kyllä siinä nyt on ollut koko lailla paljon muutakin pakotusta kuin tavallinen työlakko. Mietinnössä perusteluissa sanotaan sivulla 5, että „Kysymyksessäoleva eduskuntaesitys tarkoittaa niiden saavutusten turvaamista, joihin palkkatyöläiset täten ovat työaikaan nähden päässeet”, siis juuri tuon viimeaikaisen nousun avulla, niinkuin sitä nimitetään. Mutta jos lainsäädäntö todella tahtoo pyhittää kaikki ne väkivallan työt, joita työpäivän lyhentämiseksi on käytetty, niin onpa silloin lainsäädännölle nyt vapauden aikana tullut jalo tehtävä. Minusta jo yksinään tämä seikka, yhteiskuntaa säilyttävien aineiden omanarvon tunnonkin kannalta asettaa heille määrätty vaatimukset juuri tällä ajalla tällaisiin lakiehdotuksiin nähden. Kaiken tämän lisäksi on meillä, niinkuin toisessa vastalauseessa huomautetaan, lakiehdotus kymmentuntisesta työpäivästä, jonka kohtalo on edelleen vielä ratkaisematta. Totta kai meidän nyt, jos annamme mitään arvoa entiselle lainsäädännölle, täytyy joku vuosi edes saada odottaa, millä tavoin tämä laki vaikuttaa, ei ainoastaan kansantalouteemme mutta juuri nimenomaan työväestömme hyvinvointiin. Ja kun tuota kokemusta on

saavutettu ja sitä saavutetaan, silloin on hallituksen velvollisuus laatia esitys asiasta, sillä nyt on valiokunnalla ollut työnsä pohjana ainoastaan kourallinen fraaseja.

Vaarallisin on tämä laki juuri nykyhetkellä senvuoksi, että se, niinkuin vastalauseessakin jo huomautetaan, tulee aiheuttamaan teollisuusaloilla ja kaikilla niillä aloilla, joita tämä laki koskee, työvoiman lisätarvetta. Sen kautta maataloustöistä siirtyy työvoimaa teollisuusaloille ja muille ulkopuolella maanviljelystä oleville aloille, siirtyy elintarpeiden tuottajien joukosta elintarpeiden kuluttajiin. Se merkitsee hyvin yksinkertaisesti sitä, että, nälän uhatessa, voidaan helpommin ehkä panna joku työajan lyhennys maataloudessa, sillä lyhennetyinkin työajoin maataloustyöntekijät kuitenkin tuottavat elintarpeita. Mutta jos työvoimaa siirretään pois elintarpeiden tuottajain joukosta, on vahinko kaksinkertainen, nimittäin nälän uhatessa, josta täällä on jo monta kertaa elintarvelakia käsiteltäessä puhuttu myöskin vasemmiston taholta. Mutta tämän lisäksi meidän maassamme tarvitaan paljon todellisiakin reformeja, todellisia uudistuksia. Oppivelvollisuus, työväenvakuutus, maanomistuso-olojen korjaus, kaikki nämä ovat sellaisia, jotka vaativat kustannuksia. Kaikki nämä ovat myös sellaisia aloja, joissa sosialipolitiikka ei pyri lyhentämään ihmisten velvollisuuksia, vaan lisäämään niitä ja sen takia ne ovat kannettavia. Mutta ennenkuin näitä saadaan aikaan, maksaa se aikaansaanti rahaa ja sitä ei yleensä saavuteta maailmassa lyhennetyillä työpäivillä, ellei ennestään vallitse luonnottoman pitkät työpäivät, joita nyt meidän maassamme ei sentään vallitse. Kun on reformeja ja niitten vaatimia kustannuksia vastassa ja vielä hämmöittää silmäimme edessä nykyisen sodan kaikki jälkilaskut — sillä niitä me saamme maksaa, joutukoonpa isänmaamme mihin asemaan tahansa — niin silloinko me juuri tahoisimme vähentää työnteon? Vaarallista tässä on vielä se, että laki on ulotettu aloille, joissa ulkomainen kilpailu tulee kysymykseen ja syrjäyttääkseen tämän vaaran on valiokunnan enemmistön täytynyt turvautua ennustuksiin, joita ei ole tänä iltana täälläkään kartettu. Sanotaan sivulla 7: „Näin ollen ei myöskään näytä olevan riittävää aihetta siihen pelkoon, että kahdeksantuntisen työajan yleinen voimaan saattaminen tulisi ajan pitkään vaikeuttamaan maamme teollisuuden kilpailua ulkomaiden teollisuuden kanssa”. Myönnetään siis välillisesti, että kyllä se alussa tulee vaikeuttamaan, mutta lopussa ei, kun täytyy pitää todennäköisenä, että tällainen työaika tulee ennen pitkää kaikissa muissakin sivistysmaissa yleisesti otettavaksi käytäntöön. Valiokunta ei

siis ole, niinkuin hra Walpas äskeisessä välihuodahduksessaan, sitä mieltä, että ulkomailla olisi saavutettu sitä kokemusta niin paljon, koska se myöntää, että siellä vasta vastedes voidaan tuollainen työpäivä saada. Mutta kuka sen tietää, kuka on niin suuri viisas, että voi tämän kaiken lainsäädännön perusteluissa väittää, sillä yhtä hyvällä syyllä, yhtä hyvillä perusteilla voidaan viitata tosiasioihin, jotka näyttävät, että koko maailma on pakoitettu nykyisen sodan jälkeen tekemään pitempiä työpäiviä kuin tähän asti; niin paljon arvoja on maailmasta hävitetty ja niin mielellään ihmiset tahtovat nostaa elämän standardinsa, siihen, missä se on ollut, että he tekevät työtäkin ennenkuin suostuvat olemaan työttöminä. On myös hyvin todennäköistä, että tämä sota aiheuttaa niin suuren kansainvälisen kilpailun sodan jälkilaskujen peittämiseksi, että on pakko tehdä työtä, ei 8 tuntia, vaan niin monta tuntia, että kansakunta elää. (Ed. Pärssinen: Kapitalistit toivovat niin!) Valitettavasti ei maailmassa auta hyvät mutta ei myöskään sen parempi pahat toiveet. Maailmassa käy niinkuin käy historiallisten lakien pohjalla. Entisyys antaa siemenen tulevaisuudelle, ja nykyinen ihmispolvi on jo tämän sodan aikana rikkonut tulevaisuutta vastaan niin paljon, että ne epäkohdat, mitä se on luonut kauvas silmin kantamattomiin, eteenpäin, ovat poistettavissa ainoastaan hyvin ahkeralla työllä. Tietämättä kokemuksista mitään, sisältää tämä lakiehdotus hyppäyksen suureen tuntemattomaan. Ja minkä asian puolesta? Ei työvoimien ryöstöviljelystä vastaan, sillä silloin olisi valittu ne alat, joissa sitä ryöstöviljelystä harjoitetaan, tutkittu, missä sitä harjoitetaan; ei, vaan tämä on ennen kaikkea työtä vastaan tähdätty laki. Meillä ja osittain muuallakin maailmassa on sosialipolitiikka viime vuosina, ehkä jo viime vuosikymmeninä astunut vääriin poluille. Velvollisuuksista vapaututtaminen on tullut sen mielitehtäväksi. Hetken edut otetaan joka taholla ensin lukuun. Kuka täällä näinä vallankumouksen päivinä ottaa tulevaisuutta lukuun. Tuskin edes omaakaan tulevaisuuttaan, jos se on vähänkin kaukaisempi. Oikea sosialipolitiikka, sen täytyy kuunnella luomakunnan voimakkainta käskyä, itsesäilytysvaistoa. On pyrittävä lisäämään suomalaisen kansakunnan voimaa, sen kehityskykyä ja sen elinikää, sanalla sanoen kaikkia näitä ominaisuuksia, jotka kansallemme kauvimmin takaavat kyvyn voitollisesti selvitä olemassaolon taistelussa. Tämä ei ole ollut silmämääränä tätä lakiehdotusta laadittaessa.

Meillä on näinä hetkinä puhuttu paljon kansamme itsemääräämisvallan laajentamisesta, sen laajentamisesta aina silmin kantamattomiin

asti. Luullaanko todella kaiken sen nojalla, mitä ihmiskunta jo historiastaan tuntee, että tällaisiin päämääriin päästään velvollisuuksia vähentämällä, yhdenkään kansanluokan velvollisuuksia. (Ed. Wälpas: Tappamalla työväkeä päästään!) Saksalaisilla, joihin silloin tällöin vedotaan, on jo kansallinen itsemääräämisvalta. Mutta te näette, mitä äärettömiä ponnistuksia sen täytyy tehdä säilyttääksensä itsensä ja olemassaolonsa kansakuntana. Ei Saksassa ole tällä hetkellä ryhdytty olemassaolonsa puolesta taisteluun lyhentämällä työaikaa vaan pitentämällä sitä. Ja niin täytyy vaaran hetkellä tehdä kansakunnan, joka tahtoo elää. Meillä on myös vaaran ja myös luomisen hetki. Saksassa on säädetty työvelvollisuus, kaikkiin ulottuva työvelvollisuus, tämän mahtavan, kyvykkään kansakunnan keskuudessa. Me valmistaudumme sieppaamaan itsellemme sellaisia hedelmiä, joita me emme ole vielä täysin ansainneet, lyhentämällä, kirvottamalla itseltämme velvollisuuksia niin paljon kuin suinkin. Mahtaneeko sitten näillä edellytyksillä käydä toivomukset toteen? Olen vakuutettu, että varsinkin meillä täytyy nousta uusi sosialipoliittinen suunta, joka hylkää laiskuuden ja hylkää vaivanäön pelon. Sosialipoliittikan ydinajatuksiksi pitää meidän luonnonrikkauksista köyhässä maassamme tulla: paljon työtä ja hyvä palkka. Minä tiedän, että tätä lausettani tullaan hyvin paljon väärin tulkitsemaan, mutta minun ei ole ollut tapana sellaisia tulkintoja pelätä. Varoiksi tahdon kumminkin sanoa, ettei kellekään tulisi epähuomiossa väärinkäsitystä, että tarkoitan: niin paljon työtä kuin ihminen menettämättä terveyttään ja riistämättä kykyä jälkipolvelta sietää, mutta vaaran hetkellä täytyy tässäkin kohden usein elää tulevaisuuden kustannuksella. Sen on historia aina osoittanut. En minä muuten paljon pelkää tätä lakia, sen vuoksi, että siitä tulisi pysyvä. Se on siksi luonnottomien edellytysten vallitessa luotu. Se tulee tekemään pakostakin konkurssin, ja valitettavasti siitä vain kärsivät silloin muutkin kuin sosialidemokraattiset kiihkeät demagogit, jotka kyllä myöskin omalla tavallansa joutuvat siitä ainakin siveellisesti kärsimään. Mutta maailmassa on aina täytynyt uusista herätteistä jotakin maksaa ja jos me saamme nykyisen taktillisen, joukkojen huonoimpiin vaistoihin vetoavan sosialipoliittikan sijaan paremman, niin kyllä meidän porvarien kannattaa siitä kokemuksesta jotain maksaakin.

Myöskin valtaa pitävillä luokilla on tietysti syynsä tähän sekasortoon, mutta se syy on paljon kauvempana, kuin senaatin varapuheenjohtajan täällä äsken esittämät syyt. Nykyisen vallasluo-

kan syy on siinä, ettei se ole ajallansa toteuttanut kohtuullisiakaan vaatimuksia. Sentähden se saa nyt kuulla kaikkea sitä, mitä se on tämän yksikamarisen eduskunnan aikana saanut kuulla. Sentähden se saa myöskin maksaa taloudellisilla tappioilla ne erehdykset, joita kuohuaikana tehdystä toimenpiteistä sille ja muille, koko kansalle koituu. Vallitseva luokka ei ole aikansa tajunnut maan yleistä asemaa, vuosikymmeniä sitten tajunnut, niinkuin olisi tarvinnut, ja siinä maaperässä ovat itäneet siemenet nykyisiin katkeriin hedelmiin. Sikäli on mainittu luokka syy-pää nykyisiin oloihin. Mutta moni porvari on nähnyt erehdyksensä, moni porvari on sen julki tunnustanut, ja se on merkinä porvariston uudesta syntymisestä. (Vasemmalta: Koska se on syntynyt?) Kun tässä salissa muutama viikko sitten hyväksyttiin elintarvelaki, niin maamiehet tekivät silloin teollisuustyöväelle suurimman uhrauksen, mitä tässä maassa on koskaan tehty. (Oikeistosta ja keskustasta: Hyvä! Hyvä!) Ja millä tavalla siihen on vasemmisto ja sosialidemokraattiset demagogit vastanneet? Sillä tavalla, pyydän tähän välihuomautukseen vastata, että tämän maksuksi on järjestetty lakkoja ja pidätetty väkivallalla ihmisiä suorittamasta maatöitensä. Se oli teidän antamanne palkka. (Oikein!) Mutta siinäpä se onkin se ero, että sosialidemokraatit eivät ole koskaan myöntäneet erehtyneensä, vaan aina ja aina syyttäneet kaikista onnettomuuksista, kaikista valtiollisista, suurvaltiollisistakin onnettomuuksista oman maansa porvaristoa ennen muita. Tekopyhempää, toisia solvaavampaa ryhmää (Ed. Pärssinen: Se on solvaus!) kuin meidän maamme sosialidemokratia tuskin mistään löytää ja sen takia se on harvinaisen vastenmielinen ryhmä, mutta myöskin siihen itsevanhurskauteensa se on sortuva, sillä se on niin yksilöiden kuin kansojen rappeutumisen ensimmäinen merkki, ettei näe eikä tahdo nähdä vikoja itsessään, vaan ainoastaan muissa. (Huutoja vasemmalta.) Mutta meidän kansamme onkin jo joutunut siihen asemaan, että sen elinehto on, että nykyinen sosialidemokratia nykyisessä pelkkää taktiikkaa tavoittelevassa luonteessaan saapi kuolemantaudin. (Ed. Pärssinen: Varovaisuutta ennustuksissa! Huutoja vasemmalta!)

Puhemies: Minä kiellän yhtäaikaa useampia huutelemasta välihuutoja.

Ed. Lille: Finlands landtdag torde, såvidt jag kan erinra mig, vara den första lagstiftande församling, som fått sig förelagdt till afgörande

ett lagförslag om införande af 8 timmars arbetsdag i industrin i den omfattning som här afses. Hvilka betänkligheter, som än kunna resas mot ifrågavarande lagförslag, får man å andra sidan icke förbise dess stora principiella betydelse. Vi böra icke glömma, att frågan om 8 timmars arbetsdag under decennier stått på den internationella demokratins program. Det var den vaknande känslan af det mänskliga värdet, förbättringen öfver ändlösa lidanden, som hos arbetareklassen först framkallade ropen på befrielse från industriarbetets trældom, främst genom arbetstidens förkortning, och krafvet har inte förgäfvets framförts. Stundom genom frivillig öfverenskomelse, oftast dock genom tvång har det lyckats industriarbetaren att steg för steg tillgodose sitt behof af förkortad arbetstid. Det sista steget i detta afseende har varit fordran på 8 timmars arbetsdag, och i denna fordran hafva alla världens arbetare ställt sig eniga. Så blind hade ingen kunnat vara för utvecklingens gång och proletariats psykologi, att han icke på förhand skulle kunnat göra sig en bild af hvad som komma skulle efter världskriget. Den sociala revolutionen har på grund af säregna förhållanden nått oss tidigare än andra folk, det ryska undantaget, men den skall efter freden nå äfven dem och äfven hos dessa komma med kraf på arbetsdagens förkortning till 8 timmar.

Proletariatets uppmarsch mot allt större inflytande på samhällets ledning kan icke längre hindras. Utvecklingen har behof af nya krafter från samhällenas bottenlager, men för att dessa krafter skola finna tid äfven till intellektuell utveckling, tid att af arbetarhemmet göra något annat än blott ett natthärberge för familjeförsörjaren, måste den tid, som ägnas åt kroppsarbetet, begränsas starkare än för närvarande. Arbetarena hafva själfva insett detta, och äfven det nuvarande samhället har genom att i allt större omfattning sörja för arbetarklassens bildningsbehof icke kunnat vara blindt, för att detta behof icke kan tillfredsställas, om icke det ofta själen förslöande och kroppen uttröttande arbetet vid maskinen ytterligare begränsas. Huruvida just 8 timmars gränsen för arbetsdagen är den absolut rätta må utvecklingen fastslå eller förneka. Vi hafva i detta nu icke någon lämpligare tid såsom allmän begränsning och erfarenheten har på de områden, där denna tid införts, visat att gränsen öfverhufvudtaget blifvit lyckligt vald.

Mot begränsning af tiden för industriarbetet i vårt land till 8 timmar har i den andra reservationen hopats skäl på skäl. Jag vill icke påstå, att dessa skulle sakna all betydelse. I formellt

afseende lider lagförslaget af stora brister, men i lagförslaget framträder samma fruktan för huru reformen skulle komma att inverka på rörelsens, företags och inrättingars räntabilitet, som kommit till synes hvarje gång det gällt en sänkning af arbetstidens längd, hvarje gång det gällt genomförandet af en längre gående arbetarskyddslag. Reservanterna äro icke fackmän på industrins fält, deras betänkligheter framstå mest ur teoretiska synpunkter, hvilkas värde endast den praktiska erfarenheten med auktoritet kan bejaka eller förneka. Till min glädje ser jag därför den första reservationen, som gillar lagförslaget, vara undertecknad af representanter, hvilkas erfarenhet på det industriella området är obestriddigt, och sedan jag varit i tillfälle att höra det uttalande i frågan, hvilket gjorts af en medlem af svenska folkpartiet, hvars verksamhet som yrkesinspektris satt henne i tillfälle att öfveryaka vidsträckt område af det industriella gebitet, är det utan tvekan jag går att understöda lagförslaget med de obetydliga förändringar, som i den första reservationen föreslås. De bötesbelopp, som lagförslagets 11 § stadgar, äro som straff för den arbetsgifvare, som öfverträder lagen, allt för höga, då man dock måste taga i betraktande att öfverträdelsen kan ske endast ifall arbetaren själf är med om att arbetstiden öfverskrides. Likaså synes det vara välbetänkt att, såsom i denna reservation föreslås, åt senaten lämnas tillfälle att för ett år i sänder medgifva undantag från lagens bestämmelser i vidsträckt omfattning än lagförslaget medgifver. Jag hoppas att stora utskottet såvidt möjligt skall beakta reservationens förslag i nämnda afseende.

Att genomföra en sådan lag i jordbruket och hmarbetet låter sig icke utan stark begränsning göra, men på det industriella området måste detta dock vara möjligt. En mängd af våra industridkare hafva bejakat detta genom att frivilligt ingå på reformen. Det skulle visa en social och politisk närsynthet hos de borgerliga partierna, om dessa nu ville motsätta sig reformer i frågan genom att rösta för uppskof med lagens antagande. Må man åtminstone för en gångs skull frivilligt utan förbehåll och undanflykter från borgerligt håll tillmötesgå ett socialt reformkraf från proletariatets sida och i en stor och upprörd tid, då utvecklingen försiggår i väldiga ansatser, icke med korta och dröjande fjät, som under historiskt normala tider, fatta omsorgen om maskinerna och deras produktionsförmåga! Må man ej glömma de mänskliga individer, för hvilkas skull dessa äro till. Det är denna glömska, som så ofta drifvit kapitalets företrädare att göra

industrin till själfändamål i st. f. att låta den förblifva tjänarinna i mänsklighetens tjänst. Nu är tiden inne att rätta detta fel, att såsom mänskliga väsenden göra oss till herrar öfver arbetstiden i den industriella produktionen, icke till trålar under denna. (Bra! Bra!)

Ed. J a l a v a: Aina, kun tämänlaatuiset asiat ovat eduskunnassa olleet esillä, on lain vastustajain puolelta väitetty, että tämänlaatuisen lain hyväksyminen ja voimaansaattaminen olisi teollisuudellemme kuolinisku. Tämä sama väite, niinkuin sanottu, on esitetty aina meillä ja muualla, kun on ollut kysymyksessä lailla rajoittaa työajan pituutta ja yleensä, kun on ollut kysymyksessä työväestön suojeleminen liialliselta työnriistämiseltä. Kun asetusta teollisuusammattityöstä käsiteltiin 1909 vuoden valtiopäivillä, lausuttiin silloin porvariedustajain puolelta julki, ettei ollut sopivaa säätää sellaista lakia, joka olisi rajoittanut työpäivän 10-tuntiseksi. Lausuttiin julki väite, ettei ole ollut kyllin aikaa työväen suojeluskysymyksen käsitteilyyn. Ihmeellinen väite tuo, kun tiedetään, että lähes 40 vuotta takaperin, kun nimittäin 1879 vuoden laki hyväksyttiin, säätyjen jäsenet myönsivät, etteivät työväkeä koskevat suojelumääräykset olleet riittäviä ja että asia oli pidettävä vireillä. Ja kyllä sitä porvarit ovat vireillä pitäneet, sillä 1881 vuoden lailla jäi asia jotenkin yhtä huonolle kannalle ja kun vihdoin 1909 vuoden valtiopäivillä lopultakin piti asia suotuisaan tulokseen ratkaista, vaikutettiin porvarien puolelta, kuten olen jo maininnut, aivan sitä samaa asiaa, ettei ole muka ollut riittävästi aikaa eikä tilaisuutta kaikin puolin harkita tämän kysymyksen kaikkia vaikuttavia puolia ja sen lain vaikuttavia seurauksia teollisuudelle kannattavaisuuteen y. m. nähden. Ja kun tämä meidän työväestön mielestä hyvin puutteellinen ja epätydyttävä laki sanotuilla valtiopäivillä pienellä äänten enemmistöllä hyväksyttiin, on tämä laki levännyt hallitusherrojen pöytälaatikossa jo kahdeksan vuotta. Kun taaskin asia nyt tässä muodossa on esillä eduskunnassamme, kun pitäisi saada työväestölle lain avulla helpotuksia liian pitkän työajan tuotamilta rasituksilta, virittävät porvarit vanhan virtensä, ettei nyt ole ensinkään sopiva aika tällaisen lain käsittelemiselle. Ei ole muka ollut riittävästi aikaa tutkia, miten laki eri aloilla voisi käytäntöön sopia eikä aikaa asian kaikenpuoliseen harkintaan j. n. e. Mutta milloin aika olisi sopiva ja milloin porvareilla olisi aikaa tähän kysymykseen syventyä, sen jättävät porvarit

viisaasti kyllä sanomatta. Sanottanee ehkä porvarien puolelta, että kunhan ensin annetaan hallituksen selvittää ja annetaan sen valmistaa asiasta eduskunnalle esitys, niin sitten on eduskunnalla uusi tilaisuus asiaan tutustua. Hallituksen komitea tutki 10 vuotta takaperin tätä asiaa. Hallitus antoi myöskin eduskunnalle esityksen useinmainituilla valtiopäivillä. Näillä samoilla valtiopäivillä porvarit väittivät, ettei asia ole selvä eikä ole sopiva aika hyväksyä ehdotusta edes siinä kainossa kokoonpanossa kuin työväenasiaINVALIOKUNNAN porvarillinen enemmistö sen silloin oli ehdottanut. Ja tämän porvariston kylmäkiskoisuuden ja suunnattoman itsekkäisyyden tähden ei tätä lakia ole saatettu voimaan. Ja kuten sanottu, asia on nyt taas tässä muodossa esillä eduskunnassa ja sama kylmäkiskoisuus ja samat väitteet, kuin edellä on mainittu, esitetään taas tämän lain hyväksymistä vastaan. 38 vuotta ovat porvarit pitäneet työväensuojelusasiaa vireillä. Mutta sentään ei heillä ole ollut muka riittävästi aikaa asiaan syventyä. Meidän sosialidemokraattisten edustajain täytyy tästä viimein tehdä loppu. Työväkeä koskevat suojelulait työväestöä tyydyttävästi on saatava pikaisesti voimaan, jotta eduskunta voisi ryhtyä viimeinkin valmistamaan työväenvakuutusta koskevia lakeja, jotka ovat polttavan tarpeen vaatimat. Mitä sitten porvarien pääväitteisiin tulee, ovat ne seuraavia, että jos lailla vuorokautinen työaika siten rajoitettaisiin kuin tämä valiokunnan mietintö sisältää, että se muka olisi teollisuutemme kuolinisku ja että maamme heikosti kehittynyt teollisuus ei kestäisi ulkomaan kilpailua, että teollisuus ei enää muka kannattaisi eikä saisi tarvittavaa luottoa ja pääoma pakenisi pois maasta, näin porvarit pelottelevat. Ehkä on tarpeellista hiukan pysähtyä tarkastelemaan näiden väitteiden pätevyyttä. Mitä ensinnäkin maamme huonosti kehittyneeseen teollisuuteen tulee, niin ei suinkaan tähän asti ole syynä ollut se, että meillä ankaroilla suojeluslailla olisi rajotettu teollisuusparoonien työriistoa. Kokonaan toisista lähteistä, toisista syistä on löydettävissä ne syyt teollisuutemme huonoon edistykseen ja kehitykseen, jos sellaista voidaan teollisuudestamme väittää. Meidän työväestön mielestä teollisuuden huonoon kehitykseen on syynä ensiksikin se, ettei meillä ole ollut työväkeä suojelevia lakeja liiallista riistoa vastaan; työaika on ollut pitkä, palkat liian alhaiset. Toiseksi siinä, että korkeat suojelustullit ovat ehkäisseet teollisuudenharjoittajien yritteliäisyyttä, tarmokkuutta ja halua ottaa käytäntöön uudenaikaisempia,

parannettuja koneita sekä muita kunnollisia työkaluja ja parempaa työnjohtoa. Kun siis työnantajillamme on ollut yltäkyllin käytettävinnään halpaa työvoimaa ja heidän teollisuuttaan ulkonaisesta kilpailusta ovat suojelleet korkeat tullit, on se saattanut työnantajat veltoiksi, jopa suorastaan kykenemättömiksi, etteivät ole teollisuuttamme kehittäneet, johon maassamme kyllä olisi ollut enemmän edellytyksiä. Toisena syynä on ollut teollisuuden hitaaseen edistykseen mielestäni maassamme liian korkea rahan korko, sillä sekin on osaltaan vaikuttanut siihen, ettei pääomaa riittävästi ole sijoitettu uusiin teollisuusyrityksiin, kun pankkiliikkeet ja muut raharuhtinaat ovat nylkeneet luonnottoman korkeita, paljon korkeampia korkoja rahoistaan kuin monessa muussa sivistysmaassa. Mitä taas tulee teollisuutemme huonoon kannattavuuteen ja puuttuvaan tehokkuuteen, niin syyttävät siitä porvarit yksinomaan työväkeä, että se on laiska, veltto, välinpitämätön, kyvytön, ammatitaidoton ja hidas ja tässä muka syy, että työn ja tavaran valmistus tulee meillä hirveän kalliiksi ja että senvuoksi ei meidän teollisuutemme kukoista. Näin porvarit väittävät. Tarkastakaamme näitten väitteiden pätevyyttä. Kaikkialla vieraissa maissa on osotettu porvariemme syytökset paikkansapitämättömiksi; on annettu tunnustus suomalaisille työläisille vieraan maan työnantajain puolelta. Suomalainen työntekijä, kumpikin sukupuoli, on ulkomaisilla työmarkkinoilla haluttu ja yleinen lienee tunnustus suomalaisesta työväestöstä ulkomailla, että se on yleensä hyvä työntekijä. Jos asia niin olisi kuin porvarit väittävät, niin eihän kai ulkomaan kapitalistit suomalaisia työhönsä haluaisi. Mitä työn tehoisuuteen ja sen ripeyteen tulee, olen havainnut, kun yleensä työnjohtoa olen meillä silmällä pitänyt, olen havainnut, että meillä työnantajain puolelta se on kehnua kehnompia. Se on niin silmiinpistävää, että minua ja muita työläisiä on monasti ihmetellyt se, että meillä niin keltotomalla työn- ja liikkeenjohdolla ensinkään työn teettäminen kannattaa. Ensiksikin teetetään meillä työtä usein vanhoilla, kuluneilla ja rikkinaisilla työkonereisoilla ja muilla työvälineillä ja keltotomilla työkaluilla. Toisekseen näitä koneita ja työkaluja ei ole läheskään riittävästi, joten paljon aikaa kuluu hukkaan työtä valmistettaessa huonoilla ja keltotomilla työkaluilla. Kun ei niitäkään vielä ole riittävästi, on pakotettu usein pitkät ajat vartomaan vuoroaan päästäkseen koneeseen tahi saadakseen tarvittavaa työasetta, jolla voi työn suorittaa. Ja jos työase tai kone särkyä, niin ei niitä meillä toimi-

teta ajoissa korjattaviksi, vaan ne saavat viikkoa jopa kuukausimääriä virua särkyneinä, ja kun työntekijän puolelta huomautetaan, että niitä olisi korjattava, niin korkeintaan luvataan, mutta täyttämättä ne monta kertaa jäävät. Varsin tavallista on sekin, että tarvittavia työaseita ei ole ensinkään, joka työnvalmistukseen on välttämätöntä, saa työntekijä ryhtyä sitä itse valmistamaan tahi toisessa tapauksessa saa odottaa työnsä kanssa siksi kunnes annetaan laitettavaksi. Että työn nopea valmistuminen tästä kaikesta suuresti hidastuu, on itsestään selvää. Yhtä selvää on myöskin se, ettei työn hitauteen tällaisten seikkojen vaikuttaessa ole työntekijä syynä, vaan syy on työn johdossa. Syynä työn hitauteen on meillä myöskin se, ettei tarveaineita hommata ajoissa työpaikalle. Kun työ aloitetaan, pitäisi olla tiedossa, mitä aineita ja kuinka paljon niitä työssä tarvitaan ja pitäisi ne toimittaa viipymättä työntekijän saataville. Mutta niin ei meillä menetellä. Tuntikausia saa työntekijä odotella välttämättömiä tarvikkeita ja vasta monien huomautusten jalestä aletaan hommata niitä tahi saa työntekijä ryhtyä niitä itse hankkimaan. Onhan selvää, että työn teettäminen täten tulee tarpeettoman kalliiksi. Oikea ja järkipäinen työn järjestely on meillä työssä kerrassaan vierasta. Tekeillä olevien kappaleiden valmistamista ei tehokkaalla tavalla valvota. Varsin tavallista on, että jokin kappale jää kokonaan valmistamatta tahi muuten keskeneräiseksi, ja se viskataan syrjään, viikkokausia se saa maata jossain nurkassa tahi romuläjän alla ulkona. Jonakin päivänä sitä tarvitaan, sitä aletaan kysellä yhdeltä ja toiselta, aletaan etsiä, toimeenpannaan oikea ajometsästys, ja vihdoin tuo karkulainen löydetään jostakin romuläjästä ellei kokonaan keltotomana niin ainakin puoleksi pilaantuneena. Ja tästä jos mistään kärsii ennen kaikkea työn nopeus ja työn tehoisuus. Tarpeettomasti hukataan meillä työaikaa myöskin työväestön palkkatilin suorituksessa siinä, että työntekijäin saatava on väärin ja huolimattomasti laskettu. Kymmenet työläiset ovat siten pakotettuja tuntimääriä odottelemaan ja seisomaan konttoreissa tilisaataviaan oikomassa. Tämäkin ajanhukka ja viivytyt ei olisi tarpeellinen ja asia olisi järjestettävä siten, että mikään työajan hukka ei olisi välttämätön. Yhtenä syynä työn hitauteen ja kannattamattomuuteen voidaan pitää myöskin sitä, että työn teknillinen ja muu johto on meillä kerrassaan keltotonta. Teknillisen johdon puolelta meillä teetetään tarpeetonta ja kallista työtä. Usein tehdään työ puolivalmiiksi, sitten muutetaan piirustuksia ja

määrätään tehtäväksi toisin ja toisinaan joko työ tehdään kokonaan valmiiksi tahi jos se ei satu herrojen mielioikkuja tyydyttämään, niin työ revitään hajalle ja rakennetaan uudestaan, muutetaan vielä alkuperäisiä suunnitelmia ja loppujen lopuksi se ei sittenkään kelpaa, alkuperäiset suunnitelmat olivat sittenkin paraimmat. Ja jos kyvykäs työmies uskaltaa huomauttaa, ettei siitä tule hyvä ja että työ olisi niin ja niin tehtävä, niin ärjäistään, että sinun on tehtävä niin kuin minä tahdon, se olen minä joka määrään. Kun meillä näin kelvottomalla tavalla työ teetetään, niin ei ole ihme, että työn teettäminen saattaa joskus tulla tarpeettoman kalliiksi. Mutta tästä kaikesta porvaristo syyttää työntekijöitä. Liikkeen johtajiksi meillä myöskin usein valitaan herrasmiehiä sellaisia, joilla ei ole asiantuntemusta johtamiensa liikkeiden työalasta. Samaa voidaan sanoa varsinaisesta työnjohdosta. Siihen valitaan usein aivan joko enemmän tai vähemmän ammattitaidoltaan sellaisia, jotka ovat osanneet hyvin lihakoida ja työnantajan silmää palvella, mutta jotka muuten ovat kykenemättömiä työtä johtamaan, joiden taito ilmenee vain siinä, että he osaavat röyhkeästi kohdella työväkeä. Mutta jos tulisi opettaa ja neuvoa työmiehelle, miten työ on tehtävä, niin siihen ei ole kykyä. Lukuisat ovatkin ne tapaukset, että työt kelvottoman johdon ja valvonnan alla eivät menesty senkään vuoksi, ettei kokeneidenkaan työmiesten esityksille anneta mitään arvoa. Niitä ei ensinkään kuulla, vaan työntekijää pakotetaan tekemään työt tavalla, josta työn laatu ja sen nopeus kärsivät. Työnjohtajien pitäisi olla sellaisia, että ne kykenisivät antamaan tarpeellisia ohjeita ja neuvoja, seuraamaan työn suoritusta ja ajoissa oikaisemaan virheet, täten säästyttäisiin tekemästä paljon turhaa hyödytöntä työtä ja siten teetetynä työ myös paremmin taloudellisesti kannattaisi. Mutta vaikka meillä kehnolla tavalla on työtä johdettu, niin siitä huolimatta teollisuusliikkeet ovat tuottaneet hyviä tuloja omistajilleen, joten tämän lain voimaansaattaminen on täysin mahdollista, vaikka työaika rajoitetaan tässä mietinnössä ehdotetulla tavalla. Ja uskon, ettei tämän lain hyväksyminen aiheuta teollisuutemme näivettymistä eikä pääomien maasta poissiirtymistä, kuten porvarien puolelta on tahdottu väittää. Toivon, että suuri valiokunta puoltaa eduskunnalle tämän lain hyväksymistä mietinnössä ehdotetulla tavalla.

Ed. Pärssinen: Koska minä olen juuri siinä valiokunnassa, jonka tehtävänä on laatia

suoje-luslakia muun muassa yötyön vaaroja vastaan ja yötyön kieltämiseksi, niin minä en voi ruveta yöllä pitkiä saarnoja pitämään. Luovun puheenvuorosta.

Ed. Saarikivi: Kun aika on niin pitkälle kulunut, katson paremmaksi luopua puheenvuorosta.

Ed. Leppä: Kyllä kai minä teen saman tempun.

Ed. Helenius-Seppälä: Kuunnelllessani ed. Rantakarin pitkää esitelmää tulin ehdottomasti ajatelleeksi, että jos hän olisi jonkunkaan osan sitä työtä ja aikaa, mitä hän on käyttänyt tämän lakiehdotuksen moittimiseen, valiokunnassa käyttänyt lakiehdotuksen parantamiseen, niin siitä ehkä olisi tullut koko hyvä tekele. (Vasemmalta: Ei hän tehnyt mitään.) Kun niin etevä mies kuin ed. Rantakari ensimmäisen kerran tulee eduskuntaan, olisi toki luullut, että hän olisi käyttänyt kykynsä positiiviseen, luovaan työhön eikä vain repimiseen. Se väite, jonka hän teki, että koko tämä lakiehdotus olisi syntynyt jonkinlaisten ilkeitten voimien, nykyhetken mustien voimien tuloksena, ei pidä paikkaansa. Sillä tietävästi on tapauksia, joissa työnantajat nykyisenäkin aikana ovat täysin vapaaehtoisesti rientäneet myöntämään kahdeksantuntisen työpäivän, ennenkuin edes muodollista vaatimusta tässä suhteessa on tehty. Tunnen minäkin sellaisia tapauksia. Luonnollinen kehitys on siihen vienyt. Kun taas siksi kokenut politikko ja lakimies kuin ed. Lille on antanut niinkin empimättömän tunnustuksen lakiehdotukselle, kuin hän teki, osoittaa sekin, ettei se taida muodollisestikaan niin huono olla, ettei siitä suuri valiokunta saisi lakiehdotusta, joka voidaan hyväksyä, jos suuren valiokunnan jäsenet käsittävät velvollisuutensa toisella tavalla, kuin ed. Rantakari näyttää laisäättäjävelvollisuutensa käsittävän.

Toinen varapuhemies: Pyydetty puheenvuorot ovat käytetyt, keskustelu ja asian esittäminen käsittely voitaneen pitää päättyneenä. Asia menee suureen valiokuntaan.

Pöydällepanot:

7) Ehdotuksen laiksi mooseksenuskolaisista Suomessa ja laiksi oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 7 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi

koskevan hallituksen esityksen n:o 8 johdosta laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 4;

8) Ehdotuksen laiksi valtiopäiväjärjestyksen 32, 46 ja 51 § muuttamisesta toisin kuuluviksi

koskevan hallituksen esityksen n:o 5 johdosta laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 5; sekä

9) Vesioikeuslainsäädännön kehittämistä siihen suuntaan, että yhteiskunnalle turvattaisiin entistä suurempi mahdollisuus huolehtia vesivoiman käyttämiseen liittyvistä yleisistä eduista

koskevan ed. Talaan y. m. anomusehdotuksen n:o 22 johdosta valmistettu talousvaliokunnan

mietintö n:o 5 esitellään perättäin ja pannaan puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti pöydälle ensi perjantain täysi-istuntoon.

Seuraava täysi-istunto on perjantaina -k:lo 7 i. p.

Täysi-istunto päättyy k:lo 2 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Livar Ahava.

